ᐃᓄᐃᑦ ᑕᐱᕆᑦ ᑲᓇᑕᒥ
INUIT TAPIRIIT KANATAMI

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti

Julai 2021

www.itk.ca

Inuit Tapiriit Kanatami Miksaanut

Inuit Tapiriit Kanatami Kanatami kiggaqtuijiuvuq katujjiqatigiingulluni inungnut Kanatami, amisuuniqsait nunaqaqhlutit Inuit Nunangangni, Inuit Nunaqutinga tamainni 51–ngujunit nunaliqauqtuq tauvani Inuvialuit Nunataarvigisimajangata avittuqsimaninganik (Nunatsiaq), Nunavut, Nunavik (Kupaki uangnangani), ammalu Nunatsiavut (Laavatuari uangnangani). Inuit Nunangat avvanganik Kanata anginingata avvakkaniani nunaqutigijauvuq ammalu 50%–ngita sijjanganik. Niruaqtiujut ilagijaullutit Inuit Tapiriit Kanatami katimajingit niruaqtausuunguvut nunataaqatausimajunut nunataarvigijangita angirutingingnik, ammalu katimajiit tamakkua nirualisuut Inuit Tapiriit Kanatami angajuqqaanganik. Inuit Tapiriit Kanatami taimaimmat kiggaqtuisuunguvut pijunnautingingnik ammalu pijumajangingnik Inuit Kanatami nalimunniqaqhlutit niruaqtausimajutigut aulattijiuniarmata aaqqisuqsimaningit kiggaqtuisuungullutit tamainni Inuit Nunangingni. Inuit Tapiriit Kanatami ajaurisuunguvut atuagaqtaaqujillutit, pilirianik, ammalu pijittirarutingit kamagijauqullugit sivulliujjauqujausimajut nalunaiqtausimallutit tamakkua inuqutittinnut.

Inuit Tapiriit Kanatami katimajingit ukuanguvut:

- Iksivautaq ammalu aulattijimmarik, Inuvialuit avittuqsimaningata Kuapuriisannga
- Angajuqqaaq, Makivik Kuapuriisannga
- Angajuqqaaq, Nunavut Tunngavik Timinga
- Angajuqqaaq, Nunatsiavut Gavamanga

Qaangagukkanniq niruarunnaqtut katimajingit, ukua niruarunnanngittut ilagijauqataunginnaqattaniaqput kiggaqtuijiit katimajiniiqatauqattarniaqhlutit:

- Angajuqqaaq, Inuit Silarjuarmi Katimajingit Kanatami
- Angajuqqaaq, Pauktuutit Inuit Arnait Kanatami
- Angajuqqaaq, Kanatami Inuit Makkuktut Katimajingit

Tautunnguaqtavut

Kanatamiut Inuit piruqpalliattianiqaqtummariungmata iligiilirningitigut ammalu namminiqsurunnarningitigut.

Pinasuagavut

Inuit Tapiriit Kanatami Kanatami nipigijauvuq sapujjisuut ammalu sivumuattittillutit Inuit Kanatami pijunnautingingnik ammalu pijumajangingnik.

Ajuritaujariaqanngittut © Inuit Tapiriit Kanatami, 2021

Titiraqtausimajut ammalu qarasaujakkuungajut

ISBN: 978-1-989179-64-2

Ilulingit

Inuit Tapiriit Kanatami Angajuqqaangata Uqausiksangit 2
Unikkaap Nainaaqsimaningit 3
Tukisitittigianngautingit 4
Avittuqsimaninga 1: Taugunnguaqtauning ammalu Ilulingit 5
Tautunnguaqtauninga 5
Summat Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuurutiqariaqarmangaatta 5
Tukitaaqtittiniq niqiqattiarnirmik 5
Pijunnautiqarniq naammattunit niqiqattiarnirmik Inuit kikkutuinnait pijunnautigivaa 6
Inuit Nunangangi niqiqarjusingit 7
Niqiqattianngiluaqattarningit Inuit 11
Niqiqattiaqattannginniq ammalu aanniaqtailimaniq 13
Niqiqaqtitaunirmut piliriat, atuagangit, ammalu qanuiliurutigijaujut 14
Niqiqattianngiluaqattarutigijaujut pijjutingit inuit nunangangni 16
Sanngattittiniq inuit namminiqsurunnarningingnik kamagijaqarlutit inuit nunangangni niqiqarjusingingnit 20
Piusitittigiarniq niqiqattiaqattariaqarningingnik ajuqsaluarunniitittilutit ammalu kiinaujaliurasuarnitigut nangminiq tatigilutit 20
Sanngattittiniq niqiqattiaqattanirmik kiinaujaqtigut ikajuqtuqtaullattaarlutit kiinaujjaksaluanngittunut ilagiinut 24
Akikilligiaqtittiniq, atuagaralaaqtiguuqtitaulutit aulattiniq, ammalu kiinaujanit atuqtut ukiuqtaqtumi qangatajuulirivattunut atuqtaullarigiaqarluni pijittirarutigijauniraqtauluni 25
Piqutirjuat 27
Avittuqsimaning 2: Sivulliujjauqujausimajut, Pinasuagarijat, ammalu Qanuiliurutaujarialiit 30
Sivulliujjaujarialik 1: Niqiqaqtittijjusiit ammalu Qanuittailimaniq 31
Sivulliujjaujarialik 2: Piqujaliurniq ammalu Atuagaliriniq 32
Sivulliujjaujarialik 3 Piliriat ammalu Pijittirarutiit 33
Sivulliujjaujarialik 4: Qaujimajauningit, Ajunnginningit, ammalu Makimajunnarniq 34
Sivulliujjaujarialik 5: Qaujisarniq ammalu Atuutiqattiarunnarninganik Qaujisarniq 35
Isulinninga 36
Uigungit 37
Uigunga I: Niuviaksausuut niqiit atuinnaumaliqtitauqattarningit Inuit Nunangangni 37
Uigunga Pi: Kalaahliit Nunaanni atuagaralaangit Inuit niqingit angunasuttauqattarningitta niuviaksauniarningingnut ammalu namunngaaqqaqtauqattarniarningingnut 42
Uigunga Ti: Nalunaiqtausimajut qaujisaqtaulauqsimaningingnut inuusilimaarmut saqqisimaningit Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimajungingniinngaaqtut angirramut pulaariaqtauqattarningit nutaat ammalu ulurianaqtumuuqsaraittut angajuqqaarijaujut qiturngaliit 44
Nalunaijaigutingit 46
Titiqtuqsimaningit Kipparittut
1. Avati asijjirninga ammalu Inuit niqiqarusingit 19
2. Inuit namminiqsurlutit niqiqarusirijunnarningit aaqqisuqsimauqtut 21
3. Mialigarni ilagiarutiqaqtittiningit niqiqattianirmut ikajuutiit pilirianga (SNAP) 24
4. Ungasittunut qangatajuukkut pijittiqtauningitta ikajuusiangit 26
5. Inuit Nunangangni imarmi ammalu qangatajuulirinirmut piqutirjuat ilakuuningit 28
Titiqtuqsimaningit Ajjinnuangujut
Ajjinnguaq 1. Inuit niqiqaqtitausuunguningitta qanuiliuruluujaqsimaningit 8
Ajjinnguaq 2. Inuit niqiqattianngiluaraaluqattarningit Inuit Nunangangni 11
Ajjinnguaq 3. Ajjigiinngiluaqattarningit niqiit akingit ammalu kiinaujjaksaangit Inuit Nunangangnimiutat 18
Ajjinnguaq 4. Inuit Nunangangni niqiqattiarutigijaujunnaqtut aaqqigutiksat 23
Ajjinnguaq 5. Inuit Nunangangni niqiit nunalingnuaqtitauqattarusingit 29

Inuit Tapiriit Kanatami Angajuqqaangata Uqausiksangit

© Adam Scotti

Inuit amisuuluaqtut naammattunit niqiksaqarasuaqhlutit aksururutiqaluasuungungmata. Inuit atuqpattangit niqiqattiaqattanngihhlutit ammalu ajuqsaluaqattaqhlutit taqikanngaangavut tamaqqiinnik uattiaru ammalu ullumiujuq attuqtausimaluarningit qallunarjirngat iliqqusirmingnik uqausirmingnillu atuliqtittinasuaqattaqsimaningiingnik, amisut Inuit attuqtauniqaqhlutit uviningit ajjigijaunnginnikungingnut kamagijaukammaqattarningingnik, ammalu nalimugiinngiluaqtukkut aaqqisuqsimaurningit aulajjusiit pillugit Kanatami. Niqiqattiaqattanngihhlutit inuusingingnik qautamaat aksururutauluasuungungmat ammalu qanuiliurasuaqhluni niqiqattiaqattanngittillugit akuniujumut timikkut ammalu isumakkut aanniluarutigijausuunguvuq. Amisuuluaqtunut inungnut piruqsajuviniit qaujimalualuariirmata tamakkuninga aanniluarutausuurnit ammalu akuniujumut inuusirmut attuiniqasuunguningingnik. Kamagijaqarunnaqsigatta niqiqattiannginnirmik inuqutittinnik, piluaqtumik isumagillugu qanutigi niqiqattiasuungungmata Inuit Kanatalimaarmi tautuhhlugu.

Ullumiujuq niqiqarusiit aulaningit Inuit Nunangangni niqiqattianngigutigijausuunguvut. Gavamakkut atuagangit, piliriangit, ammalu kiinaujanit atusuunguningit attuiniqasuummariuvut qanuittunit niriqattarniarmangaarmik, niqiit atuinnaumanirisuungit, ammalu niqiit akingit nunalittinni. Niriunniqaqpungali taanna qanuqtuurutiujuq asijjiijunnaqsiniarmat tamakkuninga aaqqisuqsimaurningingnit niqiqattianngigutauluasuut pijjutingit Inuit.

Niqiqattiaqattannginniq nutaangunngimmat, ammalu talurukkutinaqtualuunaqhluni Inuit kikkutuinnait pijunnautingingnik siqumittiniqasuungullutit Kanata piqujaqtigut aaqqigiaqaraluaqtilluniuk. Gavamakkut akuniuluaqtualuk sapunniaqattaqsimajut, sivulliujjaullutit qanuiliurutiqaqpalliagasuannajaaqhlutit ammalu kiinaujanit atuqhlutit taakkunungaunngittuq aaqqigutiksaqaqpanngittunut tunngavigijaujunut niqiqattiannginnirmut.

Inuit ikajuqsimajut titiraqattaqhlutit niqiqattituanngiluaqtualuuvanningingnik nunalittinni quliit arraaguuliqtut asijjiijunnaqtunit qanuiliurutiqaqpalliakkannirasuaqhlutit piusivaallirniarmata niqitaarunnarningit. Nunalingni pivalliagutiqaqattarningit Inuit Nunangangni, suurluk Nunavummi tunngaviqaqtut niritillugit ilakka, kajusiniqattiaqsimajut Kanatalimaarmi ujjirusuliqtittisimallutit tamassuminga pijjutaujumik. Kisianili, asijjiijuqaluaraaluksimanngilaq tamakkua pinasuagarijausimagaluaqtillugit ammalu amisuuluaqtut inuqutivut aksuruqtummariuvapput suli. Tamanna inuusiq naammanngimmat ammalu asijjiqtaujariaqaqhluni.

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti (Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti) nalunaiqsisimavuq niqiqattianngigutausimajunit ajjigiittuggutaullutit tamainni avittuqsimajuni Inuit Nunangangni. Aaqqiisimavuq upalungaijaiqatigiillutit qanuiliurutaujariaiit kamagijauqullugit pijjutingit niqiqattiaqattanngiinnip, suurluk ajuqsaluarniq, inuunasuarluni akituluarningit, silap asijjirninga ammalu surumaqtut. Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti qanuiliurutiqaqujisimavut sanngattitaulutit Inuit aulattijunnarningit aulataulutit niqiqarjusivut Kanatami atuagaqtigut, piliriaqtigut, ammalu qanuiliurutigijaunasuarningitigut ikajuqtuillattaarniqarajaqtunit nunalittinni ammalu avittuqsimajuni inungnut kamagijaujut qanuiliurutigijaunasuaqtut ikajuutiqarasuaqhlutit. Ammalukkanniq, qanuqtuurutiujuq nalunaiqsisimavuq qanuq ikajuqtuijjutiqarunnarajarmangaaq aaqqisuqtauguni Inuit Nunangangni niqiqarjusingit ajjiqarniqsaulutit inuusingingnik sivulliutiqujanginnillu Inuit Nunalingingni.

Sivituninga ammalu pijariatuninga niqiqattiannginniq Inuit Nunangangni kamagijauguni piliriaqarasuaqtummaringmut ammalu upalungaiqsimaqatigiittutigut aaqqigutiksaqarialik kamagijaqarlutit tamainni Inuit niqiqattiaqattannginningita pijjutingingnik. Taanna qanuqtuurutiujuq tunngavigijauvuq atuutaujunnaqhluni qanuiliurutigijaujarialingnik atuliqtitauningalu niqiqattianiqsauliqtittigutaujunnarajaqhluni nunalittinni. Taanna qanuqtuurutiujup sakkutauninga pimmarialuuvuq pivaallirutigijaq; kisianili, tikitaunasuarluni tamanna pijaunasuaqtuq ikajuqtuqtaunginnaujarialik Gavamakkunnut ammalu asingingnut piliriqatigisuuttinnut.

Amisut Inuit ikajuqsimavut taassumunga pivalliagugijauninganut qanuqtuurutip ammalu qujalijummariuvunga iqqanaijaarisimajangingnut ammalu qaujimanimmaringingnut. aaqqisuqtausimavuq Kanatami Inuit niqiqattiarunnarningingnut pilirijiit katimajingingnut, avittuqsimajunit kiggaqtuijingingnit iqqanaijaaqaqsimajut niqiqattiaqattannginnirmut aksururutaujunit kamattianginnaqhlutit amisunut arraagunut.

Nakummek,

Natan Obed

Unikkaap Nainaaqsimaningit

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti sivumuattittigutauvuq inungnut kamagijausimajunut aqqigutiliuqsimalluni piusivaalliqullugu niqiqattiaqattarniq ammalu aaqqiilutit makimajunnaqtumik niqiqarusirmik Inuit Nunangangni. Tautunnguarattigut isulittillugu kaaqattarniq ammalu ikajuqturlugit Inuit niqiqattiarunnarningit nangminiq Inuit Nunangangni ikajurluta aaqqiksuiluta makimajunnaqtumik niqiqarusirmik ajjiqarlutit iliqqusittiavaalutta uppirijangit, ikajuqtuiniqaqtut qanuittailimanitinni, ammalu qaujimattiatittigunnarluni pijunnaqattarajarnivut akituluanngittunit, niqittiavanit, attananngittunit, ammalu iliqqusittinnut atusuuttinni niqinik pijunnarluta.

Tamainni Inuit pijunnautingit naammattunit niqiqattiarunnaqullugit inungnut kikkutuinnarnut taimaatigi pijunnautigijaujarialik Kanata piqujaqtigut qaujimattiarialingat atuliqtittilutit ilagijauningingnut amisunut, piqujaqtigut angirutini atiliuqsimatillugit maligiaqaqhlutit, nunalirjuani katimavinut piqujaqtigut qanuiliuriaqaqtittigutaujutigut ippigusuttiaqattarialiit, sapujjilutit, ammalu taassuminga pijunnautimi kamagijaqattiarlutit. Kanata angiqsimammingmat pivaallirasuarluni Nunalirjuat Katimajingit 2030 kamaginiarniraqsimajangit makimajunnaqtukkut pivalliagutiqarlutit. 2030–mi kamagijariirniarniraqsimajangit 17–ngujut makimajunnaqtukkut pivalliagutigijaunasuaqtut piqasiujjimmata tikittinasuarlutit isulittitauluni kaaqattarniq ammalu ajuqsaluarniq. Ammalu makimajunnaqtukkut pivalliagutigijaunasuaqtut tukisigiaqtittiniqaqsimavuq Kanatami ukiuqtaqtuq ammalu Kanatap ukiuqtaqtungit avittuqsimajut atuagangata tunngavinganut, atuqtaugajaqtuq makimajunnaqtukkut pivalliagutigijauninganik Inuit Nunangit ammalu ukiuqtaqtumi avittuqsimajut Kanatami. Kisianili, Gavamatuqakkunnut niqiqattiarunnanirmut uvvaluunniit ajuqsaluarunniitittinirmut piliriangit, atuagangit, uvvaluunniit qanuiliurutigijaunasuaqtut aaqqiktausimanngilat taimaitittigajaqtut Inuit Nunangangni tamakkununga pivaalliqullugit piliriaqarutigijaugajaqtut. Taimainninganut, naammanngittuggutiujut niqiqattianngiluaqattarningit Inuit Gavamakkunnut kamagijauqattaqsimanngiluaraaluppuq.

Niqiqattianngiluaraaluqattarningit Inuit akuniulaanguqatauvuq Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimaningingnut pijjutigijausimaliqhluni Kanatamiutanut atuqtausimajunut. Ammalukkanniq, Inuit titiraqsimajuqtigut niqiqattiangilaanguqattaqsimavut tamainnilimaaq nunaqaqqaaqsimajut inungnut nunaqaqtut pivaalliqsimajumi nunalirjuani. Tamanna tuavirnarutigijaujuq ajjiqatuinnanngilaq aksummarialuk aksururutiqasuunguningingnit niqiqarusittinnit kisianili qanutigi marruiliqqangajukkut inuusirmut ammalu aanniaqtailimanirmut nalimugiinngiluaqtitausuunguningit inuusingingni inuqutitta. Amisuuluaqtut pijjutiit turaanganiqauqtut ukuanguvut ajuqsaluarniq, inuunasuarluni akituluarningit, silap asijjirninga ammalu naammanngittut piqutirjuat, kinguvaarijaujunut aanniluaqtausimajut aannirutigijaukkanniqattarningit, ammalu Inuit amisut kamagijaukammaqattarningit uviningit pillugit pijjutaukkannililuasuut Inuit niqiqattiaqattannginningingnut.

Gavamakkut qanuiliurutiqariaqaqtut isulittitauluni tamanna pirjuaraaluuninga aksururutigijauliqtuq piliriqatiqarlutit inungnit piusivaallirniarmat niqiqattiaqattarniq Inuit Nunangangni. Qanuilirutigijaujariaqalirmata ammalu kiinaujanit atuqtuqalirluni ikajuqtuqtauqullugit angunasuqattarningit ammalu Inuit nirjunit aulattiniqattarningingnut isumaliurutiqaqattarningit, akikilligiaqtitauqattarlutit ammalu atuagaralaaliuqtuqarluni niqinit usijauqattarningit, ikajuqtuqtaulutit avittuqsimajuni niqiliuqattarningit nunalingni niqiliurvitaqarluni niuvirvini niqitaarvini, ammaluttauq aaqqiksuijuqarluni aulaniqattiaqtunit inungnut kikkutuinnarnut atuagaliarijaunasuaqtut, niqiqattiarnirmut piliriat, ammalu asijjiigiarutiujut. Piliriqatigiillarigialiit Inuit, Gavamakkut, ammalu qaujisaqtiujut timingit uattijauqullugit tamakkua aulaniqattiarningit ammalu attuiniqarningit qanuiliurutigijaujarialiit uqautaurataaqtut, sapujjaulutit aanniaqtailimanivut sururnaqtunit, ammalu ikajuqtaujariaqaqhlutit pivalliagutigijauningit nutaat piliriaqariarutiit kamagijaqaluaqtut attanaqtumuuqsarailangujunnaqtut Inuit inuuqatigijavut.

Piliriaqarasuaqtummariujut ammalu upalungaiqsiqatigiillutit qanuiliurutigijaujut ukua tallimat sivulliujjaujarialiit kamagijaujarialiit pijjutaujunut niqiqattiaqattannginnip: qaujisarniq ammalu ajauriniq; niqiqarusiit ammalu qanuittailimaniq; piqujaliriniq ammalu atuagaliriniq; piliriat ammalu pijittirarutiit; ammalu qaujimanirijaujut ammalu ajunnginningit Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti nalunaiqsisimavuq pinasuagarijaujarialingnik ammalu qanuiliurutigijaujarialingnik atuni sivulliujjauqujausimajunit sivumuattitaujarialiit inungnut piliriqatiqarlutit Gavamakkunnit, silattusarvirjuangujunit, ammalu asingingnit piliriqatigisuuttinnut.

Tukisitittigianngautingit

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti nalunaiqsisimavuq upalungaijaqtauqatigiigutaujarialiit qanuiliurutigijauniarlutit piusivaalliqullugu niqiqattiaqattariaqarniq inungnut Inuit Nunangangni. Inuit titiraqsimajuqtigut niqiqattianngilaanguqattaqsimavut tamainnilimaaq nunaqaqqaaqsimajut Inungnut nunaqaqtut pivaalliqsimajumi nunalirjuani.[1] Tamanna tukilik qangatuinnakkut, amisut ilagiittut aksururutiqasuunguvut pilutit naammattunik, attanannggittunit, ammalu niqittiavanit nirijarialingingnit nirittiaqullugit, ammaluttauq nirijumajangingnik nirijunnaqullugit aanniaqtailiqullugit ammalu inuusiqattiaqullugit qanuiliurunnattiarlutit.

Niqiqattianngiluaraaluqattarningit Inuit akuniulaanguqatauvuq Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimaningingnut pijjutigijausimaliqhluni Kanatamiutanut atuqtausimajunut ammalu uimmajaarutigijaulualirninganut nalunaikkutauvuq amisuaqtiluaraaluk, inuusingit ammalu kiinaujaliurunnarningingnut nalimugiinngiluarutigijaulisuut amisuuluaqtunut inungnut. Ajuqsaluaqattaqtut, naamsimanngittunit igluqaurningit ammalu inugialuarningit, ilinniariinngiluaqattaqtut qattiinnait ammalu iqqanaijaaqanngiluarutingit uuttuutituinnauvut tamakkua nalimugiinngiluaqtitauningingnit. Silap asijjirningalu niqiqattianngiluarutigijauliqhluni ammalu asingit inuusirmut ammalu kiinaujaliurunnanirmut nalimugiinngiluaqattaqtut angunasuarniq akituluarutigijaulisuut, niriunarningit nalunaliqhlutit, ammalu attanaqtuuliqhlutit. Tamakkua inuusirmut nalunairutingit aanniaqtailimanirmut aksummarialuk attuaniqauqtut ammalu attuiniqallattaaqtut niqiqattiaqattanngininngingnik nunalittinni. Inuit Nunangangni, Inuit innait qiturngaliit, iqqanaijaaqanngilat, uvvaluunniit inugialuaqtumiutauvut igluni attuqtauniqaqtummariusimajut. Anaanagijaujut aippaqanngittut, piluaqtumik, amisunit avviarutinit apuqtarutiqaluasuut niqitaarasuaqhlutit qiturngaminut.

Inuit niqiksaqanngikainnaqattarnikuusimagaluaqhlutit uattiaru, akuniujuq kaaluaraaluqattaqsimaqattarnikuunngilat. Sivuvaavut avatittinni pilirittiarnikuusimajummariusimavut ammalu nangminiq tatigisuungusimallutit, arraagu aniguqpalliatillugu sila asijjipalliatillugu upirngiviqauqhlutit angunasugiaqhlutit arraaguluktaarmi. Inuit Nunangangni niqiqarjusingit asijjitummariusimavut 1900 pigialiqtillugit amisutigut qallunarjirngat iliqqusirmingnik uqausirmingnillu atungaaliqtittinasuaqhlutit atuagaliuqattaqsimalirningit ammalu piliriangit asijjiisimangmata Inuit inuusingingni. Tamakkua qallunarjirngat iliqqusirmingnik uqausirmingnillu atungaaliqtittinasuaqhlutit atuagaliuqtausimanikut, suurluk nunaliujunut nuttiqtittisimaningit, nunalimmut nuttirlutit piliriangit, ammalu ilinniariaqtitauqattaqsimaningit Inuit nuuqattarunnarningingnit asijjiisimajummariuvut ammalu ilangitigut angunasuarunnaillitittisimallutit ammalu inuunasuarnirmut ajunnginningingnit qaujimajunniiliqtittisimallutit, taikaniksainnarlu kigliqaqtittisimallutit Inuit nangminiqsurunnarningingnit pivalliagutiqarlutit Inuit Nunangangni niqiqarjusingingnit. Inuit nuttirmata nunaliujumut arraagulimaaq nunalimmiutauqattarnialiqhlutit, kigliqaqtitaulilauqsimavut angunasuarnirmut atuagangitigut ammalu Inuit qimmiijaqtaullutit ilangingni avittuqsimajunit aksualuk attuiniqaqsimavut inungnit nangminiq makimajunnarningingnik angunasuarlutit niqiksamingnik, kigliqaqtittisimallutit Inuit nangminiqsurunnarningingnit Inuit Nunangangni niqiqajursingingni, ammalu tamanna ullumiujuq suli taimaittuuvuq.

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti nalunaiqsisimavuq Kanatami qanuiliurutigijaujarialiit ikajuutauqullugit niqiqattiarunnattiarniqsaulirajarmata Inuit Nunangangni. aaqqiivuq pivaallirlutit Inuit nangminiqsurunnarningingnik ammalu niqiqattiarunnarningingnik. Inuit niqiqattiarunnalirajaqtut inuqutivut isumaqsurlutit tukiliurlutit qanuittuni atuagaqtaarniarmangaarmik aaqqiisimajumik Inuit Nunangangni niqiqarjusirigajaqtangingnik ajjiqarniarmata niqinit qanuittunit sivulliutittiqujimmangaatta atuinnaumagunnarajaqtunit ammalu nirijumagajaqtatinnik. Pivaalliqtaugajaqpuq kisiani sanngattitauguni Inuit nangminiqsurunnarninga tamainnilimaattiaq Inuit Nunangangni niqiqarjusingitigut.

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti ilagiarutittiavauvuq ammalu pivalliagutiqattiarutigijaulluni inungnut sivukkataqtaujunut avittuqsimajuni niqiqattianirmut qanuiliurutigijauvalliajunut ammalu qanuiliurutiqaqpalliagutiqaqpalliajuq pijaujarialingnik attanaqtumuuqsaraigunnaqtunut inungnut ammalu iglumiutauqatigiittunut.[2] Atuliqtitauninga Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti pinasuagarutiqaqtitaunasuaqtuq sivumuattitaulutit piliriqatiqarnivut Gavamaujunit. Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti kamagijaqallattaanngittuq ajjiunngittunit aksururutausuunit nunalipaujarnut inungnut niqiqattiaqattanngittunut.

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti aaqqisuqtausimavuq marruiliqqangatitaulluni. Sivulliq avittuqsimaninga tukisitittigiaqsimavuq niqiqattianngiluaqattaalunningingnik, Inuit Nunangangni niqiqarjusingingnik, ammalu niqiqattiannginnirmut pijjutausuut. Nalunaiqsisimavuq qaujisaangusimajunit nalunairutingingnik ikajuqtuijjutiqarasuarutausuut attanaqtamuuqsaraittunut ilagiinut ammalu Inuit Nunangingnut turaanganiqarunnarningit. Avittuqsimaningalu kingulliq tamakkuninga tukisigiarutinit kasuqtarutiqaqtitauvuq tallimanut sivulliujaujariaqaliqtunut qanuiliurutigijaulirlutit ammalu kiinaujanit atuqtuqaliqullugit, ammaluttauq pinasuagarijangit qanuiliurutigijaujarialiillu niqiqattiarunnaliqullugit Inuit ammalu ikajuqtuqtauningit niqiqattiarunnaqullugit Inuit.

Avittuqsimaninga I: Tautunnguaqtauninga ammalu Ilulingit

Avittuqsimaninga sivulliq Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti aaqqiisimavuq tautunnguaqtaujunit ammalu pijjutingingnik aaqqisuqtaujariaqaqsimaninganut taassumap qanuqtuurutip. Nalunaiqsisimavuq ajjigiinngittut turaanganiqauluaqtut pijjutingit niqiqattiaqattannginningitta Inuit ammaluttauq aaqqigutiksaqauqhluni piusivaalliqullugu niqiqattiaqattarniq ammalu ikajuqtuqtauqullugu nangminiqsurlutit niqiqattiarnirmut qanuilinganirijarialingingnik. Piqasiujjigivuq tukisigiarutinit iqqanaijaarijaujariiqtunit atuni tamainni tisamanit avittuqsimajunit Inuit Nunangangni ammalu uqausiqaluaqtuq uuttuutiujunit piujunit qanuiliurutigijausimaliriiqtunit asingingnit Gavamaqarviujunit tukisitittigiarunnaqtunit tamassumunga pimmariujumut iqqanaijaarijaujumut.

Tautunnguaqtavut

Tautunnguarattigu sulittillugu kaaqattarniq ammalu sivumuattitauluni Inuit niqiqattiarunnarningingnut nangminiqsurunnarningit Inuit Nunangangni makimajunnaqtukkut niqiqarusitaarlutit ajjiqarlutit iliqqusittiavaalutta uppirijangit, ikajuqtuiniqarlutit qanuittailimanitinni, ammalu qaujimattiatittigunnarluni pijunnaqattarajaratta akituluanngittunit, niqittiavanit, attananngittunit, ammalu iliqqusittinnut atusuuttinni niqinik pijunnarluta.

Summat Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuurutiqariaqarmangaatta

Niqiqattianngiluaraaluqattarningit Inuit pijariatummat Kanatami Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimaningingnut kamagijaujariaqallariliqtuni aaqqiktaujunnaqtuq kisiani upalungaijaiqatigiiksimajukkut qanuiliurutiqarlutit amisut piliriqatigiisuut. Pijjutingit niqiqattianngiluaraaluqattarniq amisutigut pijjutiqaurmata attuiniqaqatigiittukkut. Kamagilugit atuni qanuqtuurutiqarnikkut qanuiliurutigijaujarialiit ammalu kiinaujat atuqtuqarluni upalungaijaqtaujunnaqtut kisiani Kanatami qanuqtuurutiqarluta. Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti pingasutigut aulaniqarutigijauluarajaqtuq:

1. Tamainni Kanatami tukisiumaqatigiittialiqullugit niqiqattianngiluaqattarningit Inuit ammalu attuiniqarningit aanniaqtailimanirmut ammalu qanuittailimanirmut.
2. Kanatalimaarmi tukisiumaqatigiittialiqullugit qanuittut pijjutiit niqiqattianngigutigijauluasuungungmangaarmik inungnut ammalu atuagarnit aaqqigutiksaliuqullugit ikajurunnarajaqtut qaujimattiarlutit tamainni Inuit ilagiit kinnguumagijamingnik pijarialingnik pijunnaraluarmangaata.
3. Upalungaijaittiaqatigiillutit qanuiliurutiksaujunit qaujisaraksanit Gavamakkunnut, inungnut, ammalu attuqtausimaniaqtunut Inuit Nunangangni niqiqarjusingingnit piusivaallirajarmata niqiqattiarunnarningit inuqutitta.

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti pijunnatittivuq inungnit iqqanaijaqatigiillutit aturlutit sanngijunit tunngavilingnit qanuiliurutiqariarusirnit pivalliagutiqarajaqtut ullumiujuq niqiqattiarnirmut qanuiliurutausimajut. Piusivaalliqtillugu niqiqattiaqattarniq kikkulimaanut sivulliujjaungmat Inuit Nunangangni, ammalu Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti nalunaiqsisimavuq aaqqigutiksanit aaqqisuqtaujunnaqtut taakkununga ajjiunngittunut atuqtaujunut atuni Inuit Nunangata avittuqsimajungingnut.

Tukitaaqtittiniq niqiqattiarnirmik

Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti atuliqtisimavuq atuqtaulaangusuurmik ammalu naammagijaulaarmik tukinganik niqiqattiaqattanirmik aaqqisuqtausimajuq niqilirijikkut ammalu piruqsaijikkut katujjiqatigiingit (FAO) Nunalirjuat Katujjiqatigiingingnik:

> Niqiqattiaqattasuut inulimaat, qangalimaattiakkut, pijunnaraimmata ammalu kiinaujaqattiarlutit pijunnarlutit naammattumik, attananngittumik niqinit ammalu niqittiavanit nirijarialingit nirijunnaqullugit ammalu nirijumajangit nirijunnaqullugit qanuiliurunnattiaqullugit ammalu aanniarnanngittumik inuusiqarunnaqullugit.[3]

Taanna qanuqtuurutiujuq atuliqtittisimavuq tamassuminga tukigijauninganik ajjiunngittunit aturningingnut Inuit. Tamakkua atuqtangit piqasiujjivut ajjiunnginningit Inuit Nunangangni niqiqarjusingit, atuliqtittijut angujausimajut niqiit ammalu niuvirvimmi niqitaarijausimasuut. Tuttarvinga angujausimajut niqiit iliqqusittinnut inuusittinnu, ammaluttauq nirijarialivut nirijunnaqullugit ammalu nirijumajavut nirijunnaqullugit, ajjiunnginniqarivut tamassumunga niqiqarusirijumajattinnut.

Pijunnautiqarniq naammattunit niqiqattiarnirmik Inuit kikkutuinnait pijunnautigivaa

Pijunnautiqarniq naammattunit niqiqattiarunnarniq ammalu kaaqattanngilluni Inuit kikkutuinnait pijunnautigivaa nalunaiqtausimalluni amisunut Inuit kikkutuinnait pijunnautingitta piqujaqtiguungajutigut angirutigijausimajut, ammalu Kanatami Gavamakkut piqujaqtugut malittarialiit ippigusuttiarlutit, aturjuumitittinasuarlutit, ammalu malittianginnarlutit tamassuminga pijunnautimi. Kanatami Gavamakkut angirutiqaqsimavut Nunalirjuami piqujaqtigut angirutigijausimajut *Kiinaujaliurunnarnirmut, Inuusirmut, ammalu Iliqqusirmut Pijunnautinit* 1976-ngutillugu, piqujaqtigut angirutigijausimaninganut malittaujarialik nunalirjuarmi nunataarnirmut pijunnautiqarniraijut naammattunit niqiqattiariaqarningingnik avittuqsimaningata Titiraqsimaninga 11 malihhlugu:

> Gavamaqarviujut angiqatausimajut ullumiujuq angirutiujumut ilisaqsisimavut kikkulimaat pijunnautingit naammattunit inuusiqariaqarningingnut Inuit atuni ammalu ilagiinut, piqasiutilugit naammattunit niqiqattiariaqarningit, annuraaqattiariaqarningit ammalu igluqattiariaqarningit, ammalu piusivaallirasuanginnarlutit najuqtangit. Gavamaqarviujut angirutiqaqsimajut naammattukkut pivallianiqarialiit qaujimattiatittiqullugit ilisarijaulirniarmat tamanna pijunnautiujuq, ilitarijaulutillu attuiniqarningit pimmarillattaanguninganut Nunalirjuat Piliriqatigiigiaqarningit malittugit atuni isumaqsurlutit angirutiqarningit.[4]

Katimajialaat kamagijaliit uattilutit atuliqtitauningingnik angirutiujut qanuiliurutigijaujarialingit suqquinaqsitittigiaqsimavut tukinganik pijunnautiqarnirmut naammattunit niqiqattiariaqarnirmut imanna:

> Atuinnaumaningit niqiit amisutigut ammalu piujuuningitigut naammallutit nirijaujariaqarningit Inuit atuni, ilaurutiqaluaraalunngillutit attanaqtumuuqtittijunnaqtumik, ammalu naammattuulutit iliqqusirijaujunut; tamakkuninga niqitaarunnainnariaqarningitigut ammalu avviarutiqanngillutit asingingnut Inuit kikkutuinnait pijunnautingingnut atuinnaumajariaqaqput.[5]

Kanata kamagijaqarniarniraqsimagivut ippigusuttiarlutit, aturjuumitittinasuaqattarlutit, ammalu maliinnarlutit pijunnautiqarningit Inuit niqinut amisutigut nunataarnirmut angirutingitigut. *Angirutingit Nutaqqat Pijunnautingit*[6] angirutigijaulauqsimangmat Kanatap Gavamangingnut 1991–ngutillugu ammalu avittuqsimaningata tititiraqsimaninga 24 nalunaiqsisimavuq pijunnautingit tamainni atuni nutaqqat naammattunit niqittiavanit nirijunnaqullugit. 1981–ngutillugu, Kanatami Gavamakkut angirutiqalauqsimagivut *Angirutinga Tamainni Uvinikkut Ajjigijaunnginningingnut Nalimugiinngitukkut Kamagijauqattarunniirlutit Arnait*,[7] titirarianngaqsimaninga ilisaqsisimalluni arnait ajuqsatummariujut niqiqattiaqattarunnaqullugit, aanniaqtailimajulirinirmut kamagijaulutit, ilinniaqtitaujunnarlutit, pilimmaksaqtitaulutillu ammalu iqqanaijarunnaqulnlugit ammalu asingit kinnguumagijangit atuinnautitaulutit. Ammalukkanniq *Nunalirjuat Katujjiqatigiingit Nalunaiqsisimaningit Nunaqaqqaaqsimajut Pijunnautingit*,[8] Atulililauqsimavut, angirutiqarningingnut Kanatap Gavamangit 2016-ngutillugu, nalunaijaisimajut pijunnautingit nunaqaqqaaqsimajut Inuit inuusiqattiaqullugit katamatitaunngillutit, iliqqusiqainnarlutit sanngattitaulutillu iliqqusingit piqqusingillu, ammalu nangminiqsurunnarningit.

Kanata Gavamangit pijunnautinit aaqqiumatittigunnannginningit naammattunit niqiqattiatittijariaqarningit qanuiliurutiqarunnanngininingingnut uqautaukammalauqput nunalirjuangujunit nunarjuarmi. 2012–mi Kanatamuaqtillugit Gavamaqarviujut unikkautiqaqsimaningit nunarjuarmi Nunalirjuat Katujjiqatigiingita ilaakkuungajuq qaujimajimmarik unikkausiqaqsimavuq pijunnautiqariaqarnirmut niqiqattiarluni niqiqattianngiluaraaluqattarningingnut Inuit ammalu kasuqsisimalluni atuqtauqattaqsimaningit uattiaru aannirutigijauluaqsimaningit ammalu piqasiujjauqattannginningit nunaqaqqaaqsimajut Inuit niqiqattianngiluaqtitauvahhlutit ammalu ajuqsaluaqattaqhlutit. Taanna ilaakkuungajuq qaujimajimmariujuq atuliqujisimavuq Kanatami Gavamakkunnit aaqqiksuilutit pijunnautinit tunngaviqarlutit Kanatami niqiqattiariaqarnirmut qanuqtuurutiliurlutit.[9]

Inuit Nunangangni Niqiqarjusingit

Inuit Nunangangni niqiqarjusingit tamainni piqasiujjingmata piqutirjuanit, avatiniittunit attuiniqauqtunit, atuagarnit, ammalu atuagaralaat iliqqusingingnik ajauqtuijut piujuuningingnik, akingingnik, ammalu atuinnaumaningit niqiit Inuit Nunaliluktaangingnik. Piqasiujjigivut piqutirjuat, avati pijjutingit, atuagat, ammalu atuagaralaat atuqtauvanningit ajaurisuut attuiniqauqhlutit piujuuningingnik, akingingnik, ammalu atuinnaumaningingnik niqinik Inuit Nunaluktaangingni. Piqasiujjigivut niqiit nakinngaanganingit niuvirvinuuqtitauvalliagasuaqhlutit ammalu niuvirvinut usijauningingnik kamagijaqasuut niqinik nunalittinnuuqtittinasuaqhlutit, ammaluttauq katujjiqatigiinguvut ammalu nunalingni piliriqatigiisuut kamagijaqasuut angunasuaqhlutit, tauqsiillutit, atuagaralaanit malihhlutit, ammalu aullatittivahhlutit Inuit niqingingnik ammalu nunalingni piruqsajavinirnit niqinik. Inuit niqingit tamainni nirjutiniinngaaqtut, piruqtuvinirnik, ammalu iqaluujunit inungnut pijauvattut, niuviaksaqarniarlutit angunasukkaluarutit niuviaksaqarlutillu. Nunalingni niqitaaqattarniq pivallianiuvuq kisianili mikijukuluulluni niqiqarusirmik Inuit niqingit angujaujut amisuulaanguniqsausuungullutit. Amisuruqpalliajut nunalingni niqiliuqpattut qanuiliurutigijaujut piqasiujjijut nunalingni piruqsaiviit, imirmik atuqhlutit piruqsaiviit, nunalingni niqilirivviit, ammalu uutturaqhlutit qanuiliurutiliit suurluk piruqsaillutit nirjutinit, iqaluliurviliuqhlutit, ammalu kajungiqsaqtaullutit angirrami piruqtuvinirnik piruqsaiqujauvahhlutit.

Inuit Nunangangni niqiqarjusingit ajjiunngimmat Kanatami Inuit ilagiit tatiqasuungungmata angujavinirnik niqinik ammaluttauq niuvirvini niqitaaqpahhlutit nirijarialittinnik pijunnaqulluta. Ajjiunnginnivuq attuiniqarninganik nunatta ammalu avativut atuinnaumaningingnik, piujuuningingnik, tuqquqtaujjutingingnik, ammalu aullaqtitauqattarningingnik niuviaksat niqiit niuvirvini, kisianili marruuk nunaliik taimainngittutuullutik, usijaujariaqasuut qangatasuukkut arraagulimaaq uvvaluunniit umiarjuakkut naittumik umiarjuaqarviksaunaqtillugu. Taimainninganut, niqiqarjusivut ajjiqassainnaqpanngilaq nirijumajattinnik inungnut amisunut, piulaaniluunniit Inuit pijumajangingnik niqinik isumagijaqarviuvanngilat.

Aaqqisuqsimaningit niqiqarusitta aaqqisuqsimaningit attuiniqasuungungmata qanuittunit niqinit attuinnaumaniarmangaarmik niqinik iglumiutauqatittinnut ammalu qanuq pijaujunnarmangaarmik. Niqiqarusiq pingasunit naqinngaanganiqalluataqtuq: i) Inuit niqingingnik angunasukpahhlutit pi) niuviaksauniaqtunit angunasunniq, ammalu ti) niuvirvini niqitaaqpahhlutit (takuniarlugu Uigunga I: Niuviaksausuut Niqiit Atuinnaumaliqtitauqattarningit Inuit Nunangangni).

a) Inuit Niqingingnik Angunasuarniq

Angujausimajut niqiit (taijausuungungmijut Inuit niqingit uvvaluunniit nirjutiit niqitaarijausuut) tunngavigijauvuq Inuit iliqqusinganut, kinauningingnut, ammalu aanniaqtailimaningingnut ammalu niqigijammarialuuvahhlutit. Inuit Nunangangni, amisuuniqsait inuqutivut angunasusuut, iqalliapattutit, uvvaluunniit mikigijjaqpahhlutit ammalu avvapalungit nuattisuut piruqtuvinirnik uvvaluunniit nunivappahhlutit.[10] Angujausimajut niqiit pimmariuvut timittinnut isumattinnullu aanniaqtailimanittinnik, qanuittailimanittinni, ammalu uppirnikkut makimatittigutausuungullutit ammalu takuksausimallunilu piuniqsammarialuuvut niqittiavauningingnik ammalu piuniqsammariuningingnik.[11] Qaujisaangummajut kiinaujaqtigut qattiraarajarningit Inuit niqingit Nunavummi takuksautittivut Inuit niqingingnik angunasuasuut amisummaringnik milianngninniittut iglumiutautigiittut atunnginniqsarisuungit qaujisarlugilli ajjigiinnginningit angujausimajut nukittiarinnaqtut niuvirvini niuviarijausuut nukittiarinnaqtunit.[12] Inuit angunasugunnarningingnut pijunnautingit ammalu turaangajut timiujut aulattisuut ammalu uattisuut angunasuarutauvattunit qanuiliurutanit nalunaiqtausimavut Inuit–Gavamatuqakkut nunataarnirmut angirutigisimajangitigut. Nunalingni angunasuaqattanngittillugit, niuviaksausuut niqiit atuinnaumatittigunnarajanngittut nunalingni niqigijauvattunit iliqqusingitigut pijumajangillu inuqutitta. Angunasuaqtauvattut, suraijaivattut niqinit, ammalu katujjivattut Inuit niqingingnik iliqqungingnik atuqtummariusuunguvut taimaittillugit taimaigunnanngittillugit niuviqattarutit niqinit. Inuit niqingit katujjausuunguvut ammalu niuvirvitiguunngittuq niuviarijausuungullutit, amisuuluaqpagatillu pilirivvini ammalu niuvirviit ilangingnik nunaliujunit.

Ajjinnguaq 1. Inuit Niqiqaqtitausuunguningitta Qanuiliuruluujaqsimaningit

TIKISAARIJAUVATTUT

- Ilangit iglumiutautigiittut ammalu katujjiqatigiingujut Inuit Nunangangni tikisaisuut niqinik niuviaksaqasuurnit Kanatap nigiani
- TiKisaijunnaqullugit akiliksanigunnautiqariaqasuut auktajuurmik piqaksainnaqpanngihhlutit amisut kiinaujjaksattianngiluaqtut inuit iglumiutauqatigiittunut.
- Gavamatuqakkut ukiuqtaqtumi niqittiavangita kanatami akikilligiarijjutingit inungnut tikisaijunut aturaksaunngittuq kiinaujjaksanngiluaqtunut iglumiutanut akiliksaniutiqanngittut.

NUNALINGNI NIQIKSALIUQATTARNIQ

- Maannaruluk tikihhlugu, nunalingni niqiksaliuqattarniq Inuit niqilirijjusingingni atuqtauluaqattalaunngittuq.[13]
- Amisut piliriarijauvalliammata saqqiqpalliajut qanuqtuurasuaqhlutit nillasuttumi niqiksaliurusiuvattunit.[14]
- Nillasuttumi piruqsaivingit, nunalingni piruqsainiq nirijaksanit, uumajurnit piruqsainiq, ammalu iqaluliurviit.[15]
- Niqiksaliuqattarniq ilisarijausimavuq avittuqsimajuni pivalliatittinasuasuurnit ammalu niqiqattiarnirmut tunngavigijaujunit.[16]
- Nunalingni niqiksaliurniq piusivaalliqtittijunnaqtuq pijunnaqullugit nutaujunit, niqittiavanit, ammalu uuttuutiqauqput Inuit Nunangangni kamagijaujut piliriarijauningit kasuqsimajut nunalingni qanuittailimanirmut piliriaqarasuarutausuunit.[17]

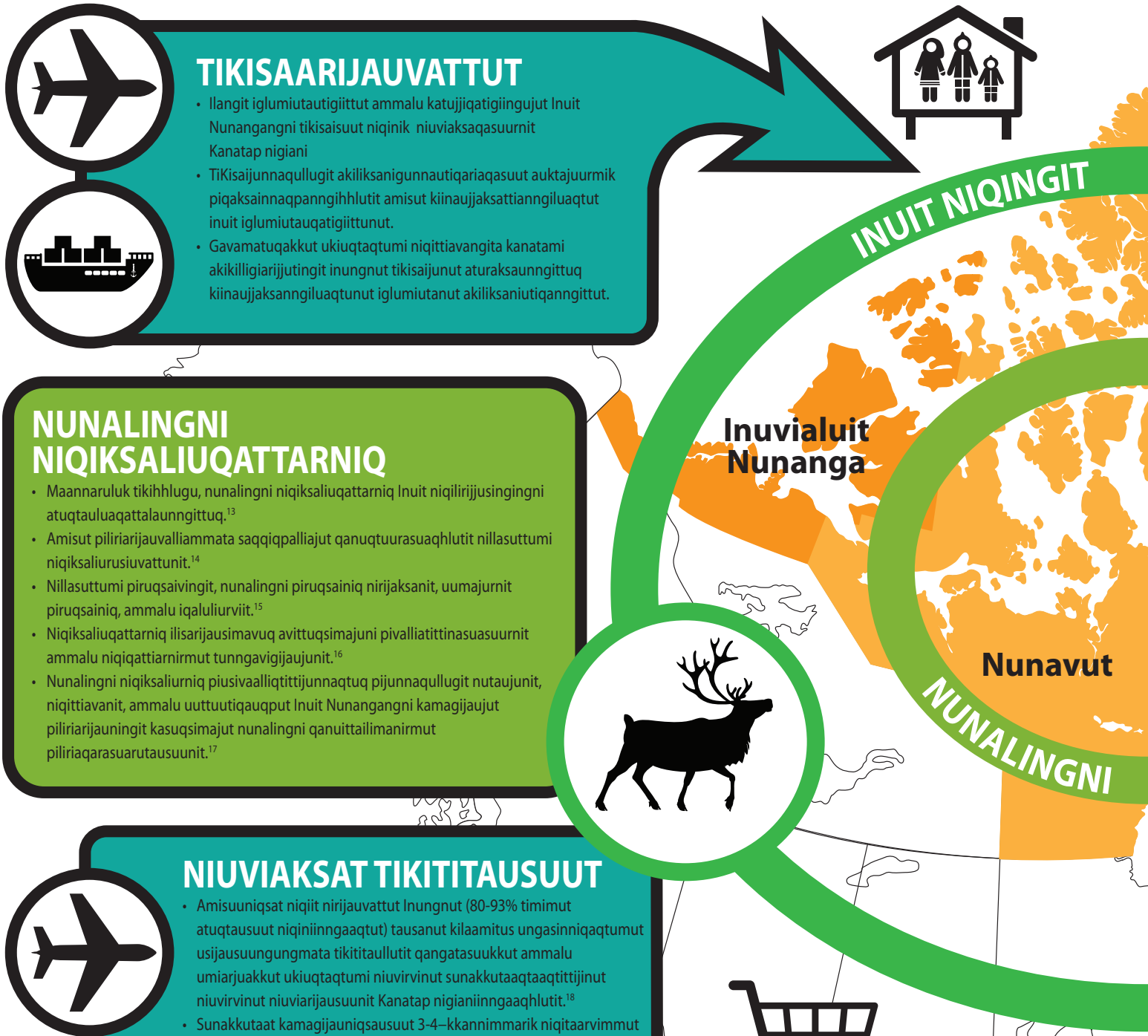

NIUVIAKSAT TIKITITAUSUUT

- Amisuuniqsat niqiit nirijauvattut Inungnut (80-93% timimut atuqtausuut niqiniinngaaqtut) tausanut kilaamitus ungasinniqaqtumut usijausuungungmata tikititaullutit qangatasuukkut ammalu umiarjuakkut ukiuqtaqtumi niuvirvinut sunakkutaaqtaaqtittijinut niuvirvinut niuviarijausuunit Kanatap nigianiinngaaqhlutit.[18]
- Sunakkutaat kamagijauniqsausuut 3-4–kkannimmarik niqitaarvimmut niuviaksarulaunngittillugit Inuit Nunangangni taimainnginniqsaulluni Kanatap Nigianiittut nunalipaujarni.[19]
- Kiinaujjaksanngiluaqtut ammalu akitujuutiit niqiit tukilik amisut inuit iglumiutauqatigiittut niqitaarunnaqtut kisiani avvangita akingit niqittiavat niuviarijausuunit nirittiaqullugit, kiinaujjaksanngiluammarittut iglumiutauqatigiittut niuvirunnaqhlutit kisiani 6-13% akingit niqittiavat niuviarijaujarialiit nirittiaqullugit.[20]
- 20% Nirijaujut timimuuqqaqtut inuit nirivattangit inuit nunangangni mikijunit pitaqanngittiammarittunilluunniit niqittiavaqaqpanngittut.[21]

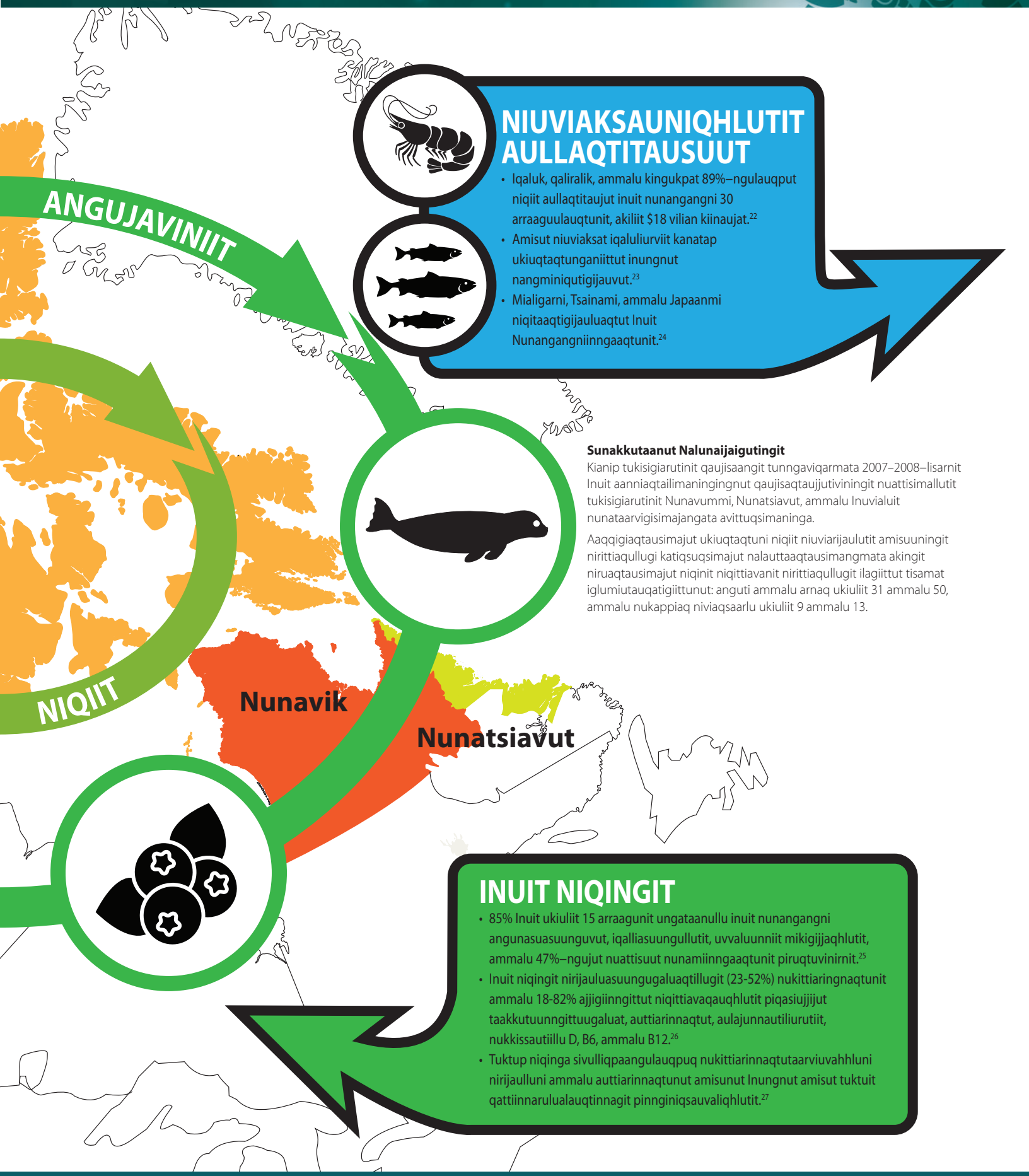

NIUVIAKSAUNIQHLUTIT AULLAQTITAUSUUT

- Iqaluk, qaliralik, ammalu kingukpat 89%–ngulauqput niqiit aullaqtitaujut inuit nunangangni 30 arraaguulauqtunit, akiliit $18 vilian kiinaujat.[22]
- Amisut niuviaksat iqaluliurviit kanatap ukiuqtaqtunganiittut inungnut nangminiqutigijauvut.[23]
- Mialigarni, Tsainami, ammalu Japaanmi niqitaaqtigijauluaqtut Inuit Nunangangniinngaaqtunit.[24]

Sunakkutaanut Nalunaijaigutingit

Kianip tukisigiarutinit qaujisaangit tunngaviqarmata 2007–2008–lisarnit Inuit aanniaqtailimaningingnut qaujisaqtaujjutiviningit nuattisimallutit tukisigiarutinit Nunavummi, Nunatsiavut, ammalu Inuvialuit nunataarvigisimajangata avittuqsimaninga.

Aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtuni niqiit niuviarijaulutit amisuuningit nirittiaqullugi katiqsuqsimajut nalauttaaqtausimangmata akingit niruaqtausimajut niqinit niqittiavanit nirittiaqullugit ilagiittut tisamat iglumiutauqatigiittunut: anguti ammalu arnaq ukiuliit 31 ammalu 50, ammalu nukappiaq niviaqsaarlu ukiuliit 9 ammalu 13.

INUIT NIQINGIT

- 85% Inuit ukiuliit 15 arraagunit ungataanullu inuit nunangangni angunasuasuunguvut, iqalliasuungullutit, uvvaluunniit mikigijjaqhlutit, ammalu 47%–ngujut nuattisuut nunamiinngaaqtunit piruqtuvinirnit.[25]
- Inuit niqingit nirijauluasuungugaluaqtillugit (23-52%) nukittiaringnaqtunit ammalu 18-82% ajjigiinngittut niqittiavaqauqhlutit piqasiujjijut taakkutuunngittuugaluat, auttiarinnaqtut, aulajunnautiliurutiit, nukkissautiillu D, B6, ammalu B12.[26]
- Tuktup niqinga sivulliqpaangulauqpuq nukittiarinnaqtutaarviuvahhluni nirijaulluni ammalu auttiarinnaqtunut amisunut Inungnut amisut tuktuit qattiinnarulualauqtinnagit pinnginiqsauvaliqhlutit.[27]

Inuit Nunataarningingnut angirutingit inungnik pijunnautitaaqtittisuunguvut makimajunnaqtukkut aulattijunnarlutit nunamiinngaaqtunit ammalu niqitaarvigivattatinnik nunami imarmilu. Inuit niqingingnik angunasuarnirmut pivalliagutiqarnirisuungit piqasiujjivut Inuit niqingingnik angunasutuinnarnirmuungatuinnanngittunit kisianilu, niqilirivattatinnik, niuviaksauniaqtunit upalungaijainiq aullatittinirlu, ammalu iliqqusirmik atuqhluta katujjiqattarnirijavut. Inuit niqingit pivalliatitauningit tuttarvittinniingmat iliqqusitta qanuittuuninganik ammalu niqilirijjusittinnik. Inuit niqingingnik angunasuaqattarnivut pivalliagutigilugu sanngattittiniqasuungugivuq nunalinni pivallianinganik Inuit niqingit kamagijautillugit asingingnik saqqiititigunnasuut, suurluk amiit, miqqungit, sauningit, tuugaangit, ammalu najjungit, pimmariullutit Inungnut annuraaliurutausuungummata, ammaluttauq Inuit sanavattangit sananngunaqpattangingnullu kiinaujaliurutaujunnasuungulluni.

b) Niuviaksauniaqtunik Angunasuaqattarniq

Inuit Nunangat niqiliurviusuungungmat ammalu aksummarialuk niqinik aullatittiviusuungulluni niuviaksauniaqtunik Kanatap silataanut. Akurngangingni 1988 ammalu 2017, imannapaluk 3. 5 milian tans uqumainniliit imarmiinngaaqtut niqiit–piluaqtumik kingukpat, qaliraliit, ammalu iqaluk aullaqtitaulauqsimavut Inuit Nunangangnit, ilasillutit imannapaluk $600 Milian Kiinaujat arraagumut Kanatap kiinaujaliurunnarninganut. 2017-tuinnautillugu, akingit imarmiinngaaqtut niqiit aullaqtitauningit Inuit Nunangangnit imannaulauqsimavut akingit $709 Milian Kiinaujat.[28] Amisut tamakkua iqaluliriniujut kiinaujaliurasuaqhlutit pijauqattalauqtut nangminiqutigijausimavut inungnut ammalu taikanngaaluaqhlutit Nunavummi, Nunavik, ammalu Nunatsiavut. Ilaannikkut, ilangillu kiinaujat isiqpalliajut utisuunguvut nunaliujumut ammalu avittuqsimajumut iqalulirijjutauqattaqhlutit nirijauniaqtunik ammalu aulatauqullugu angunasunnirmut, iqalulirijikkut, ammalu mikigijjaqtulirinirmut katujjiqatigiinut.

Nunavummi, angujausimajut kiinaujaliuqattaqtunut kamagijausuunguvut ammalu niuviaksausuungullutit niriniaqtunut ilangingnut ilaakkuungajut niuvirvinut, suurluk Kivallirmi ukiuqtaqtumi niqingit (Kangiqhliniq, Nunavut) ammalu Nunavummi Inuit niqingit (Iqaluit, Nunavut). Kisianili, angujausimajut Inuit niqingit atuliqtitauvanngilat nakinngaanganingingnut niqiit namunngaaqqaqpalliasuunguningit niuviaksaulaarlutit niqinik niuvirviqausuungujunut nunalittinni. Niuviaksausuut Inuit niqingit Inuit Nunalingni ullumiujuq ikajuqtuqtauniqanngimmata ullumiujuq piqutirjuanut ammalu nakinngaanganiqaqpanningit niuviaksaulaarlutit ikajuqtuqtaujunnarutit avittuqsimajumi Inuit Nunalilimaanginniluunniit kiinaujaliurutaunasuaqattaqullugit taimaittunnariaqaqhlutit. Ullumiujuq niqiit attanaqtailimatitauningingnut atuagaralaangit sungiutisimanngimmata Inuit niqingita niqilirijjusingingnut, ammalu niuviaksauniaqtut Inuit niqingit ammalu niuvianguningit aivautigijaunginnaqtualuuvuq ullumiujuq qanuittariaqarmangaarmik, inuillu ilangit tautusuungullutit niuviaksaqaqattarniq Inuit niqingingnit Inuit piqqusirinngimmagu ammalu inuuningingnut turaanganiqanngimmat ammalu/uvvaluunniit piqujarmik siqumittiniraisuungullutit taimainnirutit.[29]

c) Niuvirvini Niqiit Niuviarijausuut

Niqiit niuvirvini niuviarijausuut nunalittinnut qangatasuukkut usijausuunguvut arraagulimaaq ammalu umiarjuakkut usijausuungullutit sikuqanngikainnaraingmat aujautillugu, kisianili marruuk Inuit Nunalingik aqqutiqauqhlutit. Niuviarijaulaangusuut niuvirvimmi niqiit nunalittinni niqittiavaunngiluasuunguvut ajjigiinnginningit tautullugit niqittiavammariullutit Inuit niqingit. Ajjinnguaq 1: Inuit niqiqaqtitausuunguningitta qanuilipuquluujaqsimaningit). Akingit niuvirvimmi niqiit Inuit Nunalingni amisuaqtimmarialuk Kanatap ilangingni akingitta akitturiaqtitausimasuunguvut taikkuasainnait niqiit niuviarijausuut. Akittuluasuungujut akitturiasuunguningingnut usijauningitta akingit suurluk turaangajut uummaqqutilirinirmut akingit, silakammautillugu ungavariaqattarningit tikititaulutit, piqutirjuaqanngiluarningingnut aksururutigijauningit, ammalu usiliqsuijiit qanuittunit usiqqaarniarmangaata isumaliuqattarningit. Ajjiunngittut usijaujarialiit ammalu tuqquinirmut aksururutigijausuut niuvirvinut ammalu usiliqsuijijut attuiniqaqsimavut nangminiqutingitta aaqqisuqsimaningingnik ammalu akingit niuvirvini niqiit akingit. Ilangit usiliqsuijiit ammalu niuvirviit inungnut nangminiqutigijauvut taimaittillugit nunalingmiut nangminiq isumaliurunnasuungullutit niuviaksaujut iliqqusirijauqattaniaqtunit. Uttuutigillugu, Nunavingmi, Kuapakkut Iligiissangit Kupakimi tikisaisuut niqingita amisuuningingnit nunalingni Inuit Kuapakkut ilagijaujuqutingitta pijumasuungingnik ammalu pijumaqattaqtangingnik.

Niqiqattianngiluaqattarningit Inuit

Niqiqattianngiluaqattarningit Inuit Inuit Nunangangniittut akitujummariusuunguvut. Niqiqattianngiluaqtualuuvammata. Niqiqattianngiluaqattarniq turaangavuq Inuit amisuuniqsaujut unikkausiqasuut niqiqattianngiluaqattaqhlutit qanutigi akuniuninga uqautausimalluni. Niqiqattianngiluarniq tamainni piqasiujjijuq ajjigiinngittuggutanit niqiqattianngiluaqattaqtut niuviutiksaqaqpanngittut naammattunit nirijarialingmingnik qanuiqunagit, isumaaluinnaqhlutillu niqitaarunnajjaannginnirmingnik, nirinngiinnaqattaqtut, uvvaluunniit nirivanngittut ullugasangnik. Niqiqattianngiluaqattarnirmut kiglisiniaqtausimaluaqtut Inuit iglumiutaujut tamainni ajjigiittuggutauvanngilat tamainni tisamanit Inuit Nunangingnik uvvaluunniit ajjigiinnginningit qaujisaaksaugunnakautiginngittut niqiqattiaqattanngiluaqtut kiglisiniaqtausimaningit asingingnut inungnut uvvaluunniit Gavamaqarviujunut ajjigiinngiluaqattarningingnut qaujisausiit.[30]

Inuit aaqqiinasuaqput tamassuminga nuattillutit nangminiq Inuit aanniaqtailimajulirinirmut tukisigiarutingingnik kiglisiniaqpahhlutit Qanuippitaa? Kanatami Inuit aanniaqtailiningingnut qaujisaangujumik.[31] Sivuniksami, qaujisaaq uvattinnik uattijunnatittilaaqtuq qanuq Inuit Inuit Nunangangni niqiqattianngiluaqattarmangaata nunalingni ammalu avittuqsimajuni, ammaluttauq qujagijaqarniqsaujjutitaarajaqhluta qanuq arnait ammalu nutaqqat, piluaqtumik, attuqtausimaluaqtualuuvangmangaata tamassumunga.

Ullumiujuq tukisigiarutiit kiglisiniaqtausimajut ammalu qaujisaarijausimajut niqiqattiaqattanngininingingnut Inuit Inuit Nunangangni kigliqarmata. 2017–mi nunaqaqqaaqsimajut qaujisaqtauningit kamagijaulauqsimalluni Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami (Ajjinnguaq 2: Inuit Niqiqattianngiluaraaluqattarningit Inuit Nunangangni) ullumilisaulaanguvuq ajjigiittuggutinit tukisigiarutitaarviusimajunit niqiqattianngiluaqtualuuqattarningingnik Inuit pillugit. Kisianili, nunaqaqqaaqsimajut qaujisaangujuviniuningitta kiglisiniaqtausimajut tukisigiarutingit turaanganiqakautiginngilat ajjigiinnginningit qaujisaarinasuarlugit asingit niqitaarviuvattut Kanatami niqiqattiarnirmut tukisigiarutingit kiglisiniaqtausimajut, kigliqaqtittiliqhlutit tukisiumanasunnittinnik qanuq niqiqattiangniluaqtualuusuungungmangaata inuqutivut asijjirunnarajarmangaaq turaangatillugit Kanatami asijjiqpalliajut malihhlugit.[32]

Malihhlugit 2017-mi Nunaqaqqaaqsimajut Qaujisaangujuviniuningit, 76%–ngujut Inuit ukiuliit 15-nit ungataanullu ammalu Inuit Nunangangnimiutaullutit niqiqattianngiluasuut piqasiujjisuungungmata "niqiqattianngiluakasaqattarningit," "niqiqattiaqattannginningit," ammalu "niqiqattianngiluaqtualuuqattarningit," uqautausimallutit. 2017-mi qaujisaangusimajut Nunaqaqqaaqsimajut Qaujisaqtauningit takuksautittisimagivut tamakkua 43.9% kiujuviniit unikkausiqarnirmat niqiqattiagalanniraqsimallutit kisianili ukua 32.4% unikkausiqaqtuviniujut niqiqattianngiluaqtualuuqattarniraqtuviniullutit. Niqiqattianngilualaanguqattaqsimaniraqtut Nunavummi (77.6%) ammalu Nunavik (77.3%) ammalu attiniqsagalaangullutit Inuvialuit Nunataarvigisimajangata avittuqsimaningani (68.5%) ammalu Nunatsiavummi (68.4%). Niqiqattianngiluaqattarnirlu takuksautittisimagivuq ajjigiinngiluaqtualuuqattarningingnik nunaliit taikaniksainnaq avittuqsimajumi Inuit Nunangangni.[33]

Ajjinnguaq 2. Inuit Niqiqattianngiluaraaluqattarningit Inuit Nunangangni[34]

Inuit[a] ukiuliit 15 arraagunit ungataanullu niqiqattianngiluasuut iglumiutauqatigiittut Inuit Nunangani ammalu qaujisausiq niqiqattiarluni, Kanata, 2017

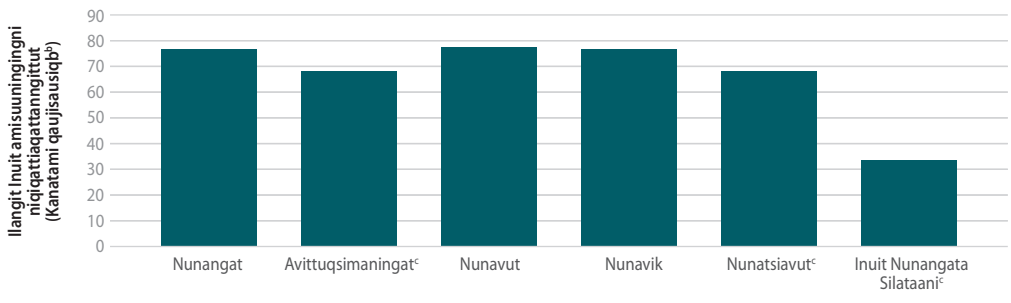

[a] Inuit uqautaujaraangat tukilik Inuit Inuummariuniratuinnaqtut (Inuit) uvvaluunniit Inuk–niraqtut (Inuk) asingit nunaqaqqaaqsimajuunngittut.
[b] Qaangagukkanniq katitaullutit "niqiqattianngiluaqattaqtut" ammalu "niqiqattianngiluaqtualuuniraqtut," Kanatami qaujisausiq piqasiujjigivuq "niqiqattianngiluagalaqattaqtut" niqiqattianngiqattaqtunit. Tamanna qaujisausiq atuqtaulauqsimavuq sivulliqpaattiarmik 2017-ngutillugu nunaqaqqaaqsimajut qaujisaqtautillugit.
[c] Ajjiginngitammarialua uqautaujut qanuittuuningingnik, 95% naluqqutigijauningitta nalimunningit qaliriilirunnanngimmata.

Qaujisaqtaullutit kiujjutiviniit pingasuujuqtut apiqqutinut (ajjinnguaq 2a) atuqtaviniujut 2017-mi nunaqaqqaaqsimajut qaujisaangutillugit takuksautittivut ajjiginngigalahhlutit tukingingnik qanuittuuningata niqiqattianngiluaqattarningit Inuit Inuit Nunangangni. Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami atuqtuviniungmata Mialigarni igluit niqiqattiarningingnut qaujisaangata aaqqisuqsimaningingnik pingasuujuqtut naittuullutit apiqqutingit[35] Nunaqaqqaaqsimajut Qaujisaangutillugit.

Ajjinnguaq 2a

Kiujjutiviniit iglumiutauqatigiittut niqiqattiarningitta apiqqutingit aaqqisuqsimajut Inungnut ukiuliit 15-nut ungataanullu nunaqauqtut Inuit Nunangangni, 2017	
Apiqquti	**Pusantingit (%)**
Q1. Niqiit Piruqtuviniit / Kiinaujaqannittut Niuvikkannirluni	
Suliinnaqtuq	27.4
Ilaannikkut Sulijuq	44.7
Sulilauqsimanngittuq	27.9
Q2. Nirijaujarialiit Nirittiaqullutit Akituluaqtut	
Suliinnaqtuq	23.1
Ilaannikkut Sulijuq	41.4
Sulilauqsimanngittuq	35.6
Q3. Niringiinnaqattaqtunga / Mikiniqasanit Niriqattaqtunga Kiinaujaqanngiluamut Niqitaarutiksanik	
Ii'	42.2
Aagga	57.8
Q3a. Qanutigi Nirinngiinnaqattarmangaat / Mininiqsamik niriqattaqtunga nirijarialigaluznnika[a]	
Taqqitamaapaluk	52.6
Ilangit taqqinit kisianili taqqitamaangunnittuq	36.9
1 Uvvaluunnik 2 taqqitamaak	10.5
Q4. Niriqiaqaqtaraluarnik nirinnginiqauqattaqtuviniujunit kiinaujaqtaqanngiluarninganut niqitaarluni	
Ii'	40.2
Aagga	59.8
Q5. Kaattunga kisianili niqitaarutiksaqannittunga	
Ii'	30.5
Aagga	69.6

Qaujimatittigiaruti:

Apiqqutiit turaangajut 12 taqqiulauqtunut, katilimaaqtugit 100-muunngituinnarialiit nalauttaaqtaujariaqarningingnut naasautingit.

[a] Apiqquti 3a apirijauluni kisiani taakkua Inuit angirnirutit apiqquti 3–mut.

Pimmariugivuq isumagijaqarluni qanuq nirinngiinnaqattarnikuminingit Inuit. Piluaqtumik 42.2% kiujuviniit uqaqsimavut nirinngiinnakainnaqtuviniuningingnik uvvaluunniit mikiniqsanit niriqattaqtuviniuningingnik 12 taqqiulauqtunit kiinaujaqtaqanngiluarninganut niqitaarutiksanit. Taikkua kiujuvinirnit, 52.6% uqaqtuviniuvut taqqitamaat taimaigiaqaqattaqtuviniuningingnik kisianili 36.9% uqaqtuviniullutit ilangingnik taqqinit taimaigiaqaqattaqtuviniugiangitta, ammalu 10.5% uqaqtuviniullutit atausiaq marruulluunniit taqqiik taimaigiaqaqattaqtuviniugiangitta arraagutamaat. Ammalukkanniq, 30.5% uqaqtuviniuvut kaattuviniugiangitta

Tukisigiarutiit kiglisiniaqtausimajut nalunaiqsigunnaqtippaatigut nalliat iglumiutauqatigiittut niqiqattianngiinnarunnaqtumuurunnarningingnik. 2012–mi nunaqaqqaaqsimajut qaujisaangujuviniuningit takuksautittivut Inuit arnait ukiuliit 25-nit ungataanullu nirinngiinnaqattarniqsauqattarningingnik (56%) niqiqattianngittutit iglumiutauqatigiittunit angutiit taimainnginniqsaullutit (47%) pijjutiit suurluk nami igluqarmangaat, ilinniaqsimaningit ammalu iqqanaijaaqarningit, kiinaujjaksaangit, ilamingnut ilaqaqattarningit, ammalu nunangit isumagijaugiaqsimagaluaqtillugit. 2017-mi nunaqaqqaaqsimajut qaujisaanguningit takuksautittinngilat ajjigiinngittuggutauqatigiikkaluaqtunit, qaujisausiit atuqtaviniit ajjigiinnginningit pillugiqqai marruuk qaujisaangusimajuuk. Qaujisaat takuksautittigivut. Inuit qiturngaliit aippaqanngihhlutit, aippariik qiturngaliit, ammalu Inuit atuni inugialuaqtunit niqiqattianngiluasuungujut Angirramingnik.[36]

Ullumiujuq Inuit Nunangannilimaaq tukisigiarutinit pitaqanngimmat qanutigi ammalu attuiniqasuunguningingnik niqiqattiaqattannginningit Inuit nutaqqat ukiuliit 15 tungaanilu. Kisianili, saqqiqsimajut 2007-2008–ngutillugu Inuit aanniaqtailimaningingnut qaujisaaq takuksautittisimangmat Inuit nutaqqat ulurianaqtumuuqsaraigunnarmata ajuqsaluaqattarutit ammalu niqiqattiaqattanngikkutit. Qaujisaaq piqasiujjisimavuq inungnik nutaqqanit aanniaqtailimanirmut qaujisaqtautillugit takuksautittillutit akaugunniinaqtummariujumik qanuinningingnik niqiqattiaqattannginningit iglumiutauqatigiittut Inuit nutaqqangit ukiuliit pingasunit tallimanut. Qaujisaarmi, aaqqigiaqtausimallutit apiqqutingit aaqqisuqtausimajut Mialigarni piruqsaijikkunnit, qaujisimavut 34%–ngit Inuit iglumiutauqatigiittut mikijunit nutaqqaliit aksummarialuk niqiqattiaqattanngimmataguuq 36%–ngujut niqiqattianngiluagalaqattaqtutigguuq.[37]

Kanatalimaarmi, iglumiutauqatigiittut niqiqattiaqattarningit qanutigi tukisigiarutingit 2017/2018 Kanatami nunaliit aanniaqtailimaningingnut qaujisaaq kamagijaulauqsimalluni kiglisiniaqtimmarikkunnut takuksautittivuq ajjigiinngiluaqtualuuqattarningingnik Inuit Nunangangnimiut ammalu Kanatamiut. Kanatami nunaliit aanniaqtailimaningingnut qaujisaaq nalunaiqsisimavuq 91.3%-ngujugguuq iglumiutauqatigiittut Kanatami niqiqattiasuungungmata, 5.7%–ngujulli uqaqsimallutit niqiqattianngigalakpahhlutit ammalu 3% uqaqtuviniuvut niqiqattianngiluaqtualuuqattariangit. Nunavut ajjigijaunngilaanguvuq Kanatami avittuqsimajunit ammalu Kanatami ukiuqtaqtungata avittuqsimaningingnik, 25.8%–ngujut uqaqtuviniullutit niqiqattianngigalaqattarniraqhlutit ammalu 23. 7%–ngujut uqaqtuviniullutit Niqiqattianngiluaqtualuuqattaqhlutit.[38]

Niqiqattiaqattannginniq ammalu Aanniaqtailimaniq

Niqiqattiannginniq pirjuaraaluungmat Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimaningitta pijjutauluasuungulluni aksummarik attuiniqasuuq inuup tamainni aanniaqtailininganut ammalu qanuittailimaninganut. Inuit niqiqattiaqattanngittut niqiit piujuuningingnik ammalu/uvvaluunniit amisuuningingnik nirivattangit, aannianiqsaulisuungullutit taimaittillugit, suurluk timingit niqittiavaqanngilualiqhlutit, uqumailualiqhlutit, ammalu Quinilualiqhlutit.[39] Tamakkua aksururutaujut piugunniiqtittijunnaqtummariuvut, akuniujumut aannianiqsauqattalirlutit aanniaqainnarlutillu. Tamakkua piqasiujjijut, uummatirluktut, ammalu aup quvvasiluarninga.[40] Niqiqattiaqattannginniq aannianiqsauliqtittiniqasuungungmat ammalu niqittiavait nirijaujarialingnik timimut atuqtaujariaqaqtillugit pitaqarnanngigutaummat, ammaluttauq aanninginnaliqtuqarunnaqhluni, piunngittukkut attuiniqarunnaqtuq aanniaqtailimaningitta ammalu qanuittailimaningitta Inuit ammalu ilagiit ammaluttauq aanniaqtulirinirmik uqumaissalualiqtittiniqasuuq. Kasuqtausimavut niqiqattianngiluaqattarningit ammalu aanninginnaqattalisuut titiraqtauttiaqsimavut amisunut Inungnut.[41] Amisut qaujisaangusimajut uqaqsimavut niqittiavanit niriqattasuut Inuit niqingingnik qattiinnaruliqtillugit ammalu niqittiavaunngittunit niuvirvini niqingingnik niringaaqattaliqtut, aksummarialuk naammanngittunit niqittiavaturiaqaqtillugit pijunnaillisuunguvut Nunaliqutittinni.[42]

Niqiqattiaqattanngiluaqattarniq turaanganiqallarimmijuq isumakkut aksuruqattarningit Inuit arnait ammalu angutiit.[43] Niqiqattiaqattanngittut nutaqqat ammalu innasaat ilangingnik ajjigiinngittunit aanniaqattalisuut piqasiutillugu isumakkut aksurulualiqsimasuut,[44] Ilittiriihhlutit, iliqqusiqakammasuungullutit, numaasuluasuut, aanniarvimmuurniqsausuut, inuusirmingnik kipisigumallutit isumasuut innasaat ammalu innaruraaqtillugit,[45] Ammalu aannianiqsausuut tamainni.[46] Innait ammalu innasaat niqiqattiaqattanngittut iglumiutauqatigiit Kanatami niqittiavaqanngiluasuut timingit, inuugunniiqsarainniqsausuungullutit, ammalu niqittiavaunngittunit niriqattasuungullutit; innait niqiqattianngittumiutait iglumiutauqatigiittut timingit aannianiqsaunirasuut ammalu amisunit aanniaqarniqsausuut, suurluk aungit sukaqaluaqhlutit, uummatirluhhlutit, ammalu aungit quvvasiluasuut.[47] Qaangagukkanniq aanniarniqsauqattarningingnik niqiqattiaqattanngittut, aksummarialuk aanniajulirivattunit uqumaiksaliqtittisuut. Qaujisaat qaujijausimajut qanuittuuningit saqqijaaqtittivut niqiqattiaqattanngittut Inuit atuni akitulaangutittisuut aanniarvilirinirmik taikkua taimainngihhlutilli niqiqattiasuut.[48] Piusivaalliqsiluni niqiqattiarningingnik Inuit, taimaimmat, atuutillariugajaqpuq piusivaallirlutit Inuit anniaqtailimaningit ammalu aanniaqtaaqtailimatitaulutit qattiinnauniqsait.

Niqiqaqtitaunirmut Piliriat, Atuagangit, ammalu Qanuiliurutigijaujut

Gavamatuqakkut, Kanatami avittuqsimajut Gavamakkut, ammalu inungnut sivukkataqtaujut piliriat, atuagat, ammalu qanuiliurutigijaujut pitaqaurmata kamagijaqarasuaqtut ilangingnik niqiqattiaqattannginnip. Ilangit tamakkua attuiniqaluaraaluktailitittijut qilamiujukkut aksururutausuunit, asingit atuinnaumatittijut akuniuluangittuq aaqqigutigijauksaujunit, kisianili qattiinnakuluit akuniujumut aaqqigutiksaqaqtittijut kamagijaulutit pijjutingit niqiqattiaqattannginnip. Kigliqaluarningit upalungaijaiqatigijat qanuiliurutigijaujunut piliriaqaluasuut ilaakkuungajunit pijjutinit niqiqattianngginnip, marruaqtirlugu naammanngittuusuungullutit piliriat uattijauningit, tamainni attuiniqarunnarningit qujanaaqtautuinnattiaqtuujaaqhluni ammalu aulaningit.

Ilisarijaullutit tamakkua aksururutiujut nalunaijaqtausimajut qulaani, Inuit–Gavamatuqakkut piliriqatigiingningitta katimajingit,[49] aaqqiktausimajut Inuit sivuliqtingit ammalu Gavamatuqakkunni ministaujut katiqattaqullugit kamagijaqarniarmata asijjiijumaniqaqujinngittutitut isumagijangit tautunningillu asijjiqtailimajaullutit Inuit atuagaliarijausuunguningitta pijjutingit, kamagijaqaraluaqtut "tamainni Gavamakkut" kamagijaqaqtuinnaulutit piliriaqarniarmata Inuit niqiqattiaqattariaqarningingnut pijjutingingnik. Inuit–Gavamatuqakkut piliriqatigiingningitta katimajingit niqiqattianirmut pilirijiit katimajingit aturasuasuut qaujisaqtausimajut saqqiqsimajangitta malillugit nalunairutingit atuqtaugajarmata qaujisarlutit niqiqattiarnirmut pilirialiuqtuqaqattaniarmat ammalu ikajuriarjuumijjutitaqarluni ilisaqsisimalutit kamagijaqarlutillu ulurianaqtumuuqsaraigunnarningit Inuit niqiqarusingit ammalu piusigiaqtauluni Inuit niqiqattiaqattariaqarningit saqqijaaqtukkut saatausimajukkullu Inuit–Gavamatuqakkut piliriqatigiiqattarlutit.

Niqiqattianirmut atuagat, piliriat, ammalu qanuiliurutigijaujut piqasiujjijut kisianili taakkutuugatit ukuninga.

Inungnut Sivukkataqtaujut Qanuiliurutigijat: Inuit qanuiliurutiqarmata piusivaalliqtitaunasuaqhluni niqiqattiaqattarningit inuqutitta nunalingni, avittuqsimajuni, ammalu Kanatalimaarmi. Inuit Tapiriit Kanatami 2016-ngutillugu saqqiilauqsimavuq nuluaq, Inuit Nunalingini tunngaviqaqhlutit niqiqaqtittinirmut qanuiliurutigijaujut sukuttianiinningit piliriarmi saqqijaarjuumititauqullugit ammalu iqqanaijaangit nunalingni tunngaviliit niqiqattiatittigasuaqhlutit qanuiliurutiqarjuumijuqaqattaqullugu.[50] *Nuluat* takuksautittijuq ungataaniittunit 20-ujut ajjigiinngittunit qanuiliurutigijarnit Inuit Nunangangni piqasiujjijut niqaisurviit, qajuqturviit, nunalingni angunasuarnirmut qanuiliurutigijaujut, niqittiavalirinirmut ilinniatittijut, ammalu ilinniarvimmi ullaarurmitarnatittisuunit, amikkannimmariit pitaqauraluaqhlutit. Amisut niqiqattiatittinirmut qanuiliurutigijaunasuaqtut kaaqattarunniqujillutit ammalu qilamiujukkut aaqqigutiksaliuqhlutit ammalu nirijuqallattaaqattaqullugu inungnik ammalu ilagiinik. Asingit ilinniatittisuut niqilirinirmik, suurluk niqittiavaliriniq, niqtiurniq, angunasuarniq Inuit niqingingnik, ammalu piruqsainiq nirijaksanit. Avittuqsimajunit angunasuktiit ikajuusiaqtaarutiksangit piliriat kajungiqsaisuut angunasugiaqattarluni inuusirijausuunguningit, ammalu nunalingni quakkuviit Inuit. Niqingingnik inungnik niriti ttijunnasuut katujjiqattarnikkut niqinik.

Niqiit pijjutigillugit atuaganga Kanatamut: Gavamatuqakkut piruqsaijingit ammalu piruqsaqtausuut niqiit pilirivvia sakkuilauqsimavut 2019-ngutillugu niqiit pijjutigillugi atuaganga Kanatamut tukimuattitauqullugit Gavamatuqakkut niqinut turaangajunik isumaliurutiqattiaqattarniarmata ammalu qanuiliurutiqarlutit.[51] Atuagaq nalunaiqsisimavuq ikajuqtuijjutinit niqiqattiaqattarniarmata ukiuqtaqtumiut ammalu nunaqaqqaaqsimajut nunalingingni ilagijaulluni tisamait qanuiliurutauniaqtunik. Tamanna qanuiliurutigijauniarniraqsimajuq piqasiujjituinnarmat kamagijaqarniarniraqsimanginit sanngattitauqullugit nunaqaqqaaqsimajut niqiqarusingit, piliriaqarniqsaulutit Inuit niqingingnik angunasuaqattarniarmata. Atuagaq isumagijaqanngimmalli kisiani tamainnuunganiqsanit, attuaqatigiittunit pijjutinit niqiqattiaqattannginnirmut. Kisianili, piqasiujjijuq iqqanaijaaqarniarniraqsimajut aaqqiksuilutit Kanatami ilinniarvini niqiqaqtittinirmut piliriangnik kisianili kiinaujaqaqtittinngittut qangakkullu kamagijauqattarniarningingnik uqaqsimanngilat tamassumunga qanuiliurutiqarniarniraqtausimajumik. Kanata ilagijautuinnarmat pivalliasimajunit nunalirjuanguqataujunit Kanatami ilinniarvimmi niriti ttiqattarnirmut piliriangnik (piqasiutillugit ullaarurmitarnaq, ullurmitarnaq, ammalu tamuaksaqaqtittilutit), ammalu pivalliajuqammarigialik atuliqtittilutillu tamakkuninga. Kisianili, amisut nunalingni ilinniarvini niriti ttiqattarnirmut piliriaqtaqaraluaqhluni Inuit Nunangangni, makimajunnaqtukkut kiinaujaqaqtitauvanngilat uvvaluunniit inungnuungajunit Inuit niqingingnik pijunnaqpanngittut ammalu tatiqasuut akiliqsuqtaugatit pilirijiuvattunit kajusiniqattiaqullugit aulaningit. Qaujisaat takuksautittisimavut tamainnuungajunit, atuliqtittijuqaqpallialuni ilinniarvini niriti ttinirmut piliriangit nutaqqat niqiqattiannginningit attiniqsarulisuungungmata, piusivaallisuungullutillu ilippaallirunnarningit ilinniariirningillu, niqittiavaulirlutit, ammalu tamainnut naittumut akuniujumullu aanniaqtailimaliqtillugit ikajuutaujunnalisuut.[52]

Niqittiavanit Niqiqaqtitauninga Kanatami: Niqittiavanit niqiqaqtitauninga Kanatami aaqqiktaulauqsimavuq Gavamatuqakkunnut 2011-ngutillugu nunaqaqqaaqsimajulirijikkut ukiuqtaqtulirijikkunnullu Kanatami inangiilluni niqinik tikisaiqattarnirmut piliriaq pivalliagutigijauluni piliriangunarmat piliriaqaluaqtut ukiuqtaqtumiutanit ungasittumiut nunalingit piuniqsamik suraksaraittunit niqittiavanit niqiqaqattaqullugit.[53] Gavamatuqakkut ikajuusiaqtaatittisuut akikilligiaqtittiniarmata niuvirviit piliriaqtigut niuviqpattut akikinniqsanit niqitaaqattarniarmata ammalu sunakkutaanit nalunaiqtausimallutit Gavamatuqakkunnut qanuittut akikilligiaraksaummangaata. Ullumiujuq katilimaaqhlugit 116-nguvut nunaliit Alvuutami, Maanituuva, niuvaunlaan ammalu Laavatuari, Nunatsiaq, Nunavut, aantiuriju, Kupaki, saskaatsuvaan, ammalu juukaan akikilligiarutiksanit pijunnasuunguvut. Niqittiavanit niqiqaqtitauninga Kanatami kiinaujaqaqtittisuungugivut ammalu ikajuqtuisuut niuvirvini ammalu nunalingni tunngaviliit niqittiavalirinirmut ilinniatittinirmullu qanuiliurutiqaqtunik niqittiavanit niqiqaqtitauninga Kanatami pijunnaqtunit nunaliujut kamagijaqatuarutit niqittiavanit niriqattarnirmik niuvirvini niqitaarijauvattunit ammalu Inuit niqingingnik nunaqaqqaaqsimajulirijikkut pijittiraqtingit Kanatamitigut ammalu Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimatitauningingnut Timinga Kanatami. Nunaliujut isumaliusuut qanuittunit qanuiliurutigijaujunit nunalimmiut pijumajangingnik malihhlutit akikilligiaqtittisuut ammalu sivulliutiqujarmingnik. Tamainni kisiani marruuk[54] 51–ngujut Inuit Nunalingit pijunnaqtut piliriarmik aturlutit, ammalu niuvirviit Inuit Nunalingingni piluasuungujut piliriaqtigut kiinaujangingnik. Kisianili attuiniqarningit piliriarmiinngaaqtut niqiqattiannginnirmut uvvaluunniit pivalliajulirinirmut qaujimajauluaraalunngittut kigliqaqtukkut saqqijaarniqasuungungmata ammalu qaujisaqtaummarigunnaqpanngimmata.[55] Akuniujumut qaujisaat niqiqattiaqattannginningit Nunavummi takuksautittivuq niqiqattiaqattannginiqsaulisuut piliriaq saqqiqtitausimagaluaqtillugu.[56]

2018-ngutillugu tusaqtittiningit niqittiavanit niqiqaqtitauninga Kanatami angunasuarnirmut ikajuutiksat aittuusiat quviagijaulauqsimavuq inungnut Inuit ajauriniqalauqhlutit Gavamatuqakkut ilisaqsiqujaullutit ikajuqtuilutillu Inuit angunasuqattarningit pimmarialuuninganik Inuit Nunangangni niqiqarjusingit ammalu niqiqattiarutaujunnarajarninganut.

Aaqqisuqtaulauqsimavuq Inuit niqingingnik pijunnaniqsauqullugit akikilligiaqtitaulutit akituluarningit angunasuarnirmuungajut ammalu angujausimajunit kamaluni.[57] Kisianili, niqittiavanit niqiqaqtitauninga Kanatami ikajuusiaqtaatittigunnanngittut nunalingni niqilirijausuunguningingnik angijukkut. Niqittiavanit niqiqaqtitauninga Kanatami aulaniqattiarunnannginninganut uqausiusimagaluaqtillugu niqiqariaqarningingnik pillugit inulluatangingnut pijittiqtaunasuaqtaujunut, Kanatami Gavamakkut tusaqtittilauqsimavut nutaaruriaqsimajumik piliriarmik kiinaujaqaqtittilirmataguuq ukiaksaangutillugu 2018–mi akuniuniqsauliqtitauniarami piliriaq 2024-rurasuarninganik.

Niqiqattianngiluaqattarutigijaujut Pijjutingit Inuit Nunangangni

Niqiqattiaqattannginniq anginiqsamiinngaaqtuq inuusirmik ammalu kiinaujaliuqattarnirmut nalimugiinngiluaraalunningingnik, piqasiutillugit attuiniqaluaqtummariulluni silap asijjirninga inungnut. Niqiqattiaqattannginniq pijjutingit inuusirmi pijjutauvut niqiqattianngilualiqtittinisaqusuut inungnik ilagiinilu. Pijariatujuusuungujut tamakkua ammalu attuaqatigiihhlutit. Inuit niqiqattiaqattanngittunirmiut attuqtauluasuut amisut pijjutinut niqittiavaqanngiluarutauqattaqhlutit atauttikkut pijjutingit atuqtautillugit. Pijjutingit piqasiutijut Inuit nangminiqsunnginniqsaunirngit atuagait pillugit ammalu akiningit niqiqarusiit tunngaviqauqtut qallunarjirngat iliqqusingingnik isumagijangingnillu atuqtittinasuaqattarningingnut ammalu naammaqattaratit tamakkua nunalittinnut. Ajuqsaluarniq, akituluaqtullu inuunasuarluni, ammalu avatiit pijjutingit piqasiutillugu silap asijjirninga ammalu surumaqtut pijjutaugivut Inuit niqiqattiaqattannginningingnut.

Ajuqsaluarniq: Ajuqsaluaqattarniq pijjutigijammariuvuq niqiqattiaqattannginningingnut Inuit. Ilagiittut kiinaujaksaqanngiluaqtut niuvirunnanngimmata amisunit niuvirvini niqinik uvvaluunniit pijjutiksaqaratit Inuit niqingingnik angunasuarunnarlutit. Inuusirmut ammalu kiinaujaliuqattarningit aksururutiit tamakkua ajuqsarutigijaujut, suurluk iglumiutauqatigiittut inugialuarningit, aksuruluaqtut, ammalu kinguvaarijaujunut aanniluaqtausimajut attuiniqaqsimaningit, aksurumaqsitittigutaullarilikkannisuuq nutaqqanut ammalu ilagiijut kajusiniqattiarlutit ammalu nuqqatittinasullutit ajuqsaqattarningingnik ammalu niqiqattiaqattannginningingnik. Tamakkua ksururutigijaujut katiqattarunnaqtut inuusirmingnik ilangit Inuit ammalu sivuniksami kinguvaangingnut atuqtaulirmilutit.

Tamainni Inuit Nunangangnilimaaq ajuqsanirmut tukisigiarutingit atuinnaunngikkaluaqtillugit ullumiujuq, nalunairutiit ajuqsarnirmut, suurluk ilinniariiqsimaningitta qattiuningit ammalu iqqanaijaaqarningit, aksururutauvut ajuqsaluaqattarningingnut pijjutausuungungmat ilinniariinngigutausuullunilu ammalu iqqanaijaaqanngiluarutausuungulluni.[58] 2016–ngutillugu, 34%–ngujut Inuit Inuit Nunangangni uqaqsimavut quttiniqpaamik ilinniarkummi nalunaikkutaqaqsimangmata nalimunniqaqtumilluunniit nalunaikkutarmik kisianili takunnannguarlugit nunaqaqqaaqsimanngittut Kanatamiut 86%-ngujut nalunaikkutaqaqput.[59] Ajjigiinnginningit ilinniariiqsimaningitta amisuuningit takuksausuunguvut ajjigiinngittuggutinit kiinaujjaksaningit inullattaat ammalu inuunngittut Inuit Nunangangni. Kiinaujjaksaarijaujut amisuulaat ammalu qattiinnaulaat qitianiinningit inup arraagutamaat kiinaujjaksaarisuungit Inuit 15-nit ukiuliit ungataanullu Inuit Nunangangni imannauvut $23,485 asingit takunnannguarlugit kiinaujjaksasuut $92,011 nunaqaqqaaqsimanngittut Inuit Nunangangniittut ammalu $34,604 Kanatamiutalimaanut.[60]

Akituluaqtuq Inuunasuarluni: Akitulaanguvuq inuunasuarnirmut akiliutaujariaqasuut Inuit Nunangangni, akingit niuvirvimmi niqiit, iglumuuqqaijjutiit, piqutiit, ingirrajjutiit, ammalu pijittirarutiit marruaqtikkannimmarik akingit akitturiasuut amisuaqtikkannimmarilluunniit Kanatap asiani akingingnik. Ullumiujuq qanuilinganingit Inuit Nunangangni niqiqarjusingit aulaniqasuungungmata atuagaralaaqtiguuqhlutit ammalu atuagaqtiguungatitautinnaqhlutit, aulajjusingit aaqqiktausimajut akituluaqtittiliqhlutit inuunasuarluni. Atuagaralaaqaqtitaunnginningit Inuit Nunangangni niqiqarjusingit ajjiqanngitummariuvuq piruqsaivattunit niqiksanit ikajuqtausuut ajjigiinngittutigut Gavamatuqakkunnut ammalu Kanatami avittuqsimajut Gavamangingnut atuagaliqsuqtausimallutit aaqqisuttiaqsimasuut qaujimattiaqullugu makimajunnarniarmata ammalu piqasiutillugit vilianninniittut kiinaujat atuqtausuut arraagutamaat ikajuutingit.[61] Inuit akiliutiqasuut angilaapaluttiannginnik kiinaujjaksaangingnik niqitaarutiqaqhlutit ammalu iglumuuqqaillutit asingit Kanatamiut taimainginniqsautillugit (takuniarlugu ajjinnguaq 3. Ajjigiinngiluaqattarningit niqiit akingit ammalu kiinaujjaksaangit Inuit Nunangangnimiutat). Uuttuutigillugu, nunavingmi, Inuit iglumiutaujulli kiinaujjaksaamingnik iglumuuqqainnginniqsauvakkaluaqtillugit iglumiutaujut Kupakip nigiani, qattiinnaulaanit kiinaujjaksaaliit Inuit iglumiutauqatigiittut atusuut ungataaniittunit 70% kiinaujjaksarmingnik niqinut ammalu iglumuuqqaillutit, ikajuutitaqaraluaqtillugu amisunik inuunasuarnirmut akituluarjaitittigutinit asingingnik Inuit Nunangingni pitaqaqpanngihhlunilu.[62] Pinasuarusitamaat akingit niqittiavanit niriqattarningit ilagiittut tisamaullutit Inuit Nunalinganik ajjigiinnginniqauqtuq imanausuungullutit kiinaujanit akiliillutit niqittiavanut $328 tikihhlugu $488. Taannasainnaq niqittiavait nirijaujarialiit katiqsuqsimaningitta nalunaijaqsimaningit akiqarajannguaqtillugu $209–nit Kanatap nigiani nunalipaujarmiutanut.[63]

Silap Asijjirninga ammalu Ilaurutiit: Silap asijjirninga ammalu ilaurutiit attuiniqasuungungmata atuinnaumaningingnik nirjutiit ammalu attanaqtailimaningingnik Inuit angunasuktinit. Avati asijjirnia aksummarik pavvisangmat nunami imarmilu ikajuqtuiniliit uumajurnit niqigisuuttinnik niritillugit ilavut ammalu aaqqiumatinnasuarlugu iliqqusivut inuusivullu (Takuniarlugu Kippaariktuq 1: Avati Asijjirninga ammalu Inuit Niqiqarusingit). Angunasuktiit ungasinniqsamut aullariaqalisuut nunalittinni angunasugiarlutit Inuit niqingingnik akitujummariusuungulluni ammalu inuusinganut ulurianaqtumuuqtittigutausuungulluni. Niriunarunniirningit sikup ijjutigiiningit aullarluni sikukkut attanaqtittigunnarmijuq ammalu imaaqtuqarunnammarihhluni inuugunniirlutit. Nunarjuarmi uqquusivallianinga ammalu imaq piugunnirninga attuiniqainnanngusuttuq piujuuningingnik atuinnaumaninginnillu Iqaluit ammalu nirjutiit nutaarnik avviarutiliukkannirlutit niqiqattiarasuarnirmut. Ammalukkanniq, piliriaqarutigijauqujijummariujut tuavirnaqtutigullu qanuiliuqtuqariaqaliqpuq sila asijjiluaqunagu, sanaviujunit pivallianingit, ammalu piugunniitittisuut avatimi imarmi anirnimillu ilaurutiqaqpallialiqtittisuut nirjunit angunasuaqpattattinnik, piunngittukkut aanniaqtailimaninganut attuiniqarunnaqhluni inuqutittinnut. Ungataanut avatiuliqtunut arraagunit Inuit katujjiqatigiingit piliriaqaqsimarjuaqtut ukiuqtaqtumi surunaqtunit qaujisaanguqatauvahhlutit ammalu atuagaliurutausimajunut, uattinirmut, ammalu pivalliaqatiqasuungullutit nalunaiqtausimattiaqtunik ammalu kikkunnut tusaqtaujarialingnik tukisigiarutiliusuut Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimatitauningitta timiqutingingnut qaujimaliqtittisuungullutit piluaqtumik ulurianaqtumuuqsaraigunnaqtut Inuit ilangit attarnaqtuugunnalirningingnik nirigutit nirjunilluatarijausuunit. Kisianili, pinasuagaqaqsimagaluaqtillugi Inuit Gavamangit ammalu katujjiqatigiingit attuiniqaluarjaitittilutit sanaviujut pivallianingingnik niqiqarusittinnut, tamakkua attuiniqarningit aksummarialuk ulurianaqtuutittijut suli. Tukisigiarutiit 2007-2008–mut Inuit aanniaqtailimaningingnut qaujisaangit pingasunit avittuqsimajuqutittinni qaujisaqtuviniullutit takuksautittisimavut tuktuit niqigijaulluasuuq amisunillu niqittiavarigialittinnik niqittiavaqaqtittisuut Inungnut Inuit Nunangangni.[64] Taimannganit amisut ukiuqtaqtuup nunangata tuktungit qattiinnaruqsimammariliqtut attuiniqarjuaqhluni Inuit nirivattangingnut ammalu niqiksaqarunnarningingnut. Ullumilisaat angunasuktaujariaqarunniikainnaqtitausimajut kigliliqtausimajullu–piqasiutillugi juaj kuungani tuktungit angunaktaujariaqaratit 2013-minit–ammaluttauq akuniujuqt angunasuktaujariaqarunniiqsimajut, kiggaqtuituinnanngilat asiujijausimammaringningingnik nunalimmiut niqigivattangingnik, piqasiujjijullu niqinik katujjiqattautiqattarusingingnut attuiniqaqsimallutit, kisianiluttauq iliqqusirmik nungusaigutigijauliqhluni asiujijjutigijauliqhlunilu.

Inuit Nangminiqsunnginniqsaulirningit Qanuiliurutiqarlutit: Inuit Nunangangni niqiqarjusingit Inuit Nunangangni niqiqarjusingit. aaqqisuqtausimavut attuiniqainnarningingnik qallunarjirngat iliqqusirminik atuqtittinasuaqattaluaqsimaningingnut Inuit iliqqusinganut inuusinganullu. Gavamatuqakkut atuagangit piqasiujjijuviniit suurluk nuktirillutit inungnik, nunalimmiutauliqtitillutit, ammalu ilinniariaqtittiqattaqsimaningit piunngittukkut attuiniqaqsimavut Inuit nangminiqsurunnarningingnik angunasuqattaqtangit niqinik ammalu Inuit aulattinnginniqsauliqhlutit Inuit–Gavamatuqakkut nunataarnirmut angirutingit nalunaiqsisimammata Inuit angunasugunnautingitta pijunnautingingnik kisianilu avviarutiliit suli Inuit nangminiqsurunnarningit ammalu niqinik kamagunnarningit angunasuaqattarningitigut. Tamakkua aksururutaugivut atuliqtittilutit Inuit qaujimaningingnik uumajulirinirmut aulattijiujunut, ammaluttauq qaujisaqtauningit qattiinnarulualaarniarasugijauliqtut uvvaluunniit qattiinnauluarniraqtauliqtut uumajuit angunasuaqtaulutit aulataujariaqaliqhlutit.

Inuit sivulliutiqusimajangit kikitausimainnaqquujingmata Inuit Nunangangni niqiqarjusingit asijjipalliasimaliqput niuviutaugajaqtut akingit malihhlugit. Ikajuutiqaqsimajummariugaluaqtillugi Inuit niqingingnut pivalliagutigijauninganik ammalu saqqipalliajut nunalingni niqiliriviuvattut pinasuagarisuungit nunalingni niqiqarjusingingnut, taimannatigi ikajuqtuqtauvanngilat piruqsaijulirivattut Kanatap nigiani ajjingingnik. Ammalu, niqinik saqqiititsuungugaluaqtillugit nunangit, amisut kiinaujaliurutigijaugasuaqtut tariurmiutait niqingit aullaqtitausuungullutit nunalirjuap asingingnut niuviaksauvattutit kamagijaugaluaqhlutit niuviangusuungugaluaqhlutit. Ammalukkanniq, niqinut atuagat, piliriallu, ammalu qanuiliurutigijait nunalittinnut Gavamakkunnit atuqtitausuungullutit piliriqatiqarasuanngingaattiammarisuut uvattinnik, aulaniqanngiluaqtukkut ikajuutiqarasuarunnaliraluaqtillugit taimaigunnaqpanngilat.

Ajjinnguaq 3. Ajjigiinngiluaqattarningit Niqiit Akingit ammalu Kiinaujjaksaangit Inuit Nunangangnimiutat

Kippaarittuniittut titiqqangit takuksautittivut niqinik niuvirunnasuunguningit Inuit Inuit Nunangani malittugit naasaqtausimajut takuksautittiniqauqhlutit qanutigi kiinaujjaksagiaqarajarmangaaq inuk niuvirunnaqullugu niqittiavanit nirigialimmingnik. Ajjigiinnginningit qaujisaarinasuangikkaluaqtillugit, qaujimajaujarialik Kanatamiutaujut iglumiutauqatigiittut kiinaujanit atusuut 14. 3%–ngujunit kiinaujjaksaarmingnik niqitaarutigijausuungullutit piqasiutillugit nirivimmi nirivattungit.[65]

Nalunaijaigutingit:
X tukilik naniinninga ammalu tukisigiarutiqanngiluarningit. N/a tukilik atuinnaumanngimmata tukisigiarutingit. Kiinaujjaksaarijaluaasuut tukilik qitiani kiinaujjaksanngiluaqtut kiinaujjaksaluaqtullu kiinaujjaksasuunguningit avvangit qulaaniihhlutit kiinaujjaksajut. Tukilik aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirijaujarialiit qanuittuuningitta nalunaijaqtausimaningit.

Inuit nunanganni nunalingit	Pinasuarusitamaat kiinaujjaksaanngiluaqtunut kiinaujjaksajummariu unullu akurnga gingni kiinaujjaksajunut 2015–mi[66] (Inuit Ukiualiit 15-nit ungataanullu)	Pinasuarusitamaat akingit aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirijaujarialiik qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningit[67] (2019/2020 atuqtauluasuut))	Amisuuningit kiinaujjaksaangingni atuqtaujariaqasuut niuvirunnaqullugit tamainni akingit aaqqigiaqtausimajunit ukiuqtaqtumi nirijaujarialiit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningingni
Inuvialuit			
Nunataarvigisimajangata avittuqsimaninga	**476,31 $**		
Aklavik	416,00 $	112,00 $	27 %
Inuuvik	677,00 $	s/o	s/o
Paulatuk	388,00 $	116,00 $	30 %
Tuktuujaaqtuq	399,00 $	s/o	s/o
Ikahauk	s/o	s/o	s/o
Ulukhaqtuuq	351,00 $	113,00 $	32 %
Nunavut Qikiqtalaaq	**433,13 $**		
Ikpiarjuk	387,69 $	107,82 $	28 %
Kangiqtugaapik	377,44 $	111,23 $	29 %
Ausuittuq	s/o	s/o	s/o
Iglulik	408,62 $	105,64 $	26 %
Iqaluit	768,00 $	101,91 $	13 %
Kimmirut	424,62 $	104,23 $	25 %
Kinngait	327,08 $	112,36 $	34 %
Pangniqtuuq	404,92 $	118,46 $	29 %
Mittimatalik	337,85 $	103,27 $	31 %
Qikiqtarjuaq	375,38 $	110,37 $	29 %
Qausuittuq	s/o	s/o	s/o
Sanikiluaq	309,85 $	114,56 $	37 %
Sanirajak	425,23 $	101,78 $	24 %
Kivalliq			
Arviat	401,85 $	97,10 $	24 %
Qamani'tuaq	418,46 $	96,22 $	23 %
Igluligaarjuk	528,00 $	103,90 $	20 %
Sallitt	380,92 $	105,53 $	28 %
Naujaat	417,63 $	103,54 $	25 %
Kangiqhliniq	617,85 $	96,37 $	16 %
Tikirarjuaq	356,31 $	s/o	s/o
Qitirmiut			
Iqaluktuutsiaq	441,02 $	105,44 $	24 %
Uqsuqtuuq	381,94 $	115,00 $	30 %
Kugaarjuk	384,83 $	s/o	s/o
Qurluqtuuq	330,25 $	109,26 $	33 %
Talurjuaq	397,54 $	120,21 $	30 %
Nunavik	**492,83 $**		
Akulivik	435,08 $	101,74 $	23 %
Aupaluk	X	93,67 $	
Inukjuak	446,37 $	99,01 $	22 %
Ivujivik	396,31 $	93,70 $	24 %
Kangiqsualujjuaq	416,00 $	95,95 $	23 %
Kangiqsujuaq	583,38 $	96,35 $	17 %
Kangirsuk	431,17 $	97,11 $	23 %
Kuujjuaq	687,75 $	94,78 $	14 %
Kuujjuarapik	440,00 $	92,79 $	21 %
Puvirnituq	413,42 $	102,72 $	25 %
Quaqtaq	531,69 $	93,70 $	18 %
Salluit	512,40 $	100,95 $	22 %
Tasiujaq	461,54 $	94,59 $	20 %
Umiujaq	486,15 $	95,47 $	20 %
Nunatsiavut	**446,37 $**	s/o	s/o
Huptaijul	372,67 $	s/o	s/o
Maqquuvik	557,54 $	s/o	s/o
Puustviul	X	s/o	s/o
Rigulai	557,54 $	92,14 $	17 %
Nain	394,83 $	115,58 $	29 %

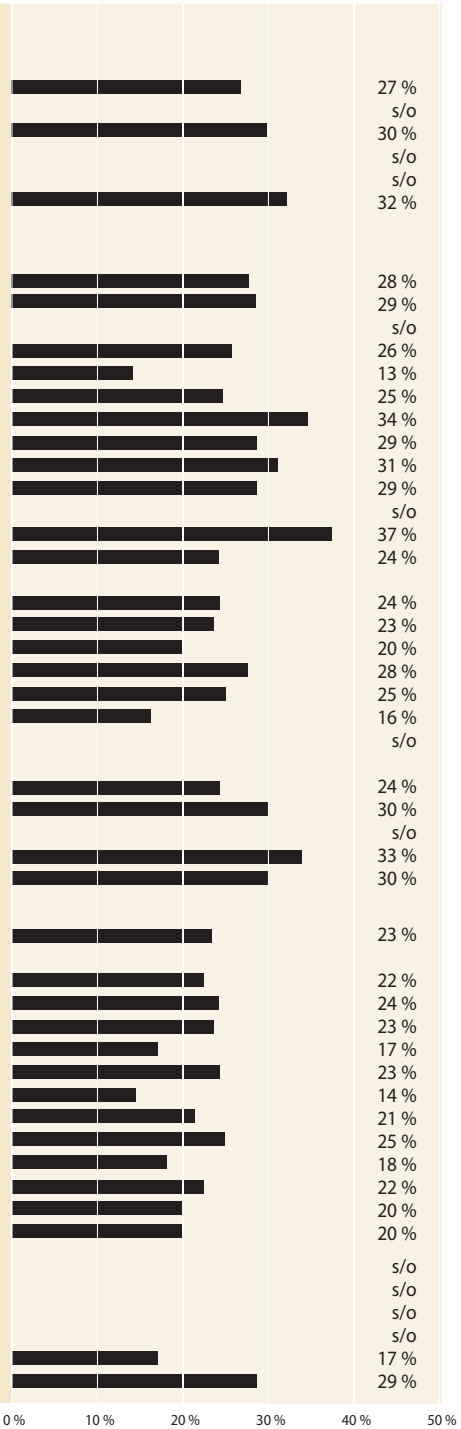

Kippaariktuq 1: Avati Asijjirninga ammalu Inuit Niqiqarusingit

Inuit Nunangat atuqtaulauqsimanngittualummik avatinga asijjipallialirmat piqasiutillugit, taakkutuunngittuugaluat, silap asijjirningit attuiniqaliqtut nunalingni piqutirjuanit, pivalliajjusingingnik, ammalu Inuit iliqqusingita qanuittailimaningingnik. Silap asijjirninga ulurianaqtumuuqtittiqattalirmat Inuit niqiksaminik ammalu imiqattiarningingnit asijjiqtillugit sukuttianiinningit, aullaqattarningit nuuttillugi, ammalu ungasittumuuqattarningit nirjutiit ammalu piruqtut, suruqtut asiujaujulluunniit imaqarviujut, ammalu asijjirunnaqhlutit suruiqattaqtut naukkuuqsimaningit.[68] Tamakkualimaat asijjirniujut turaanganiqaqsimavut ammalu aksummarialuk attuiniqakammasuut nunalittinni pivalliagutiqasuungunittinnik ammalu iliqqusittinnit tatiqaqhluta imarmiutanit nunamiutanillu ajjigiinngittunit nirjutinit.[69] Makikkannirunnarningit ammalu sungiutitituningit ingirrajjutinut piqutirjuat silakammaugunnammarittumut ammalu quanguinnaqtuq nunami auliqtillugu isumaaluutigijaugivuq qangatasuukkutuaq kisiani usijunnaqsillutit niuviaksanit niqinit amisunut Inuit Nunalingingnut arraangulimaarmi.

50 arraaguuliqtunit uqquuqattaniqsammariulirmata Inuit Nunangit marruaqtikkannimmarik uqquuniqsauliqhluni nunarjuarmi atuqtausuurmik uqquuninganik, ammalu uqquusivallianirilaaqtangit nalauttaaqtausimaningit anirnimuuqqapalliajut pujurluit gaasiit naittukkut, ukiaksaakkut ukiukillu uqquuniqsarukkannimmarilaaqtut imannatigikkanniq 4°–5°C arraagunit tamaani atuliqtatinnik 2050 nalliqpat.[70] Inuit Nunangat nalunaiqtausimajunit atulirmat ammalu asijjikatahhlutit uqquuningit, maquqattarninga, ammalu arraagu aniguqpalliatillugu silap asijjirninga. Sikulu asijjiluaqattaliqhluni ijjutigininga ammalu angininga mikillivalliaqattaliqhluni, attanaqtummariuvaliqhluni Inungnut asivaqtinut sikup qanuinninga asijjipallianinganut nunami. Matuiqsimaningalu Ukiuqtaqtumi Imakkut Sullulinga piviqaqtittigaluaqtillugu aksururutiqaqsinnaaqhluni Inuit niqiqarusingingnik, umiarjuaqarniqsaulirajarivurlu Inuit sikukkut aullarvigiqattasuungingnut ammalu uumajuit najugangingnut ammalu nuttiqattarningit uumajuit puijiit angunasuaqpattavut. Niriugijauvurlu piviqarunnaqsigajarmat nutaarnit niuviaksaugajaqtunit iqaluliriqattarlutit ikajuutiqarunnaqhlutit nunalingmiutanit avittuqsimajuniittunullu inungnut kiinaujaliurasuarningingnut uangnamuaqpallialiqtillugit uqquunaqtumiut Iqaluit. Kisianili, tatigijaksamik tunngaviksaugajaqtunit tukisigiarutinit kiglisiniaqtausimajunit.[71] Takuksautittivut avviarutiqarajarningit tukisinasuarluni pijariatuningit silap attuiningata ukiuqtaqtumi nunami imarmilu, ammaluttauq pinasuagaqarningingnik sungiutisimajutigut aulattilaarlutit sivuniksami ukiuqtaqtumi umiarjuakkut aqqutigijauqattarajaqtunit ammalu sanavalliagasuqaqtunut qanuiliurningit apurutiqaqtailititaulutit nirjutiit najugangingnik, nuttirvigisuungingnik, ammalu Inuit sikukkut aullarvigisuungingnik ammalu niqiqattiarunnaqullugit kinnguumagijangingnik.

Sunakkubaanuungajut Nalaunaijaigutingit Ajjinnugaq 3-mut

Aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirijaujarialiit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningit qaujisarutiksatuaq ullumiujuq atuinnaumallutit tukisivaalliqulluta ajjigiinnginningingnik akingit Inuit Nunangangni. aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirijaujarialiit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningit kiggaqtuigaluaqtillugit niqittiavat nirijaujarialingnik ilagiittunut tisamanut, niruaqtausimajut titiqtuqsimaningit taikaniipput ammalu piqasiujjigatit tamainni atuqtaujarialingnut akilimaangit iglumiutauqatigiittut niqitaarutigivattangingnut .

Ullumiujuq NNC qaujisaangusimaningit nalunaiqsisimavut amisut iglumiutauqatigiittut pijunnaqtutit NNC–taaqtitausuunit nunalingni niuvirunnasuut 40%–tuinnarnit tungaanilu tamainni akingitta aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirijaujarialiit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningingnik, ammalu kiinaujjaksanngitummariujut ilagiittut (kiinaujjaksajut $10,000–$20,000 arraagumut), niuvirunnasuut 6–13%–tuinnarnit aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirijaujarialiit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningitta akingingnik.

Pinasuarusitamaat aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirijaujarialiit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningitta akingit tavvani takuksautitaujut kippaarittumi tunngaviqaqtut isumagijauninganut akingit aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirijaujarialiit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningitta inummut atausirmut imannapaluugajarninganik 25%-ngujut akingit tamainni aaqqigiaqtausimajut ukiuqtaqtumi nirijaujarialiit qanuittuuningitta nalunaijaqsimaningingnik.

Katilimaaqhlugit kiinaujjaksaarijausuut kiinaujjaksanngiluaqtut kiinaujjaksaniqsallu amisuuningitta qitianiittut inungnut Inuit Nunangangni ukiuliit 15–nit ungataanullu imannaulauqput $23,485 ajjigiinnginningit takunnannguarlutit imanna $92,011 nunaqaqqaaqsimanngittunut tamaani avittuqsimaningani 2015-mi taaksislirinnap arraaguani. Kiinaujjaksaat piqasiujjivut kiinaujjaksaarijaujut nakilimaattiat piqasiutillugit iqqanaijaarmik, kiinaujat qiturngiuqtituningit, Gavamakkunni aullaaqtitausuut, suurluk Kanatami innauningingnut iqqanaijarunniiqtut ikajuutiit, inutuqaqsiutiit, iqqanaijanngituqsiutiit, surusiaqiit, asingillu. Piqasiutinngilat taikkua kiinaujjaksanngittut.

Tukisillugit kiinaujjaksaat tukisigiarutingit inungnut, pimmariuvuq isumagijaqarluni akituluarningit niqiit, annuraat ammalu asingit pijaujariaqasuut Inuit Nunalingingni ammaluttauq amisut ilagiittunut qattiinnauniqsanit kiinaujjaksajut kiinaujangit akuniutinnasuariaqasuurivait. Kiglisiniaqtausimajut ilangingnik inungnit piqasiujjisimanngittut. Piqasiujjausimanngittut inungnit amisuuningit naasaqtausimagatit taikkua angirraqanngittut, taikkualu pilirivvimmiittut Gavamakkunnut aulataujut suurluk ikajuqtauvvini ammalu aanniarvini, ammalu asingingniititaujut.

Sanngattittiniq Inuit Namminiqsurunnarningingnik Kamagijaqarlutit Inuit Nunangangni Niqiqarjusingingnit

Ippigusuttiariaqaqput ikajuqtuilutillu Inuit nangminiqsurumatillugit aaqqiksuiqullugit Inuit Nunangangni niqiqarjusingit ajjiqarlutit Inuit sivulliutiqujangingnik ammalu niqiqariaqarningingnik, ammalu ikajuqtuilutit Inuit niqinit piliriaqalirlutit nangminiq. Inuit nangminiqsurunnalisuut Gavamakkut piliriqatigijauttialiraimmata pittiarumallutit inungnik aaqqiksuilutit atuagarnit, pilirianit, ammalu qanuiliurutinit piujukkut attuiniqasuut ammalu aaqqiksuiniqasuut Inuit Nunangangni niqiqarjusingingnik aaqqiktaulirluni pijittirutigijaugajaqhluni tamakkiinnik Inuit niqiqariaqarningingnik ammalu kiinaujaqtigut makimajunnarluni. Inuit niqinik piliriaqamajuugaluat Inuit nangminiqsurutigijaulirluni, nunalingni niqingit piliriarijauniqsaulirlutit, ammaluttauq aaqqisuqtaulutit ajjingit turaanganiqauttiaqtut atuagat ammalu qanuiliurutigijaujut ikajuqtuiniliit nunalingni niqinik pivalliatittinirmik ammalu nangminiq piliriaqarniqsaulirlutit. Kiinaujat atuagangit ippigusuttiasuut ammalu ikajuqtuiniqarlutit Inuit nangminiqsurumaningingnik asijjirutaujunnallarittut qaujimanattiaqullugit niqiqattiarunnarutiit aulaniqaraluarmangaata ammalu attuiniqattiarlutit (Takuniarlugu Kippaariktuq 2: Inuit Namminiqsurlutit Niqiqarusirijunnarningit Aaqqisuqsimauqtut). Inungnuungajut kiinaujat atuqtaugutit inuqutittinnik upalungaiqsimattiarlutit nalunaiqsigunnarajaqtut, piliriaqarutiqariammarillutit, ammalu atuliqtitaulutit atuqtaujarialiit ikajurutigijaunasuaqtut inungnut ammalu sivumuattittiniqattiarlutit piujunit qaujimattiatittigutinit ungavariarunnarajaqtuugaluat suqquinattiannginningingnik kiinaujaqaqtitaujunnarningingnik.

Piusitittigiarniq Niqiqattiaqattariaqarningingnik Ajuqsaluarunniitittilutit ammalu Kiinaujaliurasuarnitigut Nangminiq Tatigilutit

Inuit niqiqattiaqattannginningit ajuqsarningingniinngaaluasuuq ammalu amisut ilagiittut niqitaarutiksaqaqattaratit. Niqiqattialiqullugit Inuit, Gavamakkut aksummarik qanuiliurutiqariammarigialiit ajuqsaluarunniqtittilutit kamagijaulutit pijjutillattaangit ajuqsaluarnip piqasiutilugit nutaanit saqqiilutit qanuqtuuqsimajunit atuagarnit qanuiliurutiqarlutit ammalu turaangajunit inuusirmut ammalu pivallianirmut nalimugiinngittitauqattaluarningit amisut Inuit ajjiunngittuullutit Kanatami inungingni ammalu ajjiunngittuullutit katujjiqatigiit pivalliajulirinirmut piliriqatigiiguutauluni ammalu pivalliatittinirmut nunalirjuangujut katujjiqatigiimut ilagijaujut.[72] Ullumiujuq Gavamatuqakkut, Kanatami avittuqsimajunit ammalu Kanatap ukiuqtaqtungata avittuqsimaningingnik atuagangit, piliriangit, ammalu qanuiliurutiginasuaqtangit ajuqsaluarjaitittinasuaqtuugaluat inungnik kisianili pivaallirutigijaksauvanngilat piliriaqarumaluaqtuugaluaqtillugit, kiinaut, ammalu niruaqtausimajut kamagiinnarialingit pillugit isulittitauqullugu ajuqsaluaqattarniq nunalittinni.

Gavamatuqakkut sakkuilauqsimajut kikkulimaat *Piviqaqtitauningit – Kanatami Sivulliqpaamik Ajuqsaluarjaitittinirmut Qanuqtuurutinga* 2018–mi. Qanuqtuuruti aaqqiivuq tikitaunasuarutauniaqtunik ajuqsaluarjaitittilirlutit 20%–ngujunit taikanngat 2015-mi quttinningingnik 2020 nalliqpat ammalu 50%-nit ajuqsannginiqsaulirlutit 2030 nalliqpat.[73] Saqqiivuq Niuviaksat Niqiit Qaujisaanguningit, tammaqsimajuq qaujisauti ajuqsarnimut Gavamatuqakkut aturajaqtanga aaqqiiluni ajuqsaqtut qanuittuummangaata ammalu aqqiijuq Kanatami Uqaujjigiaqtiit Katimajingingnik ajuqsaluarnirmut tusaqtitauqullugit Gavamakkut ammalu uattijaulutit ajuqsaluarjaitittijiit.

Kippaariktuq 2: Inuit Namminiqsurlutit Niqiqarusirijunnarningit Aaqqisuqsimauqtut

Aulajjusingit ippigusuttiaqtut ammalu ikajuqtuijut Inuit namminiqsurlutit aaqqiisimavut piujunit atuagarnik Nunavimmi ammalu Kalaahliit Nunaanni. Nunavimmi Kuapakkut, kiggatuqtaullutit Kuapakkut Ilagiissakkut Kupaki Uangnanganut, nangminiqutigijauvuq imannapalungnut 12,000 Kuapakkut ilagijaujuqutingingnut, amisuuniqsaullutit Inuit avittuqsimajunit 14-ngujut nunaliit. Kuapakkut angilaanguvuq Gavamakkuunngittuq iqqanaijarvik inungnut Nunavimmi.[74] Kuapakkut Ilagiissakkut Kupaki Uangnanganut ikajuqtuisuut kuapakkuqutingingnik pinasuagaqaqtillilugit iqqanaijaaqarlutit nangminiq pivallianingingnik, ammalu Kuapakkut Ilagiissakkut Kupaki Uangnanganut niuvirvingit aulatausuut inungnut iqqanaijaqtinut amisuuniqsaullutit. Kuapakkut Ilagiissakkut Kupaki Uangnanganut kamagijaqaqtut usitittillutit niqinit sunakkutaanillu angijunit niuvirvinit manturialmiinngaaqhlutit Inuit Nunalingingnut Nunavimmi ammalu ajjigiinngittunit asingingnik pijittirasuungullutit. Qakigutiksaliurunnasuuq atuliqtittisinnaaraluaqhlutit avittuqsimajuni akingit nalimugiinniqaqtitillutit tamainni Nunavimmi Kuapakkut niuvirvingit ikajuusiaqtaaqattarutitigut ajjigiinnginningit usijaujjutiit tikititaujaraimmata niqiit ammalu sunakkutaat Nunavik nunalingingnut. Nunavimmi Kuapakkut niuvirvituuvut Inuit Nunangangni akingit ajjigiisuungullutit namirmiutaugaluaruvit arraagulimaaq.

Nunavik ajjiunnginnivuq avittuqsimaninga ikajuusiasuungungmat pingasuujuqtunit inuunasuarnirmut akingit akikilligiarutiit pijunnaturjuujaaqtut atuliqtitausimangmata Kanatap Avittuqsimaningata Gavamangangnut ammalu aulataullutit Kativik Avittuqsimaningata Gavamangingnut. Akikilligiaqullugit inuunasuarnirmut akingit Nunavimmi, Kupaki Gavamangit iqqanaijaqatiqaqsimajut Makivik kuapuriisan–kkunnit, ammalu Kativik Avittuqsimaningata Gavamangit, kupai Gavamangit 2019–ngutillugu akiliiniarniraqsimavut $115. 8 miliannik pingasuujuqtut arraaguut ungataanut akuniutigijuq ikajuqtuilutit amisunit piliriarnit innatuqait ikajuqtaujjutiksangingnik, qangattautiit akikilligiaqtaulutit, Inuit niqingit nunanglini ikajutaulutit, iglumiutaruluujait ammalu angunasunnirmut igirrutinut ikajuusiaqtaarlutit, niqinut asinginnullu atuqtaujariaqallarittunut, ammalu gaasimut ikajuqtuijjutiksanit Niqingit ammalu asingit atuqtaujariaqallarisuut pilirianga akikilligiaqtittisuut imannanik 15 tikillugu 35% amisuuniqsanut niuviangusuunit Nunavimmi niuvirvingingni tamainni Nunavimmiutalimaanut nalimugiijjuumitittinasuaqhlutit akingingnik taikkununga Kupaki nigiata niuvirvingingniittunut. Akikilligiarutingit atuqtaujunnaqtut niqinut ammalu sunakkutaanut akikilligiaqtitausuungujariiqtunut Niqittiavaqarnirmut Ukiuqtaqtuq Kanatami ikajuutiqaqtittisuungingnit, akikilligiaqtittikkannirutausuungulluni. Katujjillutit, tamakkua piliriak kiggaqtuijuuk tamainnut atuagaliluarijaunasuaqtut ikajuutauniarmata Inuit Avittuqsimaninganiittut Kanatamiutaujunut nalimunniqaqtitaulutit akirisuungit akikilligiaqtaulluni inuunasuarnirmut akigisuungit. Kisianili, iglunuuqqaqtaujarialiit piqasiutinngillugit, tamakkua inuunasuarnirmut akingit aaqqiktausimajut, inuunasuarnirmut akingit suli quttiniqsausuunguvut Nunavimmi Kupaki nunalipaujangata saniani takunnannguarlugu kiinaujjaksaangit qattiugaluarutit. Kiinaujjaksangiluaqtut iglumiutauqatigiit atusuungungmata tikihhlugu 70% kiinaujjaksaamingnik niqitaaqhlutit iglumuuqqaillutit ammalu kiinaujanit aturniqsaulisuut akikilaanit piqutinit sunakkutaanit ammalu pijittirarutinit taimaigunnarniqtamaat.[75] 2019-ngutillugu, nutaat ammalu piusititaugiaqsimajut inuunasuarnirmut akikilligiarutingit atuliqtitaulauqsimavut. Akingit uattijauningitta qaujisaqtaulaaqput lavaal silattuqsarvirjuangata qaujisaqtingingnut 2019–mi piusivaalliqtitausimajut akikilligiaqtittillattaarnirmangaat Nunavimmi iglumiuqatigiit niqitaaqattarningingnit. .

Asiattauq aaqqisuqsimaninga atuutaujunnaqturjuujaaluaqtuq qaujisaarijauluni niuviaksaqaqattarningit Inuit niqingingnik Kalaahliit Nunaanni, amisuuniqsait Inuit Gavamaqarvingani angujaviniit niuviksammariusuut, piqasiutillugit niuvirvini niuviaksausuungullutit (takuniarlugu Uigunga pi tukisigiakkanniqullutit Kalaahliit Nunaanni niuviaksaqasuunguningitta aaqqisuqsimaningingnik). Angujausimajut inui tniqingit, suurluk maktaaq, nattiviniq, tuktuviniq, umingmaviniq, ammalu nunalingni iqaluktaviniit, niuviaksausuut Kalaahliit Nunaannilimaaq niuvirvini ammaluttauq Inuit kikkutuinnait upagunnaqtangingnit niuviaksaqaqtuqaqtillugu. Tamanna aaqqisuqsimaningit niqittiavataaqtittijunnarutausuuq kulaalrmiutarnut, akingit attiniqsammariusuungullutit niqiit iqaluillu tikititausuunit. Kalaahliit Nunaannilu uumajurnit piruqsaisuut suurluk kau, siipi, ammalu piruqtuvinirnik niqinik.

Qaujisaat niqiqattiaqattannginninganik qanutigiummangaaq Kalaahliit Nunaanni kamagijaqaluasuut atuni nunaliujunit ammalu atusuut qaujisausirnit ajjigiinnginningit qaujisaqtaujjutiqaratit Inuit Nunangangni qanutigi niqiqattiannginguasuungummangaarmik tukisigiarutingingnik; kisianili, takuksautittivut niqiqattiaqattanngittut attiniqsammariungmat ilangingnit avittuqsimajunit Inuit Nunangangni.[76] Qaujijaksammarialungmik ajjigiinnginniqauqput angunasuarnirmut pijunnautingit ammalu atuagaralaaqarjusingit aqqiisuut angunasuarnirmut qanuiliurutigijaujuksanit Kalaahliit Nunaanni ammalu Inuit Nunangangni, ammaluttauq ajjigiinnginningit angiqtausimaningit Inuit niqingit niuviangusuungullutit ammalu akiliqsuqtausuut angunasuaqtiit iqqanaijaqtut, ammalu ajjigiinngitummariullutit imarmi piqutirjuangit ikajuqtuisuut angunasuarutauvattunit. uuttuutigillugu, piqasiutinagu, 1993–mi Nunavut Nunataarnirmut Angirutinga, Inuit Nunataarnirmut angirutingit niuviaksaqaqtittiqujivanngittut Inuit niqingingnik Inuit Nunataarvigisuungita avittuqsimaningingni. Tamainni Inuit Nunataarnirmut angirutingit iluliqasuut titiraqsimajunit avittuqsimajunit tauqsiigunnarlutit ammalu/uvvaluunniit niuviaksaulutit Inuit niqingit inungnut. Uqaqsimallattaaqtut ilulingit ajjigiippanngilat Inuit Nunaatta avittuqsimaningingni.

Inuit tunngasuatittigaluaqhlutit Gavamatuqakkut piliriaqarniarniraqsimaninganik ajuqsaluarjaitittinirmut, qanuqtuuruti saqqiisimanngittuq nutaarnik Kanatami atuagarnit qanuiliurutiqarasuarutinit ajuqsaluarjaitittinirmik, ammalu suqquinanngilaq suli qanuq atuagaujariiqtut aulajjusiujut saqqiigajarmangaata pivaallirlutit tamakkuninga tikitaunasuaqtunik Inuit Nunangangni uvvaluunniit qanuq nutaat ajuqsarniraqtaujut kiglingata nalunairutinga atuliqtitaulaaqtuq nunalittinni. Isumaalunammimmat qanuqtuurutimi piliriaqarniarniraqsimagaluaqtillugit ajjigiinngittuggutait atuqtaulutit kamagiasigajarmata ajuqsaluaqtailititauvallialutit nunaqaqqaaqsimajut, Kiglisiniaqtirjuakkut Kanatami aaqqigiarimmijut MBM atuliqtitauniksangingnut Kanatap ukiuqtaqtungata avittuqsimajungingni, qimirruaqtut inungnik nunavingmi ammalu Nunatsiavut.[77]

Ajuqsaluaqtailimatittiniq pimmarialuuvuq niqiqattianiqsauliqullugit ikajuqtuqtaulutillu Inuit aanniaqtailimaningit ammalu qanuittailimaningit. Amisut qaujisaangusimajunit qaujijaminiit tunngavigijaullutit piliriaqtaqauqpuq ammalu ikajuriasiqattaqsimajut ajuqsaluaqtailimatittigiarjuumigutigijausuungullutit niqiqattialiqtittigutausuungullutit, aanniaqtailimatittillutit, ammalu qanuittailimatittillutit kiinaujjaksaluanngittunut ilagiinut, ammalu ajjipalungit ikajuriarutiujut aaqqiksuqtaujarialiit atuliqtitaulutillu Inuit Nunangangni Gavamakkunnut piliriqatiqarlutit Inungnik.

Ajuqsaluarunniirniqsaujunnaraluarmata qaujimattiatittiluta nutaqqavut piruqsagutit attananngittumik ammalu niriunaqtumik avatiqarutit ammalu piulaarmik inuusittiavaulaarmik pigiarutiqattialaangugutit. Atuqattarnikuvut illiarmiittilluta ammalu angirravut pirurvigijavut sanngijualummik attuiniqasuut inuusilimaarmi aanniaqtailimaniarnittinnik, qanuittailimanittinnik, ilinniariirnittinnik, ammalu kiinaujjaksagunnarluta namminiqsurniqsauluta.[78] Aanniasiuqtiit angirranut pulaariaqhlutit aanniaqtailimatittinasuaqhlutit qiturngaqtaarataaqtuvinirnut, ikajuutaugiaqtut tamakkua ilinniatittisuut inunnguinirmik, ammalu ilinnialisaarnirmut pilirianit, ilagijauvut q aujisaaminirnik qaujijaminiit malittaullutit tunngavigijaugiasisimajut atuagaliuqtuqarluni ikajuriarutaungajaqtunit takuksautitktisimavut aulaniqattiarunnarmata ilangingnik Gavamaqarviujunit ajuqsaluarjaitittinasuarluni. Ajuqsaluarniq ammalu niqiqattianngiluarniq attuiniqasuungungmat amisunit inuusirmik ammalu kiinaujaliurasuarnirmut nalimugiinnginningingnik atuqtauluaqtualuusuungullutit inuqutittinnut piqasiutillugit iglumiutauqatigiittut inugialuaqtut, ilagiinit aanniqtiriqattaqtut, ammalu anngajaarnaqtunut ajurutiqaqtunut. Kamagijaulutit tamakkua nalimugiinngiluaqtukkut inuusiqalisuut qaujisaavinirnik qaujijaviniit atuqtaullutit tunngavigijaulutit kamagijaqariarialiit ikajuriasilutit ajuqsaluarunniiqullugit, niqiqattianiqsauqattaliqullugit, ammalu ikajuqtuqtaulutit Inuit aanniaqtailimaningit ammalu qanuittailimaningit.

Piusivaallirlugu pijummarialummik aturiasigunnarningit ilinnialisaaqtittijuqaqattarluni ajjipalungingnik akuniujumut piujunit attuiniqarunnaqpuq nutaqqanut. Piujummariit ilinnialisaarnirmut ilinniagaksat piliriangit attananngittumik niriunnaqtumillu avatiqaqtittigutausuungungmata nutaqqanut, upalungaiqtausuungullutillu ilinniarialirutit mikijuutauniqsanit ilinniarvini, ammalu angajuqqaarijaujut iqqanaijarunnaqsigunnasuungullutillu. Nunavik avittuqsimajutuuvuq Inuit Nunangangni Nunavingmiutaujut akituluanngittumik pairiviqarunnasuut atuni nunalingingni Kanatap avittuqsimaningata Gavamangingni ikajuusiaqtaatittisuungullutit. Pairiviit atuinnaumaningit ammalu akingit pijjutausuungugivut avittuqsimajumi amisuuniqsait iqqanaijarunnattianiqsausuungullutit asingit Inuit avittuqsimajuni taimainnginniqsaulluni.[79]

Kinguvaarijaujut ajuqsaliqattarniq ammalu niqiqattiaqattanngiliqhlutit amisuuluaqtut Inuit atusuurimmagit inuusirmut ammalu kiinaujaliurasuarnirmut nalimugiinngiluaqtualuuningingnik piunngittukkut piararnit nutaqqanillu attuiniqaqsimalluni. (takuniarlugu Ajjinnguaq 4: *Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Aaqqigutiksat*).

Ajjinnguaq 4: Inuit Nunangangni Niqiqattiarutigijaujunnaqtut Aaqqigutiksat

Sanngattittiniq Niqiqattiaqattanirmik Kiinaujaqtigut Ikajuqtuqtaullattaarlutit Kiinaujjaksaluanngittunut Ilagiinut

Ilagiit ajuqsarnirmut assurunnaqtumiittut ammalu niqissaqattianngiluarnirmut uqillitiqtaujarialiit turaangattautigijumi ammalu maannattautigi ilagijaulluni taanna nalunaiqsijjutillattaangujuq–tunngaviujuq ajuqsarnirsarniiqpaalliqtittinirmut qanuiliurutaujunit. Niqittiavannit ikajuutiit piliriassat turaagaqaqtut pivaalliqtittinirmut niqissaqattiaqullugit kiinaujjassanginniqsaujut ilagiit ikajuqtaulutit, ilagiarutiit niqi ttiavannit ikajuutiit piliriassat (SNAP) Mialigarni, taakkua ikajuutiqarunnaqtut qaujimajjutaulutit pivalliatittinirmit ajjipalunginnit niqittiavannit ikajuutinut piliriasnanit Kanatami (Takuniarlugu Kippaariktuq 3: *Mialigarni Ilagiarutiqaqtittiningit Niqiqattianirmut Ikajuutiit Pilirianga*).

Takujassaujumit nalunarunniiqsimalirmat taakkua aullaaqtittiqattarniujut atuqtauqattarmat pijarannikkut sivulliqpaujjisimajut tunniqqutautuinnaqattaqtut kiinaujanit akiliiutauqattaqtut tamakkununga ilagiinut ikajuqtaujariaqarniqsanut kajusiniqattiaqsimajuqta niqissaqaqtittinirmit ammalu pivaalliqtittinirmit niqijassaqattiarunnaqsiniqsaullutit, ilinniarnirmut qanuilinganingit, piqutinillu qanuinngittiarnirmut ilanginnit ajuqsaluaqtunit nunarjuarmit, tamanna atuqtillugulu kiinaujaqtigut makimanasuarniq sanngattivaallipallialluni pijunnaqsiniqsaullutit ammalu piqutiqarnirmit.[80] Taimaikkaluaqtilluguli, kiinaujjaqtaaqtittinirmut pilirijjutaujunit turaangajunit ammalu maannattautigi ikajurutaujut kiinaujjassanikinniqsaujunut ilagiinut piqaqtitaullutit qattiinnaulaangujunnaqtunit kiinaujaqtaruusiassaqaqtitaullutit amma pijunnaqtut maligaqaluaqtitaunngillutit kiinaujaqtaarunnaqullugit nuqqangatitti jjutiujunillu pitaqaqtitaunatit kiinaujanit aturumajanginnut. Taakkua sukkuaqqiit taimaittuummata ajjiginngitangannit atuqtauqattaqtumit pilirijjutinginnit aturialiit maligialiillu ajuliqtittigutauqattarmat kiinaujjassanginniqsaujunut ilagiinut kiinaujaqattiarunniirutaullutit, saqqijaaliqpalliatuinnaqtut takussaujumit taakkua kiinaujaqtaatitauqattarningit ikajuutinit tamatuminga nuqqaqtittijjutaujunnaqtuq ajuqsaluaqtunit ilagiinnit ajuqsarnirmiigunniiqtittigutauluni angijukkallammi ikajurutiujut–katillutit ilagijauluni katiqsuqsimajut akingit akikillivaallirlutit inuqatigiinik.[81] Taanna kiinaujaqtaarusiaq ikajuuti ajjiqaqtuq innatuqarnut kiinaujaqtaanguqattaqtunit, taannalu ajuqsaluarunniiqtittigutausimallarittuni amma niqissaqattiarutaulluni innatuqait aqqutigijaulluni taanna kiinaujaqtaarusiatittigutaujuq.[82] Taanna kiinaujaqtaarusiaq ikajuuti ajjiqanngiqtuq innatuqarnut kiinaujaqtaanguqattaqtunit, taannalu ajuqsaluarunniiqtittigutausimallarittuni amma niqissaqattiarutaulluni innatuqait aqqutigijaulluni taanna kiinaujaqtaarusiatittigutaujuq. Tamanna ikajuqsimajuq innatuqarnit Kanatami ajuqsanginniqpaangulluni amisuunginniqpaullutit nunarjualimaami. Kiinaujaqtaarusiat ikajuutiit ajjiginngijjutigijanga taassuminga Mialigarni ilagiarutiqaqtittiningit niqiqarnirmut ikajuutiit pilirianga (SNAP) maliganginnit aturlutit pijunnaqtitaujunit maligialingit qaujisaqtaunginniqsaujut ammalu malittitaunginatit taimaa pivammata taassuminga, piliriaqaqtillugit taassuminga pilirissamit pijassanginnit attuajunit pijunniiqtittivaallirutaujuq.

Kippaariktuq 3: Mialigarni Ilagiarutiqaqtittiningit Niqiqattianirmut Ikajuutiit ilirianga

Taakkua ilagiarutiqaqtittiniq niqiqattiarnirmut ikajuutiit pilirianga taanna Gavamakkunginnit pijunnaqsitittigutaulluni tunijauqattaqtuq taakkuninga Mialigakkut katimajirjuanginnut sivuliqtinginnut aaqqisuqsimaniqaqtuq piusivaalliqtitauqullugu tamanna niqissaqattianngiluarniujuq ilagiinut ajuqsaluaqtunut. Ikajuutiqaqattaqtut tamakkununga pijunnaqtitaujunut kiinaujjassanginniqsanut inunnut ilagiinullu atuqtaullutit qarisaujakkut ikajuutinit aullaaqtittillutit auttajuunit pijunnaqsititaullutit niqitaarunnaqsillutit niuvirvinnit pijunnautiqaqtitaujunit. Taakkua uqaqsimajut Mialigakkut niqinik piruqsiivilirijikkungit qaujisarutigisijanginnit qaujijausimajut 10,000 qanigijaaniittut illummiuqatigiit piqatauqattaqtunit taassuminga ilagiarutiqaqtittiningit niqiqarnirmut ikajuutiit piliriangujumit taqqinut 6nut, taakkua illumiuqatauqatigiingujut niqissailliunginniqsauliqsimajut surusingit.[83] Ilanginnit qajiusaqtausimajunit qaujijausimajut, ilagiarutiqaqtittiningit niqiqarnirmut ikajuutiit piliriangujumit, ikajuqsimajuq ilagiinut miliangniittunut ilagiingujunit ajuqsarnirmiigunniiqtittigutaulluni, ammalu ajuqsaluaqtut kinguvaqsimalualirningit (katillugit ilagiarutiqaqtittiniq kiinaujaliangukkannirialinnit ilagiingujut ajuqsaluarnirmiiguunniiqullugit).[84] Taanna piliriangujuq takussautittisimammijuq nuqqangatittijjutaulluni naammangittunit, akuniujumut, attuiniqakutaaqsimajunit piqanngiluarnirmut surusiutillugit, suurlu ilinniaqsimannginiqsaullutit ammalu kiinaujaliurunnanginniqsaullutit innaulirami, ammalu timikkut akaunngiliuqutiqarnirmit suurlu quiniluarnirmiittut, uummatirluttut, ammalu aukkut sukaqaluaqtut.

Akikilligiaqtittiniq, Atuagaralaaqtiguuqtitaulutit Aulattiniq, ammalu Kiinaujanit Atuqtut Ukiuqtaqtumi Qangatajuulirivattunut Atuqtaullarigiaqarluni Pijittirarutigijauniraqtauluni Pimmariujukkut Pijittirarutaujariaqarninga

Inuunasuarnirmut akinga akikillivaalliqullugu Inuit Nunanganni, qangatasuut ammalu qangatasuulirinirmut makimajjutingit, makua suurlu mivviit ammalu qangatasuukkuviit Inuit Nunanginnit pijittiqtiujut, ilisarijaujariaqaqtut Gavamatuqakkunnut suurlu pijariaqallarittumit makimajjutigijammata ammalu ikajuqtuqtaulutit asijjipalliagunnaqtumit makimajjutilirinirmut kiinaujaqturujaujunit. Qangatasuulirijiujut uummajjutiummata nunalitinnut pillugu taakkua marruuk Inuit Nunalingit upagassaummata kisiani qangatasuukkut arraagulimaamit (takulugu Ajjinnguaq 5: Inuit Nunanga Niqinit Usikattaqtiit). Taakkua qangatasuulirijiujut ilisarijaujariaqarmijuttauq pitaqainnariaqaqtut pijittirutiit ikajuqtaulutit maligaqtiguungajunit ikajuutitigut.

Ukiuqtaqtumi taakkua qangatasuulirijiit takussautittisimamut akuni–kajusiinnaqtumit angiqsimaniqarninginnit pitaqariaqallarittumit qangatasuukkut pijittirnimit (ilagijallutit Inunnit usillutit, piqutinit, qangatasuukkut aanniajuliriniq, asinginnillu tuavirnatuqlirinirmit) nunalinnu Inuit Nunangannit aulaniqaqtut ajjiungittumit ammalu pijarningittuuqattaqtunillu pilirivvigilugu. Taakkua qangatasuulirijiujut angijualummit nunamit qangataviqaqattaqtut amma ikimajut Inuit qattiinnauniqsaullutit ammalu silaup qanuittuuninganut aulatauvattutit. Tamanna ajjiunngittumit aulattinirmit pijariaqaqattaqtut aqqutiqaqtitaulutit qangatavigiqattaqtanginnit kiinaujaliuqpalliagutigilugit ammalu/uvvaluunniit kiinaujaliurasuarnirmut atuqassaungittuni kiinaujaliurasuarutigilugu ukiuqtaqtumit qangatasuulirinirmut makimajjutinginnit ilaqarmat qangatasuunginnit atuqtittiqattaqtut inunnut ikimaviullutit ammalu usijjutigillugu piqutinit pijittiqtaullutit Inuit Nunalingit. Qangatasuulirijiit aulaningit Inuit Nunanganni akigijaujunit aaqqissitittijjutauqattaqtuq piqutinut ammalu pijittirutinit niqinillu, ilangagullu, pijjutigijanga angijukallaujumit akinga aulattinirmit ukiuqtaqturmit. Ilagijaummijuq, taakkua ikajurutiqaqattaqtut katujjinikkut inunnit kamagijassaqarami, suurlu akikinniqsanit qangattautiqaqtittinirmit ammalu/uvvaluunniit utiqtittinirmit uvvalu akikilligiaqsimajunit aullaqtittinirmit niuviqtaujunit piqutinit ammalu Inuit niqinginnit, tamanna turaagarijaujuq Inuit iliqqusingannit atuqtittinirmit ammalu ukiuqtaqtumit niqinginnit angunasunnirmut kiinaujaliurutauqattaqtunit.

Namminiq taijamitigut, Gavamatuqakkut takunnasuungunngimmata Inuit Nunangannit ilagijauluni nunanganni uvvalu Gavamakkunnut ilagijauluni nuna avittuqsimaningitigut Kanatami.[85] Inuit Nunanga ilagijautitaungiinnaqattaqtuq amisunit atuagarnit, ilagijaulluni qangatasuulirinirmut makimajjutingita pijarialinginnit ammalu qangatasuulirijikkut aulanirivattangita makimajjutingit tamanna pitaqariaqallarittunit pijittirutauqattarmat nunaligijattinnut. Namminiqutigijaujut aulaniujut qangatasuulirijinut Inuit Nunangannit anginiqpaanguqataujuq nunarjualimaamit ungasinningit qangatanirivattangitalu aaqqittiasimaniujut, kiinaujaliunirmut qanuilinganinga, ammalu naammanaaqsimajumi pilirijjutissaujut ajurnangittut Kanataup nigianit atuqtaujut atuqtaujunnangimmata tamaani Inuit Nunanganni. Tamanna taimattuuninganut inuunasuarnirmut akiliqsurialiit akinginnit akittuqtittijjutaujuq, namminiqarnirmut akinginnit akittuqtittillutit ammalu pijittirutinit kamanirmut akinginnit, ammaluttauq ingirrajatuinnarunnarniq ajurnaqtuq usijautittinirmit niqinit taakkunani Inuit Nunanganni Kanatamullu pijariatujuutittigutaujuq. Tamakkua pijariatujuutiit pijjutiqarmijut pituqaruqpallianinginnut makimajjutingit qangatasuulirinirmut naittuullutit, siurajaangullutit mivvingit, naammanngiluaqtut mivvinginnit qaumangit, pituqauniqsait uqsuqtauluaqtut supijut qangatasuut, ammalu silanniaqutiqattianngiluarniq ikajurutinit tamanna titiraqtauqatausimattiaqtuq arraaguni aniguratataqsimajunit taassumunga Tammaqsimajurniaqtimmarik Kanatami,[86] Amisuiqsuqtutit qaujisaqattaqsimaliqtut taakkualu ittuukkuvimmi katimajiit ammalu maligaliurvijjuarmi unikkaaliungusimajut,[87] Taannalu manna nutaangulaangulluni qimirrujausimajuq taakkunanngat Kanatami ingirrajulirinirmut piqujaq.[88]

Qangatasuulirijiit pijitraqtut Inuit Nunanganni maligiaqarmata tunngavigijaujunit taakkuninga atuqtaujunnarningit, qanuqtuurutiqarunnarnimit, ammalu nalimugiitittinirmit. Tamakkua tunngavigijaujut maanna atuqtauqattaqtuqt asinginnit Kanatami pitaqariaqallarittunit pijitiqtiujunit taakkununga Gavamatuqakkunnut nalunaiqtausimajunit kikkutuinnarnut piqutiit ilagijaulluni aanniaqarnangittuliriniq, ilinniarniliriniq, ammalu tusaumaqattautijjutinut pijittirutiit. Taanna pitaqariaqallarittuq qangatasuuliriniq pijittirutiujuq Inuit Nunalinginnut pitaqaqtitaujariaqaqtuq ilaqaqtuq akitujuuluangittunit ammalu tuvaarijaujunnattiaqtumit inunnut ikimaviujunnaqtuq ammalu usiluni piqutinit, suurlu niqinit, inuulisaunitinit, asinginnillu pijauttautigijarialinnit sunakkutinit, kiinaujaliurunnarlutillu ammalu/uvvalu kiinaujaliurutaujunnangittunit aturassaungittunit aqqutinit.

Kippaariktuq 4: Ungasittunut Qangatajuukkut Pijittiqtauningitta Ikajuusiangit

Qangatasuulirijinut ikajuutiit akiliqsurialinnut aaqqisuqtausimajut ikajurutaulutit taakkua ungasittumiutaujut nunaliit suli tikitauqattarunnaqullugit ammalu akituluangillutit nunagillugit taimaattauq asinginnit Gavamaqarviujunit ungasittumiutaujunit. uuttuutigilugu, Mialigakkut ingirrajulirijikkungit kamajiuqattaqtut pitaqariaqallarittunit qangatasuulirinirmit saqqiqtitausimajut taakkua mikinniqsaujut nunaliit ungasittumiittut aaqqimatittiviuqullugit qangatasuukkut pijittirarviuqullugit qangatasuuqainnangikkaluarlutit. Taanna piliriangujuq ikajuutiqaqtitaujuq kiinaujaqtigut akiliutissanit qangatasuutinut qangatasuunullu ilisarijaujjutiqaqtunit usijunnarninginnit immaqa 60nut nunalinnut alaaskami ammalu 115 taakkunani Mialigakkut avittuqsimaninginnit tamakkua qangatasuurmut pijittiraqtaugajalaunngittut asiagut.[89] Aasturailiami pilirivvinga makimajjutilirinirmut ammalu avittuqsimajunit pivalliajulirijikkungit taimaattauq ajjipaluani kiinaujaqtigut ikajuutini akiliutissanit kiinaujaqaqtittiqattaqtut qangatasuulirijiujunit qangatasuukkuvinginnillu makimajjutinginnit atuqtaullutit avittuqsimajunit qangatasuulirinirmut ikajuutiit piliriangujut.[90] Taakkua tikitaunasuttut piliriassamut ilaqaqtut ikajurnirmit ungasittumiittunut qangatasuukkut kiinaujaliurasuarutaujunnangittuugaluat kisiani pitaqariaqallarinninganut Inuit amma kiinaujaqtigut makimanasunnirmut pijariaqarninginnut qanuinngittiaqallugit nunaliit tamakkua pijittiraqtangit, ammaluttauq attarnaluarunniiqtittinirmit ammalu piusivaalliqtittitausimajumit pijittirarutinginnit piqutinit pijittirutinillu tunijautillugit, suurlu niqitaarnirmut, aanniavimmi kamagijaujjutingit, nunaliit titiqqaqtaangit, inunnut ikimaviujunnaqtut qangatasuut. Nuvarjuarnaq-19 amisunut qanimannaujuq atuqtillugu, Kanatami Gavamatuqakkut, Gavamait avittuqsimajunit aajiiqatigiigutiliuqsimajut atuqtaukainnarniaqtumit kiinaujaqtigut ikajurutiqaqtittinirmut anguqatigiigutiujunit taakkununga ukiuqtaqtumi qangatasuulirijiujunut qangatasuuqaqtittijiuqattaqtunu Inuit Nunalinginnut. Tamakkua angiqatigiigutiliangusimajut takussautittijut pitaqariaqallarinninginnit qangatasuulirijikkut aaqqiumatittinirmut niqiqaqtittijijuunit ungasittumiittunut, qangatasuukkut kisiani upattauqattaqtunut asinginnullu pigijariaqaqtunit piqutinit pijittirutinillu.

Taanna tikitaujunnaqtuq ilangagut saqqitittikkut Gavamatuqakkunnit ungasittunut qangasuukkut pijittiraqtiunirmut piliriassamit ammalu qanuqtuurutausimajunit qangatasuulirinirmut makimajjutinginnut kiinaujaqaqtittinirmit. Kanatami ingirrajulirijikkut qaujisaqpalliasimajut piliriassanit asinginnit Gavamaqarviujunit taannalu qimirrujaurataalauqtuq Kanatami ingirrajulirinirmut piqujaq, taanna akuni–kajusijut pilirijjutiunngat pitaqaqtut aasturailiami, Mialigakkunnit, ammalu tariup akiani (takulugu Kippaariktuq 4: *Ungasittunut Qangatajuukkut Pijittiqtauningitta Ikajuusiangit*), ajjipalungillu asingit pilirijjutiujut atuqtautitauju nnaqtut taakkununga Inuit Nunanganni.

Kiinaujaqaqtittiniujut turaagaqaqtut piliriaqarnirmit qangatasuulirinirmut makimajjutiqattianngiluaqtunut Inuit Nunanganni imaittuujunnangimmat "atausiq naammattuq tamainnut" uttuutigilugu, takilligiaqtittinirmit ammalu quaqtaqtuliqtaulutit mivvingit angilanginnut nunalinnut aturunnangimmat nunangata sukkuttianiinninga qanuittuuningalu ajurnarutaummat. Ammalu anginniqsanit qangatasuunit migunnaqsiqullugit anginniqsanit usijunnarlutit (ullumi atuqtaujunit atuluannginiqsaujunnaqtunit uqsualummi supijut qangatasuut) pijaujumaluanngimmata taakkunani inigijaujunnaqtumit pitaqannginninganut uqquusautilimmit tanna nuqqangatittigutauniqpaujuq amisuni nunalinnit ammalu amisuattiqtutit kiinaujaqtigut naammaqattangimmat angijualummit uqsualussanit aturiaqaqattaqtillugit, tamakkualu nutaaminiit niqiit akuniungittut piugunniiriisuungummata Pivalliatittijariaqaqtut turaangatitaujumit atangiittiaqsimajumit qangatasuukkut ingirrajulirinirmut atuagaliurlutit aaqqigiarutimit taanna ikajurniarmat taakkuningatuungittuq niqinik akikillivaalliqtittinirmit usijaujjutinginnut kisianittauq Inuit kiinaujaqtigut makigiakkannirunnaqsilutit ikajurniqarluni ammalu niqini surattituinnaqattanginniqsaulirlutit, niqinit atuinnaqattiarniqsaulirlutit, ammalu anginiqsamit Inuit niqinginnit niqiqaqtittiniqsaulirunnarlutit, anginiqpaamilli inuunasuanirmut akiliqsurialiit akikillivaallirniarmata taimannik.

Piqutirjuat

Inuit Nunalingit ajuqsaqniqpaangujut nunalinnit makimajjutinginnit Kanatalimaami takuguttigu asingit nunaqaqqaaqsimajut ammalu nunaqaqqaaqsimajuunngittunillu nunalinginnit.[91] Angijuutinut nutaanit kiinaujaqaqtittiniq turaangajunit tamakkununga niqiliuqpattunut, nirijassaliuqtaulutit, tuniuqqaqtaulutit, niurrugijaulutit, nirijaulutit, ammalu attaumuuqtautillugit aulatauningit niqiit Inuit Nunangangni pijarialiit taakkua akitujualuuningit akikilligiaqtaujunnaquqsiqullugit inuunasuanirmut akiliqsurialiit, attarnaqtailimatittigiannirlutit, ammalu pivaalliqtitaugiarluni niqissaqattiarunnarniq. Ingirrajulirinirmut makimajjutingit ilagijaulluni qangatasuuliriniq ammalu imarmi makimajjutiliriniq Inuit Nunangangni kinguvaqsimammata asinginnit nunagijaujunit Kanatamit takulugu, asinginnillu ukiuqtaqtumi Gavamaqarviujunit kinguvanniqsaummijut ammalu taakkua pitaqariaqallarittualuullutit tamakkua Inuit Nunangangni niqiqarjusingit (takulugu Kippaariktuq 5: *Inuit Imarmiutaliriniq Qangatasuulirinirmullu Makimajjutiqattianngiluarningit*). Tamakkua naammanngitluaqtut ammalu kinguvaqsimaluaqtut akitturiarutausimallutit ammaluttauq Inuit Niqinginnit Angunasugunnarnirmit akitturiaqtittisimajut attarnaniqsauliqtuni (takulugu Ajjinnguaq 5: *Inuit Nunanga Niqini Usikaqtaqtiit Piliriqatigiingujut*).[92] Nunaliit tamarmiungippata sanajaujjutinut kiinaujaqtaarialiit, asitaarutissanut, uvvalu aaqqissilutit niqikkuvissarmit pitaqanngittiammarittunit pijariaqallarittunit ammalu niqilirivissanit ammalu uunarninga–aulataujunnaqtumit piqutikvimmit qangatasuukviujunit ammalu tulattarviujunit tamakkua niqiit suratuinnaqattarniangimmata iniqattiarlutit.

Pitaqattiangittuq niqinut–turaangajunit makimajjutissanit Inuit Nunangangni, kisiani tamanna pitaqariallarittuq angunasunnirmut, nirijassalirinirmut, niqikvissanut, niqitaaqtittinirmut, ammalu tuniuqqainirmut niqituinnarnit, tamannalu pi jjutaullarittunit ilagijaujuq nutaaminirnit nirijassanit, niqittiavauniqsanit niqinit.[93] Inunnut–turaangajut nunanginnit niqinginnut makimajjutitaariaqarningit ajjiungittut ammalu kinguvaqsimajjutigijaujuq iniqattianginninginnut niqikkuvissanit illuni tamakkua Inuit illumiuqatigiit pijarialinginnit ammalu inunnut pilirivviujunit, suurluk makua niqinit akiqanngittunit aissiqattarviit, ilinniarviit, pairiviit, ammalu nunalinnit quakkuviit.[94] Taakkua iniqattiarialiit niqikkuviqattiaqullugit taqqigalannut niqigijaujunnaqattarniarmata. Tamakkua nunalinnit suviujut illussaqattiaqattangimmijut sunakkutaakkuvissanit, ammalu atuinnaruqsaiviujunit, ammalu niritittiviujuunnaqtunit.

Nunalinnit angunasuqattaqtunut makimajjutiqaqtittiniq atullarittuq nunamullu imarmillu pinasuaqattarniujumit ilagijaullutit tulattarviit mikinniqsanut umiarnut, ajjigiinngittunut atuqtaujunnaqtunit illuni pigijaujariaqaqtut ikajurutaulutit angunasuttiujunut. Ammalu nunamit ilinniarnirmut ammalu kamajiunirmut ilinniarutissanit.[95] Uttuutigijunnaqtut tamakkua sunakkutinut sunakkutaaqarviujut, ilinniarviit, ammalu nunalinit niqiliriviumut niqinik nirijassarijaujunnaqtunit.[96] Tamakkua niqiliriviujut niqiqaqtittigiakkannirutaujunnaqtut akuniuniqsarlu niqigijaulutit tamakkua ikajuqtuqtautillugit namminiqutiqaqtiujunut ilaujaulutit piliriassanginnut piqutitaajaujunnaqtut. Inuit Nunanganni, tamakkua kikkutuinnarnut suviujunut makimajjutingit piqutingit taimaattauq pimmariutigijut tamakkununga makimajjutiujunut piqutigiujunu atuinnautitaujunut niqinik piruqsiiviqutilinnut namminiqutigijaujunut Kanataup nigianiittunut.

kamagijassanginnit asinginnillu piliriqatigijarminik Gavamaujunit ammalu sanajulirijiujunit piusivaalliqtittigiarnirmit naammanngiluaqtunit ammalu piqaqtittirnit attarnangittunit tamakkununga ungasittumiutaujunut ukiuqtaqtumit qangatasuulirivinginnit.[97] Tamakkua assururnarutaujut niqissaqattiarunniiqtittigutauvammata pillugu tukiqarmat akittuqsimajunit niqinut anginnit tamakkua makimajjutiujut pitaqannginninginnut nutaanguniqsanit piqaqtittijunnangimmata, uqsualuttanginniqsaujunit supijuni qangatasuunit, atturiaqtittigutaulaqivattut niqiillu piqutiillu akinginnit qangatasuukkut kisiani usijaujunnaqattarmata nunalinnut. Taanna nutaangulaangujuq *Kanatami Ingirrajulirijikkut Piqujangata Qimirrujauninga,* taanna sivumut ukiunut 20-30nut tautugutaulluni, qaujijaulauqtuq anginiqpaamit assururnarutaujuq ukiuqtaqturmiutanut qangatasuulirijiujunut pituqaruqpallianinginnut ammalu naammanngiluqtunit makimajjutiqarmata.[98] Unikkaaq uqaqsimammijut qaujijausimaninganit tamanna ajjigiinngititauninga niriugijaujunit ukiuqtaqtumiut nunalingit Gavamangillu kamajiunasullutit namminiq akinginnit angijualunnit ammalu pitaqariaqallarittunit kiinaujaqaqtitaujariaqarningit kamagijaullarigiaqalirngata makimajjutingit naammanngiluaqtut, ulurianaqtumiigunnarningit aulattinirmut qanuittuuningit ukiuqtaqtumiutaujut taakkua qangatasuukkuvingit ajjiginngimmagit kiinaujaliurasuarnirmut niurrutissaulutit taimattuummata Kanatami nigianiittut qangatasuulirijiujunit. Inuit Nunalinginnit, qangatasuut miqattaqtut naittunut mivvinnut, quaqtaqtuliqsimanngitunut mivvingit ammalu qaummaqqutiqarnatit mivvingit

Kippaariktuq 5: Inuit Nunangangni Imarmi ammalu Qangatajuulirinirmut Piqutirjuat Ilakuuningit

Kalaahliit Nunaanni, 14 nunalirjuanganiittut 18ngullutit quaqtaqtuliqtausimajut mivvingit, ammalu 61ngullutit alaaskami mivvingit quaqtaqtuliqtausimallutit, taakkua 6–raaqtiluaqtumit amisuuningit Kanatami qaujimajaujunit pingasunit avittuqsimajunit ukiuqtaqtumit Gavamakkunginnit katillugit.[99] Nuukmi angilligiaqtittirataalauqtut itijumit tulattarvinganni taannalu tulavviujunnaqtuq umiarjuanut amisunut atauttikkut ammalu usijausimajut iniqassaqaqtitaullutit niuraivimmi, ammalu atausirmit tulattarviqarmijut taanna sanattiaqsimaniqsaullunit ammalu surattiriinniqsaullunilu tamainnilimaaq iluit nunanganni pigijaujunit imarmit makimajjutiujunit katillugit tamarmik.[100] Usikattaqtauningit nirjutinir niqiit asingillu piqutiit taakkunani nunaliujunut kalaahlinit ikajuqsuqtauniqattiarmata imarmit makimajjutiqaqtittianikkut 95nit tulattarviqaqtutit, mikiniqpaangujuq 33 miitani takinilimmit 3 miita anginilik umiarnut tulassimaviujunnaqtuq.[101] Marruuk itijumi tulattarvitaqaqtuq Inuit Nunangannik taakkua kisiani sanajausimajut pijjutiqaqtutit turaangasimallutit ujaranniaqtinut i kpiarjummi mittimataliullu qanigijaani. Inuit Nunanga taimaapaluttauq mikinniqsanut umiarnut tulattarviqanngimmata. Atausituaq taima mikinniqsanut umiannut issavviujunnaqtuq tulattarvik Pangiqtuurmiittuq, Nunavut, ammalu Nainimi Makkuuvimillu Nunatsivummi. Taakkua sanajauninginnut akigisimajangit $85 milian itijumit tulattarvik arraagugalunnut suli taanna sanajauniaqtuq pijariiqtaunasuarninganit maanna sanajauvalliajuq Iqalunni.[102]

qaujimajjutiujunit, qangattaqtitausimajunut nunarjuarmit sukkuttianiimmangaata nalunaiqsijjutimit, uvvalu 24nut ikarranut aulainnaqtumit silanniarutiqanngittut. Ammaluttauq pitaqanngiluaqtut qangatasuuqtiujunumut makimajmutinginnit suurluk qangatasuunut inigijaujunnaqtunit uqquuninganit–aulataujunit illunit amisuni qangatasuulikviujunit, tamanna niqinut suraigutaulaqiqattaqtuq pitaqanngimmata.

Nunaliujullu assurunaqtumiimmijut tulattarviqattianngiluarninginnut pitaqannginninganut. Aujakkut umiarjuaqarnaqsitillugu sikuiqsimaliqtillugu aqqutitaaqtillugit sikuqaraluaqtillugulu, taakkua nunaliit umiarjuarnut kisiani tuvaaqasuungummata piqutinginnit usijautittillutit mikinniqsanut kisiani nunaarujjauqattaqtut tulattarviqanngimmata ammalu tulagasuttillugit pijarningittuuqattaqtuq tulattarviqangimmata, tamannaluttauq akittiriarutauqattarmijuq niqinut asinginnullu piqutinut. Angunasuttiit imaniitittilutit umianginnit kisaqtittigiaqaqattaqtut, tamakkuningaluunniit umiakkuviliuqtausimajunit pitaqanngimmata, ulurianaqtumiiqattaqtut suratuinnariaqarmata silarnilummut.

Maannamut tikillugu, Inuit Nunanganni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuurutiit aaqqissusiisimaliqtut qanuittuunissangannit niqiqattiarnirmut Inuit Nunangangni tamakkualu ilagijaullutit pijjutaujut Inuit niqinginnit niqissaqattiangigutauqattaqtut tautunnguaqtaujumit ammalu qanuiliuriarutauniaqtunit tamanna naammangillarittuq angiqtausimajariaqanngimmat akituluaqtutillugit niqiqattiarasunniujuq Inuit Nunalinginnit atuqtauqattaqsimaliqtuq akuniuluaqtuq. Inuit Nunangannit niqiqattianirmut qanuqtuurutiit taanna unniqsiurutissattiavaujuq katujjinikkut aaqqissuinirmit Inuit piliriqatigiillutit tikiutinasuarnirmut ajjigiinngittunit quliriiliqsimajunit Gavamaujuni ammalu asinginnit piliriqatigiingujunit.

Aippanga 2 taakkunani Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuurutiit qanuittuuqattaqsimammangaata ilulinginnit takussautittijuq kasuqsimaqatigiinninginnit, ammalu tangilimmik qanuiliuriarutiqariaqarnirmik aniguijunnaqsiqullugit niqissaqattiaqattannginniujuq. Nunannguaqtitut aqquginiaqtanginnit iluliqaqtuq sanamaninga aaqqisuqsimajuq tasiuqtaujunnaqullugit Inuit tamainnik Inuit Nunanganni, ammaluttauq pitaqaqpagiiqtut amma saqqipalliajut piliriqatigijaujut, qanuq piliriqatigiigunnarmangaatta qanuqtuurutiqaqsimanikkut taqqinit sivunittinnit araagunit. Atauttikkut piliriaqariaqaratta aniguinasunniarutta tamatuminga aanniaqarnangittulirinirmit kikkutuinnarnit niqiqattianginnirmut saqqijaaqtunit, assuruvijjuarutaujuq akuniuluaqtuq atuqtasimaliqtuq nuqqaqtigiaqaqtutuqaliuqtuni isumaliurutiqarnikkut qanuiliurutigijauniaqtunit. Avittuqsimaninga Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti uqaqsimauttiaqtut quttiniqpaami parnautiliuqullugit qanuiliurutaujuksanit, tamakkiinnik sivuniksami maannamaanguniqsamut ammalu amisunut arraaguuniaqtunut aggiqtunut, qaujimattiatittigutaugasuaqhluni piujunit Inuit niqiqattiarunnaniqsaulirniarmata tamainni aanniaqtailimaniqsaulirlutit qanuittailimaniqsaulirlutillu Inuit Nunangangni.

Ajjinnguaq 5: Inuit Nunangangni Niqiit Nunalingnuaqtitauqattarusingit[103]

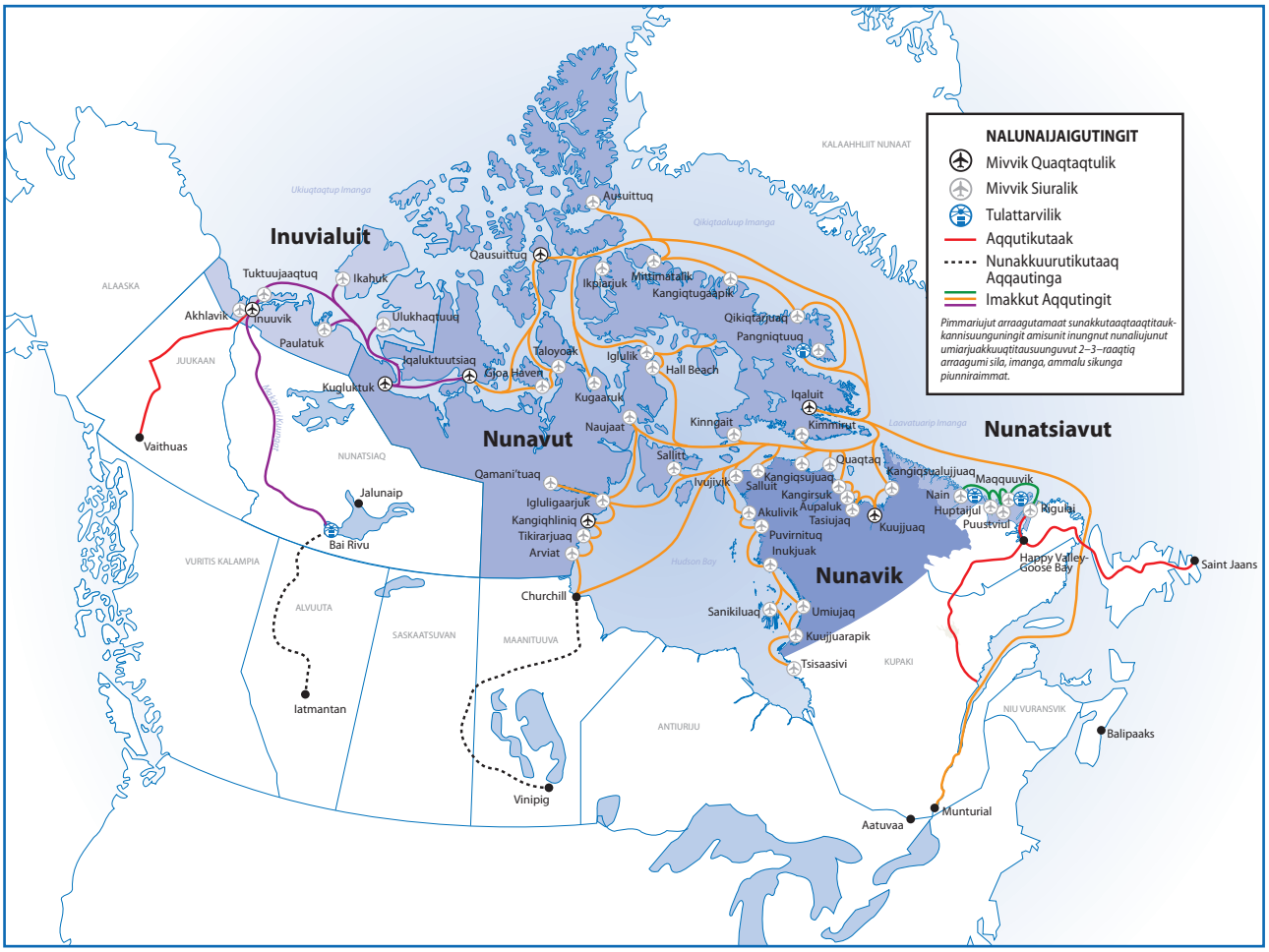

Avittuqsimaninga 2: Sivulliujjauqujausimajut, Pinasuagarijat, ammalu Qanuiliurutaujarialiit

Avittuqsimaninga 2 Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti nalunaijaisimavuq pinasuagarijaujunit ammalu qanuiliurutigijaujarialingnik atuliqtitausimaningit taakkununga Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuurutiliuqtiuqatigiittuqtaqariaqaqtillugu piusivaallirajarmat niqiqattiarunnarningit Inuit nunaluktaangingni. Pillattaangujut Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti piliriqatigiittiarutit pirjuanguvuq kinnguumagijaulluni tamainnut Gavamatuqakkut iqqanaijaqatigijaugiasilirutit niqiqattiarunnanirmuungajunit amisunut Gavamatuqakkut Pilirivvingingnut kamagijaujarialik ammalu Timiqutingingnut. Pinasuagarijaujut ammalu qanuiliurutigijaujarialiit kamagijaqarajaqtut turaanganiqauqtunit niqiqattiannginnirmut pijjutillattaangingnik Inungnut ammalu tallimailiqqangatitauvut sivulliujjaujarialiit kamagijauqqaariaqaqhlutit.

Sivulliujjaujarialik 1: Niqiqarusiit ammalu Aanuittailiniq

Atuliqtitaulutit Inungnut Sivukkaqtarutausimajut Niqiqattiarunnaqsiqullugit ammalu Ajuqsarunniiqtitaulutit Qanuiliurutigijaujut

Qallunarjirngat iliqqusingingnik uqausingingnillu atuliqtittiniqaqsimaningit aaqqiisimavut ullumiujuq Inuit Nunangangni niqiqarjusingit atausirmuaqtittisimavut apurutiqaqsimalluni niqigijaujarialingnik ammalu sivulliutiqujarmingnik Inuit. Niqiqarusiit aaqqisuqtauttiarialiit inungnut piliriqatiqarlutit Gavamakkunnit aaqqigutaujunnaqullugit Inuit amisut attuqtaukammaqattaqsimaningitta aksururutigisuungit niqiqattianngigutauluaqtuaaluusuut. Tamakkua aksururutiit piqasiujjivut piqutirjuaqanngilualirningit Inuit Nunangangni ammalu piqutirjuaqattiarniqsaullutit amisut asingit avittuqsimajut Kanatami, ammaluttauq piunngittukkut attuiniqarningit angunasunnirmut, akituluarningit inuunasuarluni, ammalu niqiit akituluarningit. Taimaaksainnarlu, Gavamakkut pivalliatittijarialiit aturaksauttiarajaqtunik pilirianit ammalu niqiqarusiit aaqqisuqsimaningingnik qaangagukkanniq piliriqatiqarlutit inungnik atuliqtitauninganik piliriarijaksammarialuunasuaqtuq ajuqsarunniitittinasuarutiusuut. Nalimugiittuqaqtillugu Inuit avittuqsimaurningingnik, Gavamakkut ikajuqtuijarialiit ammalu piliriaksaqarlutit aturjuumijaunasuarunnautinik atuliqtitaulutit Inuit niqingit angujausimajut niuvirvini niuviaksaugunnaqsititaulutit.

PINASUAGANGIT	
1.1	Niqiqattiaqattarniq piusivaallirluni aulaniqattiatukkut ajuqsaluarjaitittigusiujunit aaqqiijuqaqsimaningatigut
1.2	Inuit Nunangangni niqiqarjusingit ajjiliit Inuit niqigijumajamingnik sivulliujjaulutit.
1.3	Silamut attuqtauniqakammagunnanngittunit piqutirjuat ikajuqtuiniqaqtut Inuit niqingingnik angunasuqattarningit pivallianingitigut, Inuit aanniaqtailimatitaujuumiqattarlutit ulurianaqtumuunngillutillu, ammalu akituluarunniitittilutit inuunasuarnirmik.
1.4	Inuusiqarnirmut ikajuutingit naammattut, ammalu aqqutigijaujarialiit aturunnarlugit suqquinattiaqtukuluuvut ammalu ikajuqtuqtausimaniqarlutit naammattunit tukisigiarutinit atuinnaumatittijuqaqattarningagut.
QANUILIURUTAUNINGIT	
1.1.1	Sivumuattitauluni tamainni Inuit Nunangangni akituluarjaitittigusiit ammalu ajaurijuqarluni atuliqtitaujariaqarningingnut Gavamakkunnut ikajuqtuqtailutillu Inungnuungajunut akingit inuunasuarluni ajjigiittuggutaujuumijunut.
1.2.1	Iqqanaijaqatiqarlutit Inuit–Gavamatuqakkut piliriqatigiittut Katimajingingnit nalimunniqalirniarmata Gavamatuqakkunnut aulataujjutingit niqiqarusingitta Inuit sivulliutiqujangit malittaulutit.
1.2.2	Ikajuqtuqtailuni inungnut sivukkataqtaujut piliriat makimaqullugit aturjuumititaulirlutillu Inuit niqingingnik tunngaviliit pivalliajulirningit.
1.2.3	Atuliqtitauluni Inuit Nunangangni atuagaq Inuit Nunangangniinngaaqtut tautugangit atuqtaulutit piliriqatiqarlutit Gavamatuqakkunni piliriarnit pijittirarutinillu ilakuuniqarunniitittisimajunit ammalu ikajurniqauqtunut Inuit niqingingnik niqiqattiaqattarniujunit.
1.2.4	Aaqqiksuilutit Inuit Nunangangnuangasimajunit niqiit nirijaujarialiit tukimuarutingingnik ammalu/uvvaluunniit turaangajunit ikajuutitaujunnaqtunit.
1.3.1	Kamagijaulutit piqutirjuaqanngittut attuiniliit Inuit Nunangangni niqiqarjusingingnik kamagijaqaluarlutit ingirrajjutilirinirmut ammalu angunasuarnirmut piqutirjuangujut.
1.4.1	Qaujisaqtaulutit naammattunit inuunasuarnirmut ikajuutiit piliriangingnik.
1.4.2	Piliriqatiqarlutit Gavamakkunnit Inuit kiinaujjaksaangujunnariiqtunit amisururiaqtitaujunnanngikkaluarmangaata.

Sivulliujjaujarialik 2: Piqujaliurniq ammalu Atuagaliriniq

Makimajunnaqtumik Inuit Ilauqatautitauqattalirlutit Tamainnut Piqujaqtiguurutaujunit Aaqqigutigijaugajaqtunit

Piliriqatigiittarialiit Inuit ammalu Gavamakkut ippigusuttiaqatigiillutit ammalu ikajuqtuqtaulutit Inuit nangminiqsurumaningit ammalu Inuit niqiqarunnarningit qaujimanattiaqullugu niqiqattiarnirmut qanuiliurutigijauningit aulaniqattiaraluarmangaarmik atuqtaulutit. Gavamatuqakkut piqujangit ammalu atuagaliarisimajangit piusivaalliqtittinasuaqtut niqiqattiarnirmik atuliqtitaujarialiit piliriqatiqarlutik inungnik ajjiunngittumik pivallianiqarutiqarasuarlutit. Ammalukkanniq, piliriarijammariunasuaqtuq atuagaqarutingit ajjigiinnginningit qaujisaangulutit suqquinaqsititauqullugit taikkununga atuqtauliqtunut ikajuqtuiniqasuut piruqsainirmut piliriaqasuurnit pitaqarialik ikajuqtauniarmata ammalu aturjuumititaunasuarlutit Inuit niqingingnik angunasugutauqattaqtut, niqinik usiluni akingit akikilligiaqtitaulutit, ammalu ikajuqtuqtaulutit nunalingni ammalu avittuqsimajuni niqinik pivalliatittiniqasuurnik. Nutaat piqujaliurutigijaujut, ammaluttauq asijjiqtaujut ullumiujuq piqujarnut, atuliqtitaujarialillariit piliriqatigijaulutit Inuit piqujat ammalu atuagaralaaliarijausimajut ilakuuningit pitaqalirniarmata niqiqattianngigutigijaulisuut inungnut. Tamakkua qanuiliurutigijaujut piqasiujjijarialiit Gavamatuqakkut ikajuutiliurlutit ingirrajjutinut akingit akiliutauniarmata akikilligiaqtaulutillu usijaujjutiit, aulataulutit niqiit akingitta asijjiluaqattarningit, ammalu inuunasuarnirmut akituluarunniirlutit Inuit Nunangangni.

PINASUAGANGIT

2.1 Pijunnautigijaujunit tunngaviqarlutit piliriqatigiillutit Inuit Gavamakkullu tukimuattittiniqaqtut pivalliatitauningingnut ammalu atuliqtitauningingnut niqiit atuagangit, piliriangit, ammalu qanuiliurutigijaujut ikajuutiqarasuaqtut Inungnik.

2.2 Niuviqpattut sapujjausimaningit aaqqiksimalutit qaujimanattiaqullugit Inuit akituluanngittunit niqitaarunnaqattaqullugit ammalu sapujjaulutit niqiit akingit asijjiluaqattatillugit akittuluarnianngimmata.

2.3 Qangatajuulirijiit ammalu qangatasuulirinirmut piqutirjuangit pijittiraqtut Inuit Nunangangni ikajuusiaqtaaqattarlutit akikilligiaqsimajuuminiarmata ammalu atuagaralaaqtigut aulataulutit pijittirallarigiaqarningingnut.

QANUILIURUTAUNINGIT

2.1.1 Inuit avittuqsimajunit niqiqattianirmut qanuqtuurutiqaqtittinasuaqattarlutit ikajuqtuilutillu ammalu makimajunnaqtunit nunalingni piliriat ammalu qanuiliurutigijaujut pitaqarlutit akuniujumut kiinaujaqaqtitauqattarlutit niqiqaqullugit nutaqqat, makkuttut, ammalu ilagiit, ammaluttauq niqilirijunnaqsititaunasuaqattarlutit.

2.1.2 Iqqanaijaqatigijaulutit Inuit–Gavamatuqakkut piliriqatigiingningingnut katimajingit qaujimanattiaqullugi Gavamatuqakkut niqiqattiarnirmut ammalu ajuqsaluarjaitittinirmut qanuiliurutigijaujut upalungaijattiaqsimagaluarmangaata ammalu aaqqisuqtaulutit piliriqatigijauningitigut Inuit.

2.1.3 Sivumuattitaulutit piqujaqtigut ammalu atuagaqtigut aaqqigutigijaujunnaqtut ikajuqtuiniliit Inuit niqingingnik angunasuqattarnirmik ammalu nunalingni niqiit niuviaksarijauqattarlutit piruqpalliaqullugit nunalingni pivalliajuliriniq Kamagijaulutit atuagaralaaqtigut kigliqaluaqtittisuut niuviaksarijaulutit Inuit niqingit angujausimajut inutuinnarnut pilirivvinut, nirivinnut, niuvirvinut ammalu asingingnut.

2.2.1 Qaujisaqattarlutit niqiit akingit atuagaliurutigijaksaunngikkaluarmangaata, pigiarutiqarlutit naliiraaraksanit niqittiavaqaqtitauningit ukiuqtaqtuq Kanatami akikilligiaqtitausuut niqiit.

2.3.1 Akikilligiarlugit akituluarningit inuunasuarnirmut ajauriluta asijjiqtausimajumik ukiuqtaqtumut qangatasuulirinirmut piqutirjuanit kiinaujanit atuqtuqarluni

2.3.2 Akikilligiarlugit akituluarningit inuunasuarnirmut ajauriluta aaqqiijuqarluni ungasittunut qangatasuukkut pijittiraqtauningingnut piliriarmik aaqqiijut kikkullattaanut nalunaiqtausimajunit ammalu atuagaqtigut ikajuusiaqtaasuut qangatasuulirijiit pimmarinik pijittirasuut Inuit Nunalingingnut.

Sivulliujjaujarialik 3 Piliriat ammalu Pijittirarutiit

Qaujisaangusimajut Nalunairutiviningingnik Pivalliatittiniqarlutit ammalu Piliriarnik Pijittirarutinillu Tamakkunungaangajunut Aaqqijuqalirluni

Nutaat qaujisaarijausimanikut qaujijausimaningitta nalunairutingit malillugit piliriaqtaqarialik ammalu pijittirarutinit kamagijaqarlutit turaanganiqauqtut pijjutiit niqiqattiannginningingnut Inuit piqasiutilugi qanuiliurutigijaujut kiinaujaqtigut ikajuutiusuut ajuqsaluaqtunut ilagiinut. Kanatami qanuiliurutigijaujut pivalliagutiqaqtut akiqarningit inuunasuarluni aturaksaugajaqtut akikilligiarutiit qanuiliurutigijauningit, suurluk taikkua aaqqiktausimajut nunavingmi aajiirarutigijausimajuqtigut Inuit–Kanatami avittuqsimajut–angirutingit, pitaqariaqallarittut ajuqsaluarunniirniqsauqullugit Inuit ammalu piliriqatiqarlutit inungnik pilirialiurlutit aaqqisuqtausimajunit pijjutigijausuut niqiqattianngigutinut ammalu pijunnautingit naammattunit niqiqariaqarningingnut aaqqiumatitaulutit. Qanittumut akuniutigijuq tikitaulaarluni qanuiliurutaujarialiit atausirmik kamagijjutiqarlutit niqitaarunnaqullugit Gavamatuqakkut piliriaggutingitigut, pijittirarutingitigut, ammalu qanuiulirutaujunit kamagijaqaqullugit ajjigiinngittut qanuittuuningit niqiqattianngigutigijausuut.

PINASUAGANGIT

3.1	Gavamatuqakkut niqiqattiarnirmut piliriangit ammalu qanuiliurutingit aqqiksimalutit aulaniqattiarlutit piusivaalliqullugu Inuit niqiqattiarunnarningit.
3.2	Niqiqattiarnirmut piliriat pijittirarutiillu qaujisaangusimajuviniit qaujijaujuviniuningitta nalunaiq sisimagutingingnik tunngaviqarniaqput ammalu pijunnautigijaujuq naammattunit niqiqariaqarnirmik malillutit.
3.3	Piliriat pijittirarutiillu niqiqattiarunnatittigasuaqtut atuqtaujunnarlutit inungnut Inuit Nunangangni.

QANUILIURUTAUNINGIT

3.1.1	Aaqqigiaqtauluni niqiqattiarnirmut ukiuqtaqtumi Kanatami qaujisarutigijausimajut qaujijaujuviniuningitta nalunairutingingnik tunngaviqaliqtitaulutit niqiqattiarnirmut piliriangulirluni piqasiutilugulu ajaurijuqariarluni tammaqsimajurniaqtauqujauluni niqiqattiarnirmut ukiuqtaqtumi Kanatami ikajutirijausuungujut.
3.1.2	Qaujisaqtaulutit Inuit atuqpanningit ammamalu aturunnarningit ullumiujuq Gavamatuqakkut piliriangingnik, pijittirarutingingnik, ammalu qanuiliurutigijaujunit piusivaalliqtittigutaunasuaqsimajut niqiqattiaqattanirmik.
3.1.3	Aaqqiijuqarluni Inuit Nunangangni ilinniarvini niritittiqattanirmut piliriarmik.
3.2.1	Ajaurijuqarluni saqqiqtitaugianngarninganik qaujisaangusimajut qaujijaujjutiviningitta nalunairutingingnik tunngaviqaqtut ajuqsaluarjaiqtittigasuarusirnit piqasiutilugit, taakkutuunngittuugaluallu, inungnut kamagijaujumik angirrarijaujunut pulaariaqattanirmut piliriarnit ammalu inuunasuarutiksanit kiinaujjaksaniqattiarlutik kiinaujjaksaniarmata aaqqisuqtausimajunit.
3.3.1	Ajaurijuqarluni atuagaqtigut aaqqigutiksanit saqqiqtitauqullugit ilakuujut Gavamatuqakkunni, Kanatap avittuqsimajungitta Gavamangingnik, ammalu ukiuqtaqtup avittuqsimaningitta Gavamangingnit piqutirjuat kiinaujaqtigut atuqtausimajut attuiniliit Inuit Nunangangni niqiqarjusingingnik.
3.3.2	Ikajuqtuqtaulutit nunalingni niqiqarnirmut piliriat, pijittirarutiit, ammalu qanuiliurutigijaujut Inuit Nunangangni.

Sivulliujjaujarialik 4: Qaujimajauningit, Ajunnginningit, ammalu Makimajunnarniq

Ikajuqtuqtaulutit Inuit Niqingit ammalu Katujjigusingit Niqinit

Inuit niqingingnik angunasuaqattarniq ammalu tuniuqqaqtausuunguningit pirjuangungmat ilagijaulluni niqiqattiarnirmut ammalu Inuit niqiqaqattarningit namminiq kamagijauningingnut kisianili angunasuktiit aksummarialuk avviarutiqasuut Inuit niqingingnik pinasuhhlutit ammalu tuniuqqailutit suurluk avati asijjiqattaluarninganut nalunarutingit, naammanngittunit qiniqtiqauqtut paqsaijinillu, ammalu pitaqaluanngittut imarmi ammalu angunasuarnirmut piqutirjuanit. Gavamakkut ilisaqsijarialiit kasuqsimaluarninganik angunasunnirmik ammalu pijunnautiqarnirmik naammattumik niqiqattiarluni ammalu piliriqatiqariasilutit Inungnik sivumuattitaugajarmata qanuiliurutiksaujut ikajuqtuiniqakkanniqtut angunasunnirmik ammalu qaujimanirmik ilinniaqtittijuqarluni angunasunnirmut ammalu angunasuaqtittigutiujunit. Tamakkua qanuiliurutigijaujut piqasiujjijarialiit aaqqisuqtaulutit ammalu ikajuqtuqtaulutit angunasuarnirmut piqutirjuanit ammalu atuliqtitaulutit tamakkua angujausimajut Inuit niqingit niuviangujuksamaangugajarningingnut kamagijauqattarlutit pivalliagutigijaunasullutit. Pilirikkanniqtuqarunnarmijut ikajuqtuqtauqullugu inungnut tukitaaqtitausimajunit niqittiavanit niriqattariaqarningit Inuit iliqqusingingnut ammalu nirijarialingingnut pitaqaqattarluni. Ammalukkanniq, aturuminaqtunit kajusiniqattiarunnalaaqtuujaaqtunillu atuagaqtaqarmat kasuqtaugunnarajaqtut taakkunungassainnaq kamagijauqasiujjaugajarmata suurluk ajunngigutaujut ammalu amisut pilimmaksarutiksat atuinnaumagajarlutit inungnut angunasuktinut ammalu nunalingni aanniaqtailimajulirijikkut pilimmaksaisuut Inuit niqingitta pijjutingingnik ammalu niuviaksauniarningingnut niqilirinirmik ammalu nirittiaqattariaqarnirmut ilinniagaksaugajaqtunit.

PINASUAGANGIT	
4.1	Tamainni Inuit piviqarmata angunasunnirmut qaujimajaujunit ilinniarlutit ammalu ajurunniiqsalutit.
4.2	Inuit niqingit kamagijaujut Inuit Nunangangni inungnut attananngittuuvut nirijaulutit ammalu pijaujunnattiaqhlutit akituluaratillu.
4.3	Atuliqtitauningit Inuit Nunataarnirmut angirutingit sanngatittiniqaqpuq nunalingni avittuqsimajunillu uumajut aulattijingitta timiqutingingnik ammalu sunakkutaaliurvinni pijunnaqullugit angujausimajunit Inuit niqingingnik.

QANUILIURUTAUNINGIT	
4.1.1	Piliriarnit aaqqisuqsimaniqauttiaqtunik ilinniatittigutaujunnarajaqtut Inuit angunasuusingingnik ammalu ajunngigutingingnik pitaqaqtittijuqarluni ammalu ikajuqtuqtaulutit naammattunit ilauqataujuqaqattarajarninganik.
4.2.1	Ikajuqtuqtaulutit inungnuungajunit niqittiavanit ilinniarutiksangingnik ammalu uqalimaariuqsagutinit ilinniarvimmiunngittuugaluaq ilinniarviujunillu.
4.3.1	Ajaurijuqarluni kiinaujat atuqtuqarluni imarmi angunasunnirmullu piqutirjuanit.
4.3.2	Aaqqiijuqarluni inungnuungajunit atuagarnit ammalu pilirianit ikajuqtuijut nunalingni ammalu avittuqsimajunit niqiqarusiuniaqtunit pilirianit piqasiutilugit angunasuktiit ikajuqtuqtaujjutiksangitta piliriangit, nunatuinnarmi ajurunniiqsanirmut ilinniaqtitauningit angunasuktinut Inuit niqingingnik, nunalingni uumajuit aulatauniksangitta qanuiliurutigijauningit, ammalu Inuit niqingit akikilligiarutiksangingnut ikajuutinit pitaqarluni.
4.3.3	Ajaurijuqarluni amisururniqsauniarmata Gavamatuqakkunni ikajuqtuijjutiit atuinnaumaniqsautittinasuasuut ammalu akituluarjaitittinasuasuut Inuit niqingingnik.
4.3.4	Sivukkaqtarutigijauluni atuliqtitauningit nunalingni ammalu Inuit Nunangangnuaqtitausuut niqiit niuviaksauniarningingnut naukkuuqattarningit Kampanigijaujutigut, ammaluttauq Inuit katujjiqatigiigusiqaurningit Inuit niqingingnut ammalu nunalingmi niqiit niuviaksauniaqtunit kamaviuvattunut.

Sivulliujjaujarialik 5: Qaujisarniq ammalu Atuutiqattiarunnarninganik Qaujisarniq

Katiqsuqtaulutit Inuit Niqiqattiarunnarningingnut Qaujisaangusimajut ammalu Kajusiniqattiaqtut Qanuittuuningit Nalunaiqtaulutit

Qaujisaqtaulutit niqiqattiarnirmuungajut pirjuangungmat atauttimuuqtautillugit niqiqattianirmut qanuiliurutigijaunasuaqtut, uattijaulutit ammalu piliriarijauttialiraluarmangaata qaujisaangulutit aulaniqattiarningingnut, ammalu sapujjauqullugit Inuit aanniaqtailimaningit. Qaangagukkanniq ullumiujuq inungnut sivukkataqtausimajut qaujisaarijat, nutaarnik piliriqatiqakkannirialiit Inuit Gavamaillu, qaujisaqtiit, ammalu qaujisarviit titiraqtauqullugit kasuqsimaningit Inuit niqingingnik angunasunniuvattuq ammalu niqiqattiarunnarniq, uattijaulutit avatimi surunaqtut ammalu silap attuiniqarningit angunasuarnirmut, ammalu ikajuqtuqtaulutit Inuit nangminiqsurunnarningit iqalulirinirmut uumajulirinirmullu aulattijingit.

PINASUAGANGIT

5.1 Inuit niqiqattiarunnarningit qaujisaat tunngaviqauqtut Inuit niqiqattiarunnarningingnut sivulliujjauqujangingnik.

5.2 Piusivaalliqtittigasuarusiit niqiqattianirmut inungnut tukimuattitauvut piulaarnit atuinnaumajunit qaujisaarnit tunngaviqarlutit.

5.3 Kanatami iglumiutauqatigiittut angunasurusingitta ammalu Inuit niqingingnik niriqattarningitta tukisigiarutingit kiglisiniaqtausimajut tukisigiaqtittigutauvut niqinut avatilirinirmullu atuagaliarijausimajunit.

5.4 Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti qaujisaqtauvuq.

QANUILIURUTAUNINGIT

5.1.1 Sivumuattitaulutit kasuqtausimaningit Inuit niqiqattiarningingnut qaujisaat ammalu atuagaliarijaujut piliriqatigiinningitigut qaujisaqtiit, qaujisarviit, ammalu kiinaujaqaqtittisuut timiujut.

5.1.2 Niqiqattiaqattannginnirarutinit nalunaikkutanit aaqqiijuqarluni pittiaqsimajukkut ajjiqarluni Inuit atuqattaqtangingnik.

5.1.3 Inungnut sivukkaqtarutaujut qaujisaangujunnarningit ammalu piqutirjuangit, piqasiutilugit turaanganiliit inungnut nangminiqutigijaujut qaujisarviit, uattijaulutit niqiqattiarunnarniq ammalu attanaqtailimaniq.

5.2.1 Qaujisaqtauluni aulaniqattiarningit niqiqaqtitaunirmut piliriat, atuagangit, ammalu qanuiliurutigijaujut.

5.2.2 Niqiqattiaqattanngittut amisuuningit Inuit qaujisaqtaunginnarlutit qanuippitaa qaujisaangatigut.

5.3.1 Atuqtaulutit qanuippitaa Kanatami Inuit aanniaqtailimaningingnut qaujisaaq nuatauqullugit Inuit niqingingnik niriqattarningitta tukisigiarutingit ikajuqtuiniqarajarmata inungnut isumaliurunnarningingnik piusivaalliqullugit atuagat ammalu piliriat.

5.4.1 Uattijuqaqattarluni, piliriarijauttiaraluarmangaaq qaujisaqtuqarluni, ammalu ilinniaqtauluni atuliqtitauningitta Inuit Nunangangni Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti.

Isulinninga

Niqiqattiaqattannginnialungit inuqutitta akuniulaaq inungnut kikkutuinnarnut tuavirnarutaukutaaksimaliqtuq Kanatamiutarnit. Inuit ammalu tamainni Kanatamiutaujut pijunnautiqarmata niqiqattiaqattariaqarnirmik naammattunit kisianili Kanatami niqiqattiarnirmut piliriarmik aaqqiksisimajuqanngilaq uvvaluunniit qanuiliurutaujunit tamassuminga pijunnautimi makimatittigutaugasuarutingingnik. Taimainningingnut inuqutivut piunngittunit ajjiunngilaanit atuqattaqtut titiraqtausimalaangullutit niqiqattiannginningingnik naliannituinnalimaaq nunaqaqqaaqsimajunit Inungnit pivallianiqaqtumik nunalirjuarmiutaujulimaarnit. Tamanna aksururutiuvuq inuusingit pivallianingillu nalimugiinngittuujariiqtillugit attanaqtumuuqtittigutaukkannilisuungulluni. Kanatap Gavamangit pilmariutittilutit kiinaujanit aturumaniqannginningingnik imarmut piqutirjuanit ammalu qangatasuulirinirmut piqutirjuanit ilaakkuungaliqtittisimaliqpuq ajjiugunniiqtittisimallutit asingit Gavamarjuaqarviujunit ukiuqtaqtulimaarmi nunarjuarmi, ammalu iksingnannialungit avittuqsimajumi piqutirjuaqtaarialingit niqinik akituluaqtualuuliqtittiniqaqsimavuq ammalu inuunasuarnirmut akitujummariutittisimalluni Inuit Nunangingni.

Atuagaqtaqannginninginnullu niuviaksaqaqtittisuut akitturiaqtittisuut niqiksanit inuunasuarnirmullu akingingnik aqsaaqsituinnaqtuujaaqhlutit. Sanngattittiniq Inuit namminiqsurunnarningingnik kamagijaqarlutit Inuit Nunangangni niqiqarjusingingnit asijjirutaujarialik aaqqigiaqullugit ajjiqaqtittiniqaqtunit Inuit niqinik sivulliutiqujarmingnik. Gavamakkut aaqqiksuijarialiit amisunit qaujisaangusimajunit qaujijaviniit nalunairutingingnik qanuiliuqatiqaqpallialutit Inungnik niqiqattiarniq piusivaalliqtitaugajarmat ammalu pijunnauti naammattunit niqiqariaqarnirmut malittauluni Angujausimajut Inuit niqingit pirjuangungmata Inuit niqiqattiarunnaqullugit piugimmagit ammalu avittuqsimajunut pivalliagutigijaujunnaqhlutit, ammalu angunasugutauvattut aturjuumiqujaujarialiit ikajuqtuqtaulutillu. Taimaaksainnarlu, Gavamatuqakkut pivalliagutiqariasigialiit aturaksaujurjuujaarniqsanit qanuiliurutigijaujuksat aaqqisuqtaviniujut Nunavingmi Inungnut ammalu Kupakimi ammalu sivuliqtiulutit sivumuattiuniksangit akituluarjaiqtitaulutit inuunasuarnirmut qanuiliurutausimajut Inuit Nunangangni.

Uigungit

Uigunga I

Niuviaksausuut Niqiit Atuinnaumaliqtitauqattarningit Inuit Nunangangni

Taanna nutaaruriaqtitaunginnaraksaq asijjiqtauqattarluni titiqqaq nalunaijaisimavuq qanuittuuningingnik qanuiliurutigijausuut niuviaksat niqiit namunngaaqqaqtausuunguningingnik Inuit Nunangangni piqasiutillugit niuviaksaqasuut niqinik niuvirviit aaqqisuqsimaningit, piqutirjuat, sukuttianiinningit tuttarvingit, niuvirviit amisuuningit, ammalu piliriqatigiinningit usiliqsuijiit; arraagutamaat imakkut usikaqtaqattarningitta qanuittuuruluujanganingit piqasiutillugit Gavamakkut piliriaksangit, usikaqtaqtiit, tulattarviujut piqutirjuat, aqqutingit umiarjuat usikaqtaqtiit, arraagu aniguqpalliatillugu aaqqisuqsimaningit ingirraqattarniarningitta; qangatasuukkut usikattarningit niqinik qatausuut qangatasuukkuviillu mivviillu; nunalingni niqilirinirmut katujjiqatigiingit ammalu piqutirjuat piqasiutillugit nunalingni quakkuviit niqiqarviit, kuuqarviit, niqaisurviit; inuusilirivattut pilirivvingingnut, Gavamakkut, ammalu iglumiutauqatigiittut; ammalu niuviaksaqasuut Inuit niqingingnik kamagijauningit, niuvirvini qanuiliurutigijat, ammalu iqaluliriniq.

Niuviaksat Niqiit Nunalingnuaqqaqtausuunguningit

Inuit Nunangat angirrarijauvuq ajjigiinngittunut niqitaarviit niuvirviruluujangingnut suurluk

- Marruuk avittuqsimajuunnik angijuuk Kuapakkut amisut Inuit ilagijaullutit, atuni Kanatap nigiata nunalipaujangingnik niqitaasuungullutit niuviaksaugajaqtunit, ammalu atausiq qangatajuuqutigijaulluni ammaluttauq mikinniqsaq Inuvialuit nangminiqutinga Kuapakkut.
- Atausiq amisunut nunalirjuarnut nangminiqutigijaq Kuapuriisan niuvirviqauqtuq amisunit Inuit Nunalingingni.
- Atausiq Inungnut Nangminiqutigijaq niuvirvik.
- Qattiinnakuluit ilaakkuungajut niuvirviit.

Ukiuqtaqtumi Kuapakkut Iligiit aaqqittaulauqsimavut 1972-ngutillugu, ammalu 32–ngullutit ilaakkuungajut nunalingni tunngaviliit nangminiqutigijaujut juukaanmi, Nunatsiarmi, ammalu Nunavummi (25-ngullutit Inuit Nunalingit Inuvialuit Nunataarvigisimajangata avittuqsimaninga (ISR) ammalu Nunavut). Atuni nangminiqutigijaujuq marruungnik niruarunnaqtuqutiliit Ukiuqtaqtumi Kuapakkut Iligiiksakkungita katimajingingni ilangit niuvirviit utiqtittisuut ilagijaujuqutingingnut. Amisuuniqsat iligiissakkut nangminiqutingit niuvirviuvut, niuvirunnaqtuggutaullutit tamainni aaqqisuqsimajut niqinit akikinniqsautittiniarmata. Iligiiksakkut aaqqiksuisuungummijut arragutamaat umiarjuakkut asijauniksangita niqiit sunakkutaallu aulaningingnik, ammalu nangminiqutingingnik ammalu piliriqatiqasuut usiliqsuivattunik, uqsualuk ammalu gaasi usijaullunilu, ammalu usijauningingsat aulattivahhlutit.

Ilagiissaq timiqutingit Kuapakkut Kupakimi aaqqiktaulauqsimavuq 1967–ngutillugu ammalu angilaangulluni nangminiqutigijaq iqqanaijarvik Kupaki uangnangani ammalu angilaangulluni iqqanaijarviusuuq nunavingmi. Nangminiqutigijaujut ammalu piliriqatigijausuut ilagiissaq timiqutingit Kuapakkut Kupakimi ukuninga kamavattut usiliqsuiniq umiarjuakku, uqsualulirijikkut gaasilirijikkut, ammalu ingirrajulirinirmut aulattijingit. Ilagijaujunut nangminiqutigijaulluniilagiissaq timiqutingit Kuapakkut Kupakimi niuvirvingit kuapait taikaniittut tamainni 14-ngullutit Nunavik nunalingingni.

Staantan katujjiqatigiit Timinga kuapakkuuniraqtauvuq nangminiqutigijaq Inuvialuit Pivalliajulirijikkut Kuapuriisannganut, Inuuvimmiittuq niqinik niuviaksaqasuut Kampaniujuq nangminiqutilik niuvirvini pingasunit Inuvialuit Nunalingingni.

Nuast Viast Kampani niuvirvikkut, amisunit nunalirjuanit nangminiqutigijaulluni niuvirviqauqput Kuapuriisaujuq niuvirviit tamainni tisamanit Kanatap Inuit Nunanganiihhlutit, alaasika, Kanatami pingannangani ammalu qitiani Kanatap avittuqsimajungingni, Havaa'i, Vuji, Guam, Mialigat Samua, ammalu Uqquunaqtuni Nunarjuani. Nuatmaat ammalu Nuatun Niuvirvingit amisunit Inuit Nunalingingniikkivut ammalu niuvirviralaaqauqtut (kuikstaap) amisunit Nunavut nunalingingniihhlutit.

Niuvirvik Timinga nangminiqutigijauvut niuvirviit niuvirviqauqhlutit Nunatsiavut nunalingingni.

Ilaakkuungajut niuvirviit Inuit Nunangangni ukuangugivut Niuvirvik ammalu Tullik Kuujjuarmi.

Niuvirvinuuqqaqtauniaqtunit Upalungaijaiviit

Nuast Viast Kampaningitta angajuqqaaqarvinga vinipigmiippuq, angijualuk upalungaijaivik niuvirvinuaqtaulaaqtunit piliriviqaqhlutit ammalu ilagiaqtausimajut iatmantanmi, Aatuvaami, ammalu Manturialimmi. Ukiuqtaqtumi Kuapakkut Iligiissat Timingat angajuqqaaqaqhlutit ammalu niuvirvinut aullaqtitaulaaqtunit upalungaijaiviqauqpunilu Vinipigmi. Maannaruluulauqtuq Ukiuqtaqtumi Kuapakkut Iligiissangit angijualummik sirluaqtaalauqtut ammalu qangatasuukkuvimmi Manturial nigittianganik. Ukiuqtaqtumi Kuapakkut Iligiissangit niuvirvinuuqqaqtauniaqtunut upalungaijaivvinga Vai–T'ukviimiittuq Manturial pingannangata qikiqtakallaruluani. Staantan Katujjiqatigiit Timingalu sirluaq atuluasuunga Inuuvimmiihhluni ammalu Iatmantanmiinngaaqtunit Jalunaip–milu niuvirvinuurniaqtunit pisuungullutit. Angijuq nuna niuvirvik Timinga niuvirvimmuuqqaqtauniaqtunit upalungaijaivinga Saint. Jaansmiitpuq umiarjuakkut asijauniaqtunut ammalu Haapi Vaali Guus Vaimiittuni qangatasuukkut aullaqtitauniaqtuksamaanut.

Niuvirvini Nangminiqutiqaqtunit Qangatasuuqaqtut ammalu Umiarjualirivattunit Piliriqatiqasuunguningit

2017-ngutillugu Nuast Viast Kamganinga niuvirvikkut niuvilauqsimajut aantiurijup ungangnanganiittup ukiuqtaqtumi Staar qangatajuuqtingingnik ammalu nutaarmik qangatasuukkuvitaalauqsimajut Taampsan, Maanituuvami. 2020-utillugu, piliriqatigiittut Ukiuqtaqtumi Kuapakkut Iligiissangit ammalu Kupakimiittut tsaataqtiit qangatajuulirijingit turuunu qangatasuulirijingit piqasiujjilaurmijut sanajausimaninganik Inungnut iksivaqatauviksanit katimajiuqatauniaqtunut Kuruunu qangatasuulirijikkunnut ammalu Ukiuqtaqtumi Kuapakkut Iligiissangit niuviqtuminiullutit nutaarmik qangatasuukkuvimmi Saint. Hiuvut, Kupakimi (Manturial nigittiakuluani).

Marrutuak Inuit Nunangangni 51–nit Inuit Nunalingingni–inuuvik ammalu tuktuujaqtuq–pijittiqtausuunguvut aqqutiqainnaqhlutit arraagulimaarmi. Kisianili, pimmariuvuq nalunairlugu tiampstur aqqutikutaanga inuuvimmu ammatlu inuuvik–tuktuujaqtuq aqqutikutaanga matuisimakainnaqattasuuq qualiqtillugu ukiaksaakkut ammalu upirngaakkut auttillugu ammalu silap asijjirninganut attuqtausaraittummariullutit. Akhlavik pijittiqtausuunguguvuq ukiukkut aqqutiliarijausimajumik. Asilimaangit Inuit Nunalingit umiarjuakkut niqiksanit niuvianguniaqtunit tikivviusuunguvut, usijaullutit, uvvaluunniit nunaqpasingmi usikattaqtiit qikiqtaralaanguniqsanut aujakkut qangatasuukkuluunniit arraagulimaarmi. Amisut nunaliit pijittiqtausuunguvut 2–3–raaqtiq umiarjuakkut arraagumi, amisullu atausiatuaq umiarjuaqtausuungullutit.

Arraagutamaat Umiarjuakkut Niqitaaqtitauvattut

Ukiuqtaqtup avittuqsimaningit Kanatamilu avittuqsimaningitta Gavamangit aulattisuut uvvaluunniit piliriaqasuut aajiirasuungullutit arragutamaat paniqtunik usijaujuksamaanit ammalu uqsualuksanit umiarjuakkut nunalingnuarujjiniaqtillugit imakkut usijausuungullutit amisunut Inuit Nunalingingnut. Nalunaijaqsimaningit kikkut usiqattarniarmangaata ammalu qangakkut aaqqisuqsimaningit atuinnaumajut qarasaujakkut amisunut nunaliujunut umiarjuakkuurviusuut, kalittijinut, ammalu nunaqpasimmi qikiqtakallarulungingnut usiliqsuiqattaqhlutit pijittirasuut umiakkuurunnaqtillugit aulaluasuut isulittiliqtillugu juuni tikihhlugu isulittiliqtillugu aktuuvvami ammaluunniit pigiarataammariliqtillugu tisiivva Nunatsiavummi.

Inuvialuit Nunataarvigisimajangata avittuqsimaninga Nunatsiap Gavamangingnit imarmi ingirrajulirijikkut pijittiraqtingit aulattisuut usijauqattarniaqtunit aulataullutit tuktuujaqtumi. 2018-ngutillugu, umiakkut usijaujut Qurluqtuq Iqaluktuutsiarlu qujanaaqtaulauqsimavut umiarjuangit, qangatasuukkut paniqtunit niuviaksanit aullaujjingaaqattaliqhlutit uqsualunnulu nunaliujuunnuk akiqalauqsimallutit tamakkua $4 miliankasammaringnik kiinaujanit.

Nunavut Gavamangit nunalingni Gavamanillu pijittiraqtingit kamagijaqaqput arraagutamaat paniqtunit niuviaksaugajaqtunit nunavummuuqtittisuungullutit. 2019-ngutillugu, Nunavut kanannangata ukiuqtaqtumi usiliqsuijingitta Timingit, Kampanimik angajuqqaaqaqtut Jaaliviult, Kupakimi (Manturial nigiqpasiata pingannangani), usiliqsuiqattairnialilauqsimammat 18-nut tamainni Nunavummi 26 nunalingingni tallimanut arraaguuniaqtunut (Iqaluit, Kinngait, Kimmirut, Pangniqtuuq, Ikpiarjuk, Igluligaarjuk, Kangiqhliniq, Tikirarjuaq, Arviat, Salliit, Kuugaarjuk, Sanikiluaq, ammalu Kuugjuaq–Kivallirmut pijittiqtaulutit).

Nunavingmi ammalu Nunavut, piliriqatigiihhlutit tisngangnai usiliqsuijingitukiuqtaqtumut Timinga, Nunavummi usiliqsuijiit Timinga, ammalu tarramiut ingirrajjutilirinirmut Timinga umiarjuakkut niuvirvinuuqtuksamaanit pijittirasuut saint–kaaturan–miinngaaqtunit (nigiani sijjami Manturiami) 2-3–raaqtiq tikisuut nunaliujunut Nunavingmi, ammaluttauq 24-nut nunaliujunut Nunavummi isulittiliqtillugu juuni tikigasuarninganik Sitipiri qitianut umiarjuakkuuqtittisuut. Tisngangnai UsiliqsuijingitUkiuqtaqtumut Timinga aulaniqaqsimalirmata 50 arraaguuliqtunut angajuqqaaqarviliit Kupaki nunalipaujanganik ammalu piliriqatiqasuut ilagiissat–FCNQ–kkunni.

Laavatuarip imangingnut (nunaqpasirmi qikiqtakallannut usiliqsuijiit) pijittirasuut umiarjuakkut pijittirarutaujarialingnik Nunatsiavummut iqqanaijaqatiqaqhlutit Laavatuarimi Imarmiutalirijikkut Timinga (Vuvuat Katujjiqatigiingit kampaniqutigijaujuq ammalu Nunatsiavummi Imarmiutalirijikkut Timinganut. 2019-ngutillugu, usiliqsuijulirijikkut aulattijingit ilaliujjaulauqsimavut, aulaningitta tuttarviqaliqhlutit Guus Vaimi. Umiaqtusuut Guus Vaimi qautamaat kisiani sivataarviunngittumi tamainnut Nunatsiavut nunalilimaangingnut.

Tulattarviit, Mikujunut Umiarnut Kisarviit, ammalu Tulattarvimmi Sunakkutaat

Imarmi piqutirjuangit umiarjuat aulaningingnik atuinnaumatittisuut Inuit Nunangangni pitaqaluaraalunngimmat, attuiniqaqhluni attanaqtailimaningingnik ammalu aulaniqattiariaqarningingnik tamakkua ingirratitaulutit. Nunavummi mikijuutanut umiarnut tulaktarvingitta unikkaanga[104] uqaqsimavut Nunavut Gavamangit piliriaqarmata aaqqiksuivalliallutit iqalulirinirmut tulattarviksanganik piqutirjuanit Pangniqtuurmi, kangiqtugaapik, Qikiqtarjuaq, mittimatalik, Igluligaarjuk, Naujaat, ammalu Kuugaarjuk Pangniqtuuq Inuit Nunangangni mikijuutanut umianut tulaktarviqaliqpuq, Kanatami Gavamakkut ikajuqtuviniullutit $40.5 miliannik Kiinaujanit tallimanut arraagunut (2009-2013) sanajauniksarilauqsimajanganut. Ukiuqtaqtumi (attuqtausiluanngittut) aqqutiksangit piliriaq, iqqanaijaqatigiigutaujuq piliriaq aulataulluni Aatuvaa silattusarvirjuangingniittunut ikajuqtaullutit Kanamita sijjasiuqtikkut ingirrajulirijirjuakkullu Kanatami, nalunaijaisimavut angunasuvviusuunit, qanuqtuurutinit qanuq aivautigijauniannggimmata umarmi umiat umiarjuallu. Ajjigiinngittut nunalingni unikkaaliarijausimajut atuinnaumavut maanna (uuttuutigillugu Ikahuk). 1998-mi pigiaqtillugu, imarmi piqutirjuat sanajaulauqsimavut tamainni 14-ngujunit Nunavik nunalingingni. Amisut tamakkua piliriat nutaaruriaqtitaulauqsimallutit (2006-2010) umiarjuat aulaningit aturunnaqullugit piqutirjuanit ammalu asingit nunalingnut pijaujarialiit atuqtauqattaqullugit. Kisianili, amisut tamainniunngikkutit piqutirjuat kiinaujaqtigut aturviujarialimmariuvut.

Qangatasuukkut Usiliqsuiniq

Kiinaujaliurasuaqtutit Qangatasuukkut Usiliqsuisuut Pijittiqhlutit

Kiinaujaliurasuaqtutit qangatasuukkut usiliqsuisuut pijittirasuut Inuit Nunangangni piqasiujjivut avittuqsimajunit qangatajuulirijiit: Akhlak qangatasuulirijingit Inuvialuit Nunangangni, Kalmiur Kivalliq Nunavummi, ammalu qangatasuulirijiit Vuariaalis Nunatsiavummi ammaluttauq asingingnut avittuqsimajunuusuut pijittiraqtiit Inuit qangajuungit ammalu Kanaitian Nuat. Amisuuningit qangatasuukkuviit Inuit Nunangangni naittunit mivviqaurmata siuraulluni kigliqaqtummariujut, pitaqarutit, uqquunarninganut aulatausuut usijaujut tuqquivingit ammalu tuqquiviujunnaqtut usijausimajunit qangatasuukkuviit taimaittillugit anginiqsani nunalipaujani.

Nunalingni Niqilirinirmut Katujjiqatigiit: Nunalingnut Aulataujut Quakkuviit Niqiqarviit, Kuuqarviit, Niqaisurviit

Arraaguurataaqtunit, Nunavut Gavamangit Pivalliajulirijikkut Ingirrajulirijikkullu Pilirivvia kiinaujaqaqtittiqattalilauqsimajuq nunalingni quakkuvini piliriaqauqhlutit Tikirarjuarmi, Qikiqtarjuarmi, Ikpiarjuk, Mittimatalik, Talurjuaq ammalu Arviani Inuit niqingit tuniuqqaqtauningingnut piliriangagut. Amisummariugivut uuttuutikkanniit nunalingni quakkuviit piliriangit Inuit Nunangangni ammaluttauq nunalingni qanuiliurutigijaujut suurluk niqaisurviit ammalu nunalingni kuuqarviit. Nuluaq piliriangalu kajusiniqainnaqtuq aaqqisuqtausimajuq tukisigiarutitaqakkanniliqullugu atuinnaumajunit nunaliit qanuiliurutingingnik Inuit Nunangangni pimmarialungmik kamagijaqasuullutit Inuit niqiqattiaqattannginningingnik.[105]

Silataani Niuviqpattut Tikisaillutit[106]

Silataani niuviqpattut tikisaillutit qanuiliurutigijaujut piqasiujjijut tikisaillutit niqittiavaqarnirmut ukiuqtaqtup Kanatami atiliuqtausimajut sunakkutaaqaqtittijiit inuusilirijikkut pilirivvingingnut, Gavamakkut qanuiliurutiqarniaqtillungit, ujaranniarvinut, ammalu iglumiutauqatigiittunut, ammaluttauq tikisaillutit niqittiavaqarnirmut ukiuqtaqtumi Kanata aaqqigutigisimajangit silataaniittut.

Kiinaujaliurasuaqtutit Inuit Niqingingnik Niqilirivattut, Niuvirviit, ammalu Iqalulirijikkut

Kiinaujaliurasuaqtutit Inuit niqingingnik niqilirivattut Nunavummiiluaqtut ammalu piqasiujjijut Qitirmiut Niqingit Timinga, Iqaluktuutsiarmiihhluni; Nunavummi Pivalliajulirijikkut Kuapuriisannga kampanigijaujuq, ammalu Kivallirmi Ukiuqtaqtup niqingit, Kangiqhlinirmiittuni, Nunavummi Pivalliajulirijikkut Kuapuriisannganut Kampaniqutigijaummijuq.

Nunavut tariungani silataanilu Inungnut aulataujut iqalulirivattut piqasiujjivut Papiruq Iqalulirijikkut, Tikirarjuarmiittuq, Nunavummi Pivalliajulirijikkut Kuapuriisanngata nangminiqutinga, aulattisuuq iqalulirivimmi nunalimmiunut iqaluktavinirmik ammalu maktaalirivattut. Ukiuqtaqtumi iqalulirijikkut Iligiit, katujjaulluni nangminiqutigijaujuq Ausuittuq, Qikiqtarjuaq, Qausuittuq, ammalu Ikpiarjuk uumajurniaqtikkut katujjiqatigiingingnut ammalu nunalingni papattijiulluni, nangminiqutiqarmijut Suvak ammalu Kiviuq1 Iqalugasuaruti umiaq qaliralinniarutausuuq Nunavummi imap silataani, Kanatap kanannangata imangani qaliralinniasuungullutit, ammalu uugarniarutausuungulluni. Pangniqtuup Kangiqtualuani Iqalulirijikkut Pangniqtuurmiittuq, nunalingmiutaujunut nangminiqutigijaq kampani niuviarijaulauqsimajuq Nunavummi Pivalliajulirijikkut Kuapuriisannganik arraagugasauliqtunit.

Ukiukkut Nunavup iluani imangani qaliralinniapattut iqqanaijaqtiliit ungataaniittunit 80 iqalugasuarnautillugu iqalulirivimmi iqqanaijaqtiqasuut, Pangniqtuurmi kangiqtualuani iqalulirivik makimajunnasuuq (umianga) aulattiluni aujakkut qaliralinniarutaulluni kuutataaraimmata. Pangniqtuup Kangiqtualuani Iqalulirivikkut nangminiqutiliit aulattisuut Pangniqtuurmi iqalulirivinganik, iqalunnik qaliralinnilu irraviijaivik agguivillu, tisamaujuqtunit ullulimaaq iqqanaijasuunit iqqanaijaqtilik ammalu 30 ullulimaaq iqqanaijaqattaqtunitit iqqanaijaqtiqakainnasuut nunalimmiutaujunit. Pijittirasuungungmijut Nunavup silataani imangani qaliralinniarutauvattunit.

Qikiqtaaluk Iqalulirijikkut Kuapuriisannga Nunavummiikkivuq ammaluttauq Nataarnaq Iqalulirijikkut. Qikiqtaalummi Iqalulirijikkut katujjauqatigiippuq tallimanut Uumajurniaqtikkut Katujjiqatigiingingnut Qikiqtaalungmi Nunavummi: Pangniqtuuq, Amaruq (Iqaluit), Mittimatalik (mittimatalik), Majukalik (Kimmirut), ammalu Namautalik (Kangiqtugaapik) ammalu nangminiqutiqarmijut aulattisuullu marruungnik quakkuviingnik iqqarmi iqaluttaviniujunit ammalu atausirmik quakkuviliit nulujjiqtaviniujunut iqalungnut. Qakippaallirutigijat kiinaujat kiinaujaliurutiqarutauniaqtunit Nunavup silataani imangata iqalulirivattunit atuqtaukkannisuut nunaliujunut katujjauqatigiittumut Qikiqtaalummi iqalulirivikkunnit.

Ukiuqtaqtumi Iligiit Kuapuriisannga (Iqalulirijikkut), piqasiujjijut tallimanit Inuit Kuapuriisaqutingingnik piqasiujjijut Makivik Kuapuriisannga, Qikiqtaaluk Kuapuriisan, NGC, Unaaq Iqalulirijikkut (katujjaulluni tigumiaqtaummijuq Kupaki ammalu Makivikkunnut), ammalu Tuurngait Iqalulirijikkut Kuapakkungit. Nuluaq Iqalulirijikkut ammalu Piqalujaq Iqalulirijikkut atuni Inuit (Nunatsiavummi) nangminiqutiqalaangujut tigumiaqtiuniqsaullutit.

Uigunga Pi

Kalaahliit Nunaanni Atuagaralaangit Inuit Niqingit Angunasuttauqattarningitta Niuviaksauniarningingnut ammalu Namunngaaqqaqtauqattarniarningingnut

Anginiqsani Kalaahliit Nunaanni nunalingit suurluk Nuuk, Sisimiut, ammalu Ilulissat Inuit niqingit atuinnaumasuut niuviarijaujunnaqhlutit marrutigut: niuvirvini, niqilirijauvattut Inuit niqingit niuviangullutit angunasuktinit ammaluttauq aullaaqtittisut Inuit niqingingnik niqilirijausimajunit puuqqaqtausimajunillu angijuutinut niuviaksaqasuunut, uvvaluunniit Inuit kikkutuinnait upagunnaqtangingnut niqitaarvimmut, Inuit niqingit atuinnaumasuungullutit niuviarijaulutit angunasuktinit iqalugasuaqtinillu.

Amisunit niuviaksaqasuut angijuutanit Inuit niqingingnik akingit aaqqiktausuut Kalaahliit Nunaatta Aalisaqtut Piniaqtullu Katurviat, Kalaahliit Nunaanni angunasuaqtiit iqalugasuaqtiillu juunianngit kiggaqtuisuut 70-nit nunalingni katujjiqatigiinit imannapaluk 2000–nit laisansiqauqtunit ilagijaujuqutiliit. Tamakkua katujjiqatigiingujut kiinaujaqaqtitausuut taaksistigut niuviangujunit Kalaahliit Nunaatta niqingingnik. Inuit niqingit niuviaksautillugit akingit aaqqiktausuut niuvirvinut niuviqtuviniit Inuit niqingingnik angunasuaqtinit uvvaluunniit iqalugasuaqtinit uvvaluunniit atuni angunasuktinut niuviaksaqasuut angujavinirminik iqaluktavinirminilluunniit taikkununga nirigajaqtunut iglumi silamiluunniit niuviaksaqaqhlutit. Inuit niqingit niuviaksarijausuungungmijut angunasuktinut iqalugasuaqtinut pijumajunut inungnut.

Angujaviniit Inuit niqingit ammalu niqilirijauningit Inuit niqingit niuviaksauniarlutit aullaqtitauvanningit aulatauvuq Kalaahliit Nunaanni taakkununga Kalaahliit Nunaatta Gavamangingnut, ammaluttauq nunalingni Gavamangingnut. Angunasungniq ammalu iqalugasungniq laisansiqaqtunut pijausuut taikkua kiinaujaliurumajut avvangit arraagutamaat kiinaujjaksaarivallunigit angunasuarlutit iqalugasuarlutilluunniit ammalu pilimmaksaqsimagiirutit ammalu nalunaikkutaqaurlutit salumajumik niqilirijunnarnirmut iqalulirijunnarnirmulluunniit, tuqquilutit, ammalu niuviaksaqarlutit angujavinirminik iqaluktavinirminilluunniit. Kalaahliit Nunaatta Gavamangit aulattisuut ammalu atuliqtittisuut pilimmaksaqsimajariaqarnirmik ammalu nalunaikkusiqsimajariaqarningingnik ammalu angunasuktimmariit iqalugasuaqtimmariillu aturialingmingnik, ammalu nalunaijaqsimauqtunik atuagaralaaqasuut ammalu nalunaikkutaqariaqasuut angunasuktiit kuutataarunnaqullugit ilangingnut nirjutinut.

Atuni angunasuktiit iqalugasuaqtiillu pijariiqsijariaqasuut salumajumik ammalu iqalulirinirmik ammalu niqilirinirmik niqilirijunnanirmut nalunaikkutarnit niuviaksaqarunnaqullugit angujaviningit iqaluktaviningillu niqilirivingmut iqalulirivinnullu, nirivinut, niuvirvinut, uvvaluunniit niuviaksariqullugit angujaviningit iqaluktaviningillu niuvirviusuunit. Angunasuktiit ammalu iqalugasuaqtiit nalunaikkutaqtaaqtitausuunguvut nunalingni Gavamangingnut ilinniariaqalauqtillugi aulataujut piliriqatiqaqhlutit KNAPK–kkunnut. Nalunaikkutaqarialiit angunasuktiit ammalu iqalugasuaqtiit niuviaksaqarunnaqullugit niqilirivinut, niuvirvinut, aanniarvinut, ilinniarvinut, ammalu inungnut kikkutuinnarnut. Tamakkua niuviaksat taaksiijaijariaqasuut taaksiijaitittillutit Kalaahliit Nunaatta Gavamangingnut.

Kalaahliit Nunaatta Gavamangit uattisuut ammalu atuliqtittisuut salumajunit niqilirijariaqarningingnut malittaujarialingnik suurluk iqalulirinirmut ammalu niqiit kamagijauningit niqiliriviit iqaluliriviillu ammalu nalunaiqsisuungullutit qanuittunit nirjunitit niqilirijaujunnarajarmangaarmik naliannituinnaq niqiliriviujumik. Nunalingni Gavamakkungit sanasuut ammalu aulattillutit iglup iluani silamilu Inuit niqingit niuviaksauniaqtillugit ammalu uattitsuu ammalu atiliqtitillutit malittaujarialingnik piqujaqtigut Kalaahliit Nunaanni salumajunit niqilirijariaqarningit iqalulirijaujariaqarningillu niqilivinni iqalulirivinnilu ammalu niuviaksaujunit. Kalaahliit Nunaatta Gavamangit aaqqiisuut iqaluktaujunnaqtunit angujaujunnaqtunillu kuutangingnik niuviaksaqaqtittisuunut angunasuktinut ammalu iqalugasuaqtinut, ammaluttauq aturniaqtaminut angunasuarluni iqalugasuarlunilu.

Angunasuarutausuut kiinaujaqtigut akikilligiaqtitauvanngilat Kalaahliit Nunaanni kisianili angunasuaqpattut iqalugasuaqpattullu pisuut aittuusianit piqutirjuat iqqanaijaqtiqaqtitaullutit ammalu aulataullutit Gavamakkunnut. Nunalingni Gavamait Kalaahliit Nunaanni uattisuut pivalliagutigijauningingnik ammalu aulatauningingnik.

Amisunut atuutaujunnarluni iglup iluani silamilu Inuit niqingit niuviaksaqarvingingnut. Sirmiqsuuq nunalingat uuttuutigillugu, piqasiujjijuq nuuk nunalipaujangat, iglup iluani niuviaksaqarvik nunalipaujap tuttarvinganiippuq laisansilingnut angunasuktinut iqalugasuaqtinullu atuqtaujunnasuuq niuviaksaqarlutit iqalunnik upalungaiq-tausimajunit ammalu niqinit, kiinaujat ilangit atuqtaujarialiit aulatauqullugit tamakkua iningit taaksisniinngaaqtut nuataviniit niuvianguningingnik Inuit niqingingnik niuvirvingingni. Kingulliq niuvirvik taikaniippuq nunalipaujap tulaktarvinganit aaqqigiaqtaukalaurmat taanna titiraqtautillugu. Taanna titiraqtautillugu, Inuit niqingingnik niuvirvilluataujuq nuungmi qakigutiksaliunngittuuvuq pilirivvik, akingit aulatauninganut aaqqiumatitaun-inganullu iglup tulattusarvimmi kiinaujat isiqpalliajut nuatasuut taaksiijaillutit niuviangugaangat Inuit niqingit laisansilinnut angunasuaqtinut ammalu iqalugasuaqtinut atusuut niuvirviujumik Inuit niqingingnik niqitaarvimmi.

Uigungat Ti

Nalunaiqtausimajut Qaujisaqtaulauqsimaningingnut Inuusilimaarmut Saqqisimaningit Inuit Kikkutuinnait Aanniaqtailimajungingniinngaaqtut

Angirrami pulaariaqtauqattaqtut Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimatititauningingnut piliriaqaluaqtut ikajuqtuilutit singaijunit ammalu/uvvaluunniit irniratаaqtunit ammalu piarangingnit aulaniqattiatukkut atuutaugunnarivuq ikajuqtuiluni aanniaqtailimaqullugit, qanuittailimaqullugit, ammalu nangminiq makimajunnaqullugit kiinaujjaksaluanngittut, sivulliqpaamik qiturngaqariuqtut ammalu qiturngangit. Isumagijaugaluaqhluni tamanna piujuuluariangat Kanatami Mialigarnilu, angirramut pulaariaqtauqattarningit tamainni qiturngaqtaariuqtut ammalu qiturngangit pingasunit ukiuliit tungaanilu atuqtausimaqattaqpuq aanniaqtailijulirinirmut aulattijunit tianmaakmi 1930–minit ammalu aaqqiksininga pijariakittuq aanniaqtailimajulirinirmut aulattigusiulluni asingingnik tariup akiani nunalirjuarnit, suurluk Vinlaan, Jaamani, ammalu Niatulaans.[107] Angirrangingnut pulaariasuut pinasuagaqaqtitauvut aanniaqtailimanirmut ilinniaqtittigutaullutit, aanniaqtailimatittigutaullutit, ammalu inulirijjutaullutit ikajuqtat nutaqqauniqsanut angajuqqaanginnullu ammaluttauq aanniaqtulirinirmut pijittirarutausuungullutit piqasiutillugit kiinaujanit kiinaujaunngittuugaluarnit ikajuusiaqtaatittisuut, igluksaqattiaraluarmangaat qaujisausiullutit ikajuqtuijjutaullutit, pairivilirinirmut pijittirarutaullutit, ammalu inulirijaujjutaullutit atuqtaujariaqaraimmata ilagiinut. Angirrami pulaariaqtauqattaqtut aaqqiksimanituinnarigivaa aanniaqtailimajulirinirmut aulattijjutaulluni anginiqsani Kalaahliit Nunaatta nunalingingnik, aanniasiuqtiit pulaariasuut iglumiutarnut tamainnut qiturngaqtaariuqtunut ilinniaqtittinasualluaqhlutit ammalu ikajuqtuillattaarasuaqhlutit ilagiinit.

Uuttuutiugivut tamakkuninga ajjingingnik piliriarnit Inuit Nunangangni pitaqaurningingnut. Ilagiilluta (ilagiilauqta) nunalingni tunngavilik piliriaq nunavingmi qanuiliuqtittinasuattut ammalu ikajuriasigasuarutiit qaujimattiatittinasuaqhlutit aanniaqtailiningit ammalu qanuittailiningit nutaqqat ilangillu. Piliriaq piqasiujjijuq niqinut akikilligiarutinit niuvirunnaqullugit niqittiavanit niuvirvini singaitillugit ammalu irniratаaqtuviniutillugit, ammalu attuiniqakammattailimatittigutaunasuaqtut niqiqattiannginnirmik anaanagijaujunut qiturngangingnullu. Akikilligiarutiit niqinut tuniuqqaqtauqattarningit amisunit piviqaqtittigutausuungugivut ikajuqtuqtaulutit ammalu ilinniaqtitaulutit piulaakkut nutaqqat piruttiarlutit ammalu piusivaallirlutit tamainni aanniaqtailimaningit. Nunatsiavut Gavamanga iliqqusirnuungattiaqtunik aulattitiarmijut Kanatap avittuqsimaninga taikani aanniaqtailimalutit pigiarutiqaqtittinirmut inuusirmik pilirianganik. Piliriaq akiqanngittuq ammalu nangminiq ilauqataujumagutit ilauqataujunnaqtut Inuit ammalu kanngunaqtuutitausuut tukisigiarutingit ilagiit Nunatsiavummi qiturngaliit inuurataaqtunit tikihhlugit tallimanut arraagunut nutaqqangit ukiuliit.

Aanniasiuqtiit–Ilagiit Piliriqatigiinnik qaujimajauttialaanguvuq ammalu qaujisaqtausimallutit aanniasiuqtiit angirrani pulaariasuut pilirianga Kanatami Mialigarnilu, tamakkua qanuiliurutigijaujut taututtauningit inungnik kikkutuinnarnik aanniaqtailimatittigutaummata. aaqqisuqtaulauqsimajuq Mialigarni, atuliqtitaulluni 46-nit Mialigat avittuqsimaningingnik, ammalu atuliqtitaugilluni qaujisaangullunilu Vuritis Kalampiami ammalu aantiurijumi, asingillu Mialigap silataani Gavamaqarviujunut qaujisaangulluni Ajjipalungit qaujisaangulauqtillugit qaujijaviniit nalunairutingit atuqtaullutit angirramut pulaariaqattariasiniit attanaqtumuurunnaqtunut inungnut, suurluk isumagijaqattiarniq piararmik angirrami pulaariaqattanirmut piliriaq aaqqisuqtaulauqsimagivuq jaijul silattuqsarvirjuanganut,[108] Ammaluttauq pingasuiliqqangajut P–piujut Inunnguinirmut Piliriaq, atusuut taakkuningaksainnaq kamagigiarijjusirnit piujumikkut inuusilimaaq atuutauttiarunnaqtunit nutaqqanut sivuniagut ammalu taimaallattaaq ikajuriasijjutaulutit.[109]

Piulaakkut iliqqusirijauvattut Kanatami Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimajulirijikkungitta Timinga malihhlutit aulataujut sivuniagut isumaksaqsiurutauqqaaratit nalianguniarmangaarmik uuttuutigijaujut takuksautittivut ilauqataujut amisunit ikajuutausuunguningingnik piqasiutillugit nutaqqanit aanniqtirinnginniqsausuut ammalu iksingnainnginiqsausuut, singainnginiqsaullutit kinguniagut, anaanagijaujuq iqqaqtugaksannguqtitaunnginniqsausuuq, ammalu nutaqqat iqqaqtugaksannguqtitaunnginniqsaullutit ukiuqaqtillugit 15-nit.[110]

Akingit aulattiluni Aanniasiuqtiit–Ilagiit Piliriqatigiingningitta ajjigiinnginniqauqtut ajjigiinngittunit Gavamaqarviujunit; kisianili, piujukkut kiinaujaliurasuarnirmut akituluarjaiqtittisimaningit utirviuningit kiinaujanit atuqtaujut sivuniksami akikinniqsauliqtittisimajut Gavamakkunnit aksummarialuk. Qaujisaangusimajut akingit–ikajuutiqarningit ikajuriasijuviniuningingnut kamagijausimallutit 2005-mi qaujijausimavut akilirialiit akiliutaulauqtillugit ikajuutiqarunnarmat inuuqatigiittunut Mialigat kiinaujangitigut $34,148 (2003–mi kiinaujangitta sannginingit) attarnamuurunnalaangujut ilagiit pijittiqtaviniit, atunnginiqsauliqhlutit kiinaujanit nuaksimajut Gavamakkunnut, nalimunniqannguaqtut imannanit atunnginniqsautittisimajut $5.70 utiqtitaullutit tamainni atausiq kiinaujaq atuqtaviniujuq.[111]

Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimaliqtitaugiarjuuminingit aaqqisuqtausimallutit angajuqqaarijaujut inunnguittiarunnaqsiliqullugit ammalu makimajunnaqsitittiarunnaqsilutit kiinaujjaksannginiqsanut angajuqqaarijaujunut ikajuqsimagunnarivuq isulittitaulutit atuliqqittaujualuusuut suurluk aksuruluaqtut, aanniluaqsimajut, ammalu ajuqsaluaqtunit. Tamakkua ikajuriasigutigijausimajut taimaiksimavut, ilangingnut, aulaniqattiaqsimajuujariangingnik nalunaiqtausimallunilu tamanna ikajurlutit aanniarnanngninniqsautittillutit ammalu nalligusunnikkut piruqsainiqsauliqhlutit iglungit nutaqqanut ammalu ikajuqtuiniqaqsimajut ajurunniiqhlutit nangminiq aulattigunnaqsittianiqsaulisuungungmata angajuqqaarijaujut. Tamakkua ajurunniirutigijaujut iqqanaijarvinut atuqtaugunnaqsisimasuungummingmata ammalu ilitausimajariaqaqhlutit kajusiniqattiaqullugit asingingnik aturialingmingnik inuusirmik. Angajuqqaarijaujut piruqsajuviniujuksaujuugaluat aksururnaqtunit, aannitiqtauvahhlutit, uvvaluunniit qanuittumik igluqarniariaksaq nalunaqtumiiqattarnikuviniulutit tamakkua aksururutiqakkajunniqsait inunnguinasuaqtillugit uvvaluunniit asingingnik aksururnaqtumiittuviniujuksaujuugaluat angirrami iqqanaijarvinillu. Ikajuriaqtauningit ikajuutiqasuut innarnit makimajunnarutiksallaringingnik piqasiujjivut ilitauvattut parnallutit, nangminiq aulattigunnarnirmut aturlutit, ujjiqsuttianiqsaulutit ammalu asingingningaaq atungaarunnarlutit, ikajurunnasuut ajuqsaluaqattalisuut kinguvaarijaujunut nuqqaqtittigutausuungulluni ammalu akuniujumut inuusirmut piujukkut attuiniqalisuut innarnut ammalu qiturngangingnut.[112]

Nalunaijaigutingit

1 2007–2008-mi Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaaq nalunaiqsitittilauqpuq Inuit iglumiutauqatigiittut 62.6%-ngujut niqiqattianngiluaqattaramik 7.7%-tuinnautillugit Kanatamiutalimaat asingit iglumiutauqatigiittut. 2007–2008–ngutillugu Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaaq piqasiujjilauqsimangmat ilauqataut aullutit Inuit iglumiutauqatigiittut Inuvialuit Avittuqsimaninganik, Nunavut, Nunatsiavullu. 2004 Nunavimmi Aanniaqtailimajulirinirmut Qaujisaaq (Qanuippitaa?) kamagijaulauqsimavuq Nunavimmi atuqhlutit ajjigiinngittunit qaujiusausirnit; arraaguratangujunit, Nunatsiavut Gavamangit sakkuilauqsimagivut saqqisimaningit iglumiutauqatigiit niqiqattiarnirmut qaujisaaviningit takuksautittillunit niqiqattiaqattannginningit Nunatsiavummi amisuuniqsaisuut taimainngittillugit titiraqtaulauqsimajut 2007–2008–mi Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaaq. Niqiqattiaqattanirsat qaujisaat saqqisimajut 2017–mi Nunavimmi Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaat atuinnaumavut ukuninga unikkaarmik: Phillipe Robert asingillu., "Aniqsaarunnanirmut Aanniaqtailiniq" (2020), mappigaq 53, Nunavik Inuit Aanniaqtailimanirmut Qaujisaaq 2017 Qanuiliqpitaa? Qanuiliqpita Maanna? Kupaki: Nunavimmi Aanniaqtailimajulirinirmut Katimajingit ammalu Inulirijikkut & Kanatami Inuit Kikkutuinnait Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaanguningit Kupakimi, takuniaqtaviniq Mai 13, 2021, https://nrbhss.ca/sites/default/files/health_surveys/A12174_RESI_Respiratory_Health_EP5.pdf; Qanuippitaa Kanatami Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaaq, katujjaulluni Inuit Tapiriit Kanatami, Inuvialuit Avittuqsimaninga, Nunavut, Nunavik ammalu Nunatsiavut, ammalu Ilaakkuungajuq 2004 Nunavimmi Qaujisaaq ammalu 2007/8 qaujisaaq Inuvialuit Avittuqsimaninganut, Nunavut, ammalu Nunatsiavut Qaujisarutauqattaniarmat tallimat arraagutamaat aniguraigutit ammalu sivukkaqtarutauluni Inunnut; Helga Saudny, Donna Leggee, ammalu Grace Egeland, "Aaqqisuqsimaningit ammalu Qaujisausiit Innait Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaaq 2007–2008," *Nunarjuarmi titiraqtausimajut Nunarjuap Ukiuqtaqtulimaangani Aanniaqtailinirmut* 71 (2012), takuniaqtaviniq Viivvuari 3, 2021, https://www? Ncbi Nlm. Nih. Gov/pmc/articles/PMC3500824; Nunatsiavut Gavamangit, "Iglumiutauqatigiittut Niqiqattiarningingnut Qaujisaaq Saqqisimajut Qaujijaviniit Sakkutauvut," pivalliajut sakkutaviniit, Mai 23, 2017, takuniaqtaviniq maajji 7, 2021, https://www.nunatsiavut.com/wp-content/uploads/2017/05/NEWS-RELEASE-Food-security-survey-results-released.pdf; "Aanniaqtailimanirmut Qaujisaat," Nunavimmi Aanniaqtailimajulirinirmut Inulirinirmullu Katimajingit, takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, 7, 2021, https://nrbhss.ca/en/health-surveys.

2 Avittuqsimajuni niqiqattiarnirmut qanuqtuurutiit ullumiujuq aaqqisuqtauvalliavut Inuvialuit Avittuqsimaninganik, Nunavik, ammalu Nunatsiavummi. Nunavummi, atuliqtitauninga Nunavummi Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti ammalu qanuiliurutigijauniarningitta parnautingit ikajuqtuqtauvut Nunavummi Ajuqsaluaqtailimatittinirmut Parnautinga, *Makimaniq Parnautinga 2*. Nunavummi niqiqattiarnirmut qanuqtuuruti ammalu qanuiliurutigijauniarningitta parnautingit sakkutaulauqsimavuq 2014-ngutillugu Nunavummi Niqiqattianirmurt Iligiinut, piliriqatigiittut Gavamakkut Pilirivvingit, Inuit Katujjiqatigiingit, ammalu Gavamaunngittut Katujjiqatigiit; Nunavummi Niqiqattiarnirmut Iligiit, *Nunavummi Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti ammalu Qanuiliurutigijauniarningitta Parnautingit (2014-2016)* (Iqaluit, Nunavut: Mai 5, 2014su, takuniaqtaviniq Maajji 8, 2021, https://www.Nunavutfoodsecurity.ca/sites/default/files/files/Resources/Strategy/NunavutFoodSecurity Strategy_ENGLISH.pdf; Nunavummi Katimajingit Ajuqsaluaqtailimatittinirmut, *Makimaniq Parnauti 2: Katujjaulluni Piliriaqariaruti Ajuqsaluaqjaitittinirmut (2017-2022)* (Iqaluit, Nunavut: 2017), takuniaqtaviniq Maajji 8, 2021, https://assembly.nu.ca/sites/default/files/TD-287-4(3)-EN-The-Makimaniq-Plan-2-A-Shared- Approach-to-Poverty-Reduction-2017-2022.pdf.

3 Niqilirinirmut ammalu Piruqsainirmut Niqinik Katujjiqatigiit Nunalirjuat Katimajingit, *Ruummi Qanuiliurutigijauniarniraqsimajut Nunarjuarmi Niqiqattiarunnanirmut ammalu Nunarjuarmi Niqilirinirmut Katimarjuarningit Parnauti Qanuiliurutiqarniarningingnut* (Ruum, Itali: FAO, Nuvipiri 13–17, 1996), Nunarjuarmi Niqilirinirmut Katimarjuarningit, takuniaqtaviniq Viivvuari 3, 2021, https://digitallibrary.un.org/record/195568?ln=en.

4 Nunalirjuat Katujjiqatigiingit Katimaningit, *Nunalirjuat Angiqatigiigutingit Pivalliajulirinirmut, Inuusiqattiarnirmut, Iliqqusirmullu Pijunnautinik*. (Tisipiri, 1966, Nunataarnirmut Titiraqtausimajut 999) 171, takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx.

5 Nunalirjuat Katujjiqatigiingit Pivalliajulirinirmut ammalu Inuusilirinirmut Katimajingit, Katimajiralaat Pivalliajulirinirmut ammalu Inuusilirinirmut ammalu Iliqqusirnut Pijunnautinit (Avatingangni Katimaningit 1999). Uqausiksatuinnait 12, *Naammattunik Niqiqattiarunnariaqarnirmut Pijunnauti* (avittuqsimaninga 11), mappigaq 3, takuniaqtaviniq Mai 11, 2021, https://undocs.org/E/C.12/1999/5.

6 Nunalirjuat Katujjiqatigiingita Katimaningit, Katimaningit Nutaqqat Pijunnautingingnut, 20 Nuvipiri 1989, Nunalirjuat Katujjiqatigiingit, Nunataarnirmut Titiraqtausimajut, Avittuqsimaningit 1577, p. 3, takuniaqtaviniq Mai 11, 2021, https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx.

7 Nunalirjuat Katujjiqatigiingita Katimaningit, Katimaningit Tamainnilimaattiaq Nalimugiinngittukkut Kamagijauqattarningit Piijaqtaulutit Arnanut, 18 Tisipiri 1979, Nunalirjuat Katujjiqatigiingit, Nunataarnirmut Titiraqtausimajut, Avittuqsimaningit 1249, mappigaq 13, takuniaqtaviniq Mai 11, 2021, https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx.

8 Nunalirjuat Katujjiqatigiingita Katimaningit, *Nunalirjuat Katujjiqatigiingit Nalunaiqsiningit Nunaqaqqaaqsimajut Pijunnautingingnik: Isumaliurutausimajut / Atuliqtitausimallutit Katimatuinnarningingnik*, 2 Utupiri 2007, A/RES/61/295, takuniaqtaviniq Mai 11, 2021, https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/declaration-on-the-rights-of-indigenous-peoples.html.

9 Olivier De Schutter, *Unikkaangit Katimajiukainnaqtut Niqiqariaqarnirmut Pijunnautinik* (Nunalirjuat Katujjiqatigiingit), Tisipiri 24, 2012, A/HRC/22/50/Add.1), 20, takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.ohchr.org/documents/hrbodies/hrcouncil/regularsession/session22/ahrc2250add.1_english.pdf.

10 Mohan B. Kumar, asingillu., *Angunasuarutigijausuut Nunaqaqqaaqsimajut Nunaqutiminiinngittut, Allangajut ammalu Inuit: Aniguqpalliatillugu Atuqtauvalliajut, Avviarutiit ammalu Angunasunnirmut Pijjutiit* (Aatuvaa, Aantiuriju: Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami, lipurul 16, 2019, alunaikkusiqtausimaningata naasautinga 89-653-X2019001), takuniaqtaviniq Maajji 19, 2021, https://www150.statcan.gc.ca/n1/en/pub/89-653-x/89-653-x2019001-eng.pdf?st=zlHJNo2Z.

11 Tiffannie Kenny, "Inuit Niqiqausingit: Nunamiinngaaqtut, Pivalliajuliriniq, ammalu Avatingit Attuiniqarutingit Niqittiavaqaqtinnasualirlugit" (Quttiniqpaami Silattusarvirjuarmi Titiraqtaq, Aatuvaa Silattusarvirjuanga: 2017), takuniaqtaviniq Jaannuari 31, 2021, https://ruor.uottawa.ca/handle/10393/36157.

12 Duncan William Warltier, "Atuqtaulauqsimanngittuq Nirjutiit Qaujisaanguningitta Tunngavingit Atuqtaullutit Nunalingni Niuvirvimmi Niuviaksarijaulutit Akiliqtaujarialiit Akiliqtaunngingaarlutit Nunavummi" (Nnikkautaulluni Ukiuqtaqtumipiliriqatigiittut Arraagutamaat Qaujisarnirmut Katimaningit, Halivaaks, Nuuva Skuusa, Tisipiri 3, 2019), takuniaqtaviniq Maajji 8, 2021, https://arcticnetmeetings.ca//docs/asm2019-abstracts.pdf.

13 Amanda Wilson asingillu., "Sanngattittiniq Makimajunnaqtunit Niqiqaqtittigusirnik: Gavamatuqakkut Atuagangit Nuqqangatittijniqarningit ammalu Piviqarunnarutiit. " Ukiuqtaqtuq 73, Naasautinga 3 (Sitipiri 2020): 292–311, takuniaqtaviniq Maajji 11, 2021, https://doi.org/10.14430/arctic70869.

14 Amanda Wilson asingillu., ""Sanngattittiniq Makimajunnaqtunit Niqiqaqtittigusirnik."

15 Carie Hoover., asingillu., "Pimmariunginnarninga Angunasuarluni Inuit Niqiqattialaanginnaqullugit." Aaqqigutiksaliuqtiit Titiraqsimaningit (Aaggiisi 20, 2016), takuniaqtaviniq Maajji 11, 2021, https://thesolutionsjournal.com/2016/08/20/continued-importance-hunting-future-Inuit-food-security/.

16 Nunavummi Niqiqattiarnirmut Iligiit, *Nunavummi Niqiqattiarnirmut Qanuqtuuruti ammalu Qanuiliurutaulaaqtut Parnautingit*.

17 Aqqaumavvik – Arviani Qanuittailimanirmut Katujjiqatigiit, "Arviat Nunalingani Piliriaqarasualiqtut," takuniaqtaviniq Maajji 11, 2021, https://www.aqqiumavvik.com/youth-media-team.

18 Kenny, "Inuit Niqiqausingit."

19 Iarg Qaujisaqtiit Katujjiqatigiingit, *Ukiuqtaqtumi Niqiit Niuviaksat Tukisigiarutiit Nuatauningit ammalu Qaujisaanguningit* (Aatuvaa, Aantiuriju: Nunaqaqqaaqsimajulirijikkut Ukiuqtaqtulirijikkullu Kanatami, 2014), takuniaqtaviniq Jaannuari 28, 2021, https://www.nutritionnorthcanada.gc.ca/eng/1424364469057/1424364505951.

20 Qaujisarniq, Pilirittialiraluarmangaaq Nalunairutingit ammalu Qimirrujiit Qvittuqsimaninga, Gavamatuqakkut–Nunaqaqqaaqtulirijikkut Piliriqatigiinningit ammalu Ukiuqtaqtulirijikkut Kanatami. *Sanimut Qaujisaqtauningit Niqittiavaqaqullugu Ukiuqtaqtuq Kanata* (Aatuvaa, Aantiuriju: Nunaqaqqaaqsimajulirijikkut Ukiuqtaqtulirijikkullu Kanatami, 2020), takuniaqtaviniq Jaannuari 28, 2021, https://www.rcaanc-cirnac.gc.ca/eng/1583415755307/1583415776936.

21 Kenny, "Inuit Niqiqausingit."

22 David C. Natcher, "Ukiuqtaqtumi Niqitaaraksanit Niqiliriniq – Piviqarningit Kanatap Ukiuqtaqtungani Ukiuqtaqtumut – Kanatami Ilagiaqtausimajut Ukiuqtaqtumi Katimajiit Katimajingit Makimajukkut Pivallianiqaqullugit Katimajiit Kingulliqpaamik Unikkaangit - *Ukiuqtaqtuq Niqiliurviulluni*" (2020); David C. Natcher asingillu., *Ukiuqtaqtuq niqiliurviulluni – Kingulliqpaamik piliriap miksaanut unikkaaliaq* (Ruvanaimi: Makimajunnaqtukkut Pivallianiqaqullugit Katimajiit, Ukiuqtaqtumi Katimajingit, 2019), takuniaqtaviniq Jaannuari 28, 2021, http://hdl.handle.net/11374/2375.

23 Natcher, "Ukiuqtaqtumi Niqiliurusingit;" Natcher et al., *Ukiuqtaqtuq Niqiliurviuluni*.

24 Natcher, "Ukiuqtaqtumi Niqiliurusingit;" Natcher et al., *Ukiuqtaqtuq Niqiliurviuluni*.

25 Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami, "Anginasuarniq ammalu Aggamut Sanaugait Qanuiliurutigijausuut Inungnut: Aaujijausimaningit 2017-mi Nunaqaqqaaqsimajut Qaujisaqtauningitta" (Aatuvaa, Aantiuriju: Kiglisiniaqtimmaqikkut Kanatami, 2018), takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/11-627-m/11-627-m2018046-eng.pdf.

26 Kenny, "Inuit Niqiqausingit."

27 Kenny, "Inuit Niqiqausingit."

28 Natcher, "Ukiuqtaqtumi Niqiliurusingit;" Natcher et al., *Ukiuqtaqtuq Niqiliurviuluni*.

29 Edmund (Ned) Searles, "Niuviaksarilugilluunniit niuviaksarinngillugilluunniit: Inuit niqingit niuviaksauvanningit ammalu Inuit kinainingit Nunavummi," Niqiit ammalu Niqitaarusiuvattut 24, naasautingik 3–4 (Sitipiri 9, 2016): 194-212, takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/07409710.2016.1210899.

30 Uuttuutigillugu, nunaqaqqaaqsimajut qaujisaarijauningit ammalu Kanatami Aanniaqtailimanirmut Qaujisaqtingit atusuungungmata ajjigiinngittunit qaujisarusirnit ammalu atusuut ajjigiinngittunit qaujijaujjutinit nuattitilgit tukisigiarutinit niqiqattianngiluarningitta qanuilingangmangaat qaujinasuaqhlutit. Taimainninganut, niqiqattiannginninganut qanutigi tukisigiarutiit nuatausimajut Inuit Nunangangni ajjigiinnginningit qaujisaangukautigijunnanngittut qanutigi niqiqattiaqattanngimmangaata tukisigiarutiujut nuataviniit asingingnik avittuqsimajuni Kanatami.

31 Inuit Tapiriit Kanatami, "Qanuippitaa Kanatami Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisarniq," takuniaqtaviniq Julai 12, 2020, https://www.itk.ca/qanuippitaa.

32 "Qanuippitaa? Kanatami Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisarniq" Aanniaqtailimajulirinirmut qaujisaatuanguvuq sivukkataqtaulluni aulataullutinilu Inungnut. Piliriaqaqpalliallutit iqqanaijaqatigiittut tamainni tisamat Inuit Nunangangni Katujjiqatigiingujut, qaujisaarmut apiqsuqtaulaaqtut Inuit ukiungit qattiagaluaqpata tamainni 51-ngujunit nunalingni Inuit Nunangangni.

33 Qaujisaanguratataqsimajut avittuqsimajuni Nunavimmi ammalu Nunatsiavummi takuksautittivut niqiqattianngiluaqtualuuqattarningingnik amisuuniqsait Inuit iglumiutauqatigiittut Kanatamiut asingit iglumiutauqatigiittut saniani, kisianili niqiqattiaqattannginningit amisuuningitta ajjigiigunnanngimmijut tamainni Inuit Nunalingingni; Nunatsiavut Gavamangit, "Iglumiutauqatigiittut niqiqattiaqattarmangaat qaujisaat qaujijaviniit qanuittuuningitta sakkutaujut," Pivalliajut tusagaksat, Mai 23, 2017, takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.nunatsiavut.com/wp-content/uploads/2017/05/NEWS-RELEASE-Food-security-survey-results-released.pdf; Phillipe Robert et al., "Aniqsaarunnattiarningitta Aanniaqtailimatitauningit" (2020), mappigaq 53, Nunavimmi Inuit aanniaqtailimaningingnut Qaujisaaq 2017 Qanuiliqpitaa? Maanna Qanuiliqpita? Kupaki: Nunavimmi Aanniaqtailimajulirijikkut Inulirijikkullu Katimajingit (NRBHSS) & Pilirivvik Kanatami Inungnut Kikkutuinnarnut Kupaki (INSPQ), takuniaqtaviniq Mai 13, 2021, https://nrbhss.ca/sites/defalt/files/health_surveys/A12174_RESI_Respiratory_Health_EP5.pdf.

34 Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami, Nunaqaqqaaqsimajut Qaujisaanguningit, 2017, Piqqusiit avittuqtauningit tukisigiarutiit kippaarittunut upalungaijaqtausimajut Kiglisiniaqtimmarikkunnut taakkununga Inuit Tapiriit Kanatamikkunnut.

35 Mialigarni Piruqsainirmut Pilirivvia, Mialigarni Iglumiutauqatigiittut Niqiqattiarmangaat Qaujisaqtauningit: Pingasuujuqtut Sunakkutaanut Naittuullutit Naatirialiit, Mialigarni Piruqsainirmut Pilirivvia Pivalliajulirinirmut Qaujisaqtikkungit (Mialigarni Piruqsaijikkut Pilirivvia, Sitipiri 2012), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.ers.usda.gov/media/8282/short2012.pdf.

36 Paula Arriagada, Qanuittuummangaat Qaujiniq Kanatami Inuusingingni: Niqiqattiaqattannginningit Inuit Nunaqaqtut Inuit Nunangangni. Aatuvaa, Aannitiuriju: Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami Viivvuari 1, 2017, nalunaikkutangata naasautinga 75-006-X), takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, https://www150.statcan.gc.ca/n1/en/pub/75-006-x/2017001/article/14774-eng.pdf?st=Y5Cv-AET.

37 Grace M. Egeland, *Qanuippitali?: Nunarjuap Ukiuqtaqtungani Qaujisarnaq Arragunga Nunavummi Inuit Nutaqqangit Aanniaqtailimaningitta Qaujisaaq, 2007-2008* (Aatuvaa, Aantiuriju: Aanniaqtailimajulirijirjuakkut Kanatami, Juuni 2009), takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, http://www.Inuithealthsurvey.ca.

38 Kanatami nunalingni aanniaqtailimajulirinirmut qaujisaat tukisigiaqtittisuut Nunavummiutalimaat miksaanut, tamakkiik Inullattaat ammalu qallunaat, ammalu avittuqsimajunuungallattaaqtunit tukisigiarutitaqanngilaq Inuvialuit Nunanganik, Nunavimmi, uvvaluunniit Nunatsiavummi: Kigsiliniaqtirjuakkut Kanatami, "Iglumiutauqatigiittut niqiqattiaqattarningit najugangit malihhlugit – Nunavut, 2017/2018, kippaarittuggutangit 13-10-0385-01," takuniaqtaviniq Maajji 10, 2021, https://doi.org/10.25318/1310038501-eng.

39 Niqiit Miksaanut ammalu Piruqsaijiit Katujjiqatigiingit Nunalirjuat Katujjiqatigiingit, Nunarjuarmi Kiinaujaqarvik niqiit piruqsajauvallianingingnut, Nunalirjuat Katujjiqatigiingit Nunarjuarmi nutaqqat tuavirnaqtukkut aturialingingnut kiinaujaqarvik, Nunarjuarmi niqilirinirmut piliriangat, ammalu Nunarjuarmi Aanniaqtailimajulirijirjuakkut Katujjiqatigiingit, *Qanuilinganingit niqiqattiarnip ammalu niqittiavaliriniq nunarjuarmi 2020. Aaqqigiaqtittiniq niqiqarusirnit akituluanngittukkut niqittiavanit niqitaaqattaqullugit* (Ruum, Itali: Niqilirinirmut ammalu Piruqsaijulirinirmut Katujjiqatigiingit Nunalirjuat Katujjiqatigiingit, 2020), takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, https://doi.org/10.4060/ca9692en.

40 Inuit Tapiriit Kanatami, *Inuit liglisiniaqtausimajut Qanuittuuningit 2018* (Aatuvaa, Aantiuriju: ITK, 2018), 19, takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, https://www.itk.ca/wp-content/uploads/2018/08/Inuit-Statistical-Profile.pdf.

41 Hilary Ferguson, "Inuit Niqingit Niqiqattiaqattarnirlu Niqiqattiaqattannginnirlu Kanatami: Qaujisarniq Attuiniqarningingnik ammalu Aulaniqattiarningit Atuagap," Kuip Atuagalirinirmut Qimirrujauningit 2, naasautinga 2 (Ukiaksaaq 2011): takuniaqtaviniq Utupiri 29, 2020, 54–79, https://www.queensu.ca/sps/qpr/sites/webpublish.queensu.ca.qprwww/files/files/16%20Inuit%20food%20insecurity.pdf.

42 Tiff-Annie Kenny, asingillu., "Niqigijauvattut Aulajunnautitaaqullugit ammalu Niqittiavaqaqtunit Nirijauvattut Ullumiujuq Niqingit Inuit Innangit: Saqqiqsimajut 2007–08 Inuit Aanniaqtailimaningingnut Qaujisaaq," Inuit Kikkutuinnait Aanniaqtailimaningingnut Niqittiavangit 21, naasautinga 7 (Mai 2018): 1319–1331, takuniaqtaviniq Utupiri 29, 2020, https://doi.org/10.1017/S1368980017003810.

43 Thomas Anderson, *Inuusiqarajarningit qanuittunit isumakkut aksurunaqtukkuurniqsauqattarningitigut Inuit* Aatuvaa, Aannitiuriju: Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami Nuvipiri 17, 2015, nalunaikkutangata naasautinga 89-653-X2015007), takuniaqtaviniq Maajji 9, 2021, http://publications.gc.ca/collections/collection_2015/statcan/89-653-x/89-653-x2015007-eng.pdf.

44 Maude Bradette-Laplante asingillu., "Niqiqattiaqattannginniq ammalu isumakkut aksururningit Inuit innasaat Nunavimmi," *Inuit kikkutuinnait aanniaqtailimaningingnut niqigivattangit* 23, naasautilik 14 (2020): 2615–625, takuniaqtaviniq Maajji 9, 2021, https//doi.org/10.1017/S1368980020000117.

45 Lynn McIntyre asignillu., "Numaasuluarniq ammalu inuusirmingnik kipisiqattarumaningingnut isumagijaqaqattarningit innasaat innaruliqtut ammalu innaruratarataqtut nutaqqautillugit kaaqattaqtuviniuningingniinngaaqput," Uqalimaagaliarijausimaningit isumakkut aanniarusiujut 150, naasautinga 1 (15 Aaggiisi 2013): 123–129, takuniaqtaviniq Jaannuari 30, 2021, https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165032712007823.

46 Craig Gundersen ammalu James P. Ziliak, "Niqiqattiaqattannginniq ammalu Aanniaqattalirningit Nirittiaqattannginnikurmut," Aanniaqtailimajulirijikkut 34, naasautinga 11 (Nuvipiri 2015): 1830–1839, takuniaqtaviniq Utupiri 28, 2020, https://www.healthaffairs.org/doi/full/10.1377/hlthaff.2015.0645.

47 Nalunairutausimajut Niqiqattiannginnirmut Atuagarnit Qaujisaqtiit, iglumiutauqatigiittut niqiqattiaqattannginningit Kanatami, takuniaqtaviniq Utupiri 28, 2020, https://proof.utoronto.ca/food-insecurity/.

48 Lei Men asingillu., "Niqiqattiaqattannginniq Turaangavuq Aanniaqtulirinirmut Paqqijauqattarutingingnut Kanatamiutait Innangit," *Aanniaqtailimajulirijikkut* 30, naasautinga 8 (Aaggiisi 2020): 1377–1385, takuniaqtaviniq Jaannuari 31, 2021, https://www.healthaffairs.org/doi/abs/10.1377/hlthaff.2019.01637.

49 Kanatami Gavamakkut asingillu., "Inuit Nunangangni Nalunaiqtauningit Inuit–Gavamatuqakkut Piliriqatigiingningit (Iqaluit, Nunavut: Viivvuari 9, 2017), takuniaqtaviniq Maajji 8, 2021, https://www.itk.ca/Inuit-nunangat-declaration.

50 "Tunngasugit Nuluarmut: Inuit Nunalimmi Tunngaviqaqhlutit Niqilirinirmut Nunanngualiqsuiniq Piliriaq" (Aatuvaa, Aantiuriju: Inuit Tapiriit Kanatami, 2019), takuniaqtaviniq Jaannuari 22, 2020, https://www.itk.ca/nuluaq-mapping-project/.

51 Piruqsainiq ammalu Piruqsainirmut Niqilirijikkut Kanatami, *Niqiit Pillugit Atuagaq Kanatamut: Kikkulimaat Nirrivimmiillutit* (Aatuvaa, Aantiuriju: Kanatami Gavamakkut, 2019), takuniaqtaviniq Jaannuari 20, 2020, https://www.canada.ca/content/dam/aafc-aac/documents/20190614-en.pdf.

52 Jess Haines ammalu Amberley Ruetz, *Tamainnuungajut, Atuliqtitausimajut Niqiit Niqittiavaillu Piliriangit Kanatami Ilinniarvingingni: Aanniaqtailimatittigiarnirmut Makimajunnarlunilu Piliriaqariarniq* (Guialp, Aantiuriju: Arrel Niqilirinirmut Ilinniarvik), takuniaqtaviniq Utupiri 27, 2020, https://arrellfoodinstitute.ca/wp-content/uploads/2020/03/SchoolFoodNutrition_Final_RS.pdf.

53 Kanatami Gavamakkut, "Niqittiavaqaqullugu Ukiuqtaqtuq Kanata," takuniaqtaviniq Jaannuari 20, 2020, https://www.nutritionnorthcanada.gc.ca/eng/1415385762263/1415385790537.

54 Tuktuujaaqtuq ammalu Inuuvik pijunnanngimmatik taakkuninga Niqittiavaqaqullugu Ukiuqtaqtuq Kanata ikajuutiqarutingingnik Inuit nunalingingni nunalituummatik Kanata Mialigarmulu aqqutikutaakkut kasuqsimaningingnuk. Kisianili, qaujimajaujarialik ukiaksaakkut sikuliqtillugu auliqtillugulu upirngaakkut, Tiampstur aqqutikutaanga Inuuvimmi matujausimakainnasuuq Piijul Kuungani ammalu Makianji ikaarvinganik, ammalu Inuuvik–Tuktuujaaqtuq aqqutikutaanga matusimasuuq amisunut pinasuarusirnut. Akhlavik kasuqsimammat Inuuvimmu sikukkut aturaksautillugu tallimat taqqinut arraagumi akuniutigijuq (Tisipiri–lipurul).

55 Tammaqsimajurniaqtimmarik Kanatami Allagvia, *Ukiaksaarmi Unikkaaliangit Tammaqsimajurniaqtimmarip Kanatami* (Aatuvaa, Aantiuriju: 2014), takuniaqtaviniq Jaannuari 20, 2020, https://www.oag-bvg.gc.ca/internet/English/parl_oag_201411_e_39950.html.

56 Andrée-Anne Fafard St-Germain, Tracey Galloway, ammalu Valerie Tarasuk, "Niqiqattiaqattarunniirnikut Nunavummi Saqqiqtitaulauqtillugit Niqittiavaqaqullugu Ukiuqtaqtuq Kanata," Kanatami Aanniaqtailimajulirijikkut Katujjiqatigiingit Uqalimaagaliarivattangit 191, naasautinga 2 (2019): E552-E558, takuniaqtaviniq Maajji 14, 2021, https://doi.org/10.1503/cmaj.181617.

57 Kanatami Gavamakkut, "Angunasuktiit Ikajuqtaujjutingitta Aittuusiangit," Takuniaqtaviniq Jaannuari 31 2021, https://www.nutritionnorthcanada.gc.ca/eng/1586274027728/1586274048849.

58 Inuit Tapiriit Kanatami, Inuit Tautunningit Kanatami Ajuqsaluaqtailimatittiniq Qanuqtuuruti (Aatuvaa, Aantiuriju: ITK, 2018), takuniaqtaviniq Julai 23, 2020, https://www.itk.ca/wp-content/uploads/2018/08/ITK-Submission-on-CPRS_Final_Jan2018.pdf.

59 Inuit Tapiriit Kanatami, *Inuit Kiglisiniaqtausimajut Qanuittuuningit 2018*, 19.

60 Inuit Tapiriit Kanatami, *Inuit Kiglisiniaqtausimajut Qanuittuuningit 2018*, 17.

61 Mark Milke, *Gavamakkunni Ikajuusiaqtaarijauvattut Kanatami: $684 Vilianraaqtuq Akinga – Taaksiijaivattunut Kuapuriisankunnuuqtautuinnaqhlutit, Gavamakkut Piliriaqaqtittiningit, ammalu Niuviqpattut* (vuraisu pilirivvia: Juuni 2014), 8, takuniaqtaviniq Jaannuari 26, 2020, https://www.fraserinstitute.org/sites/default/files/government-subsidies-in-canada-a-684-billion-price-tag%281%29.pdf.

62 Jean Robitaille asingillu., *Akinga Nunavimmi Inuuluni 2016-ngutillugu: Qaujisarnirmut Unikkaaq – Aaqqigiaqtausimajut Angilligiaqtausimajurlu* (Kupaki, Kupaki: Laval Silattusarvirjuanga, 2018), takuniaqtaviniq Maajji 9, 2021, https://www.nunivaat.org/doc/publication/the-cost-of-living-in-nunavik-in-2016-revised-and-expanded.pdf.

63 Paula Arriagada, *Qaujiniq Kanatap Inuusinganik: Niqiqattiaqattannginningit Inuit Nunangangnimiut* Aatuvaa, Aannitiuriju: Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami Viivvuari 1, 2017, nalunaikkutangata naasautinga 75-006-X), 7, takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, https://www150.statcan.gc.ca/n1/en/pub/75-006-x/2017001/article/14774-eng.pdf?st=Y5Cv-AET.

64 Kenny, "Inuit Niqiqausingit."

65 Gavamatuqakkut–Nunaqaqqaaqsimajut Piliriqatigiingningit ammalu Ukiuqtaqtulirijikkut Kanatami, Sanimut Qaujisarniq Ukiuqtaqtumi Niqittiavataarunnanirmut Ikajuutiit (Jaannuari 2020, upalungaijaqtausimajut Gavamatuqakkut–Nunaqaqqaaqsimajut Piliriqatigiingningit ammalu Ukiuqtaqtulirijikkut Kanatami, Qaujisaqtingit, Piliriarijauttiaraluarmangaata Piliriat Qaujisaqtingit ammalu Qimirrunaktikkut Avittuqsimaninga), takuniaqtaviniq Jaannuari 30, 2021, https://www.rcaanc-cirnac.gc.ca/DAM/DAM-CIRNAC-RCAANC/DAM-AEV/STAGING/texte-text/ev_nnc20_1583415151979_eng.pdf.

66 Inuit Tapiriit Kanatami, *Inuit Kiglisiniaqtausimajut Qanuittuuningit 2018*.

67 Gavamatuqakkut–Nunaqaqqaaqsimajut Piliriqatigiingningit ammalu Ukiuqtaqtulirijikkut Kanatami, "Akinga Aaqqigiaqtausimajuq Ukiuqtaqtumi Niqittiavait Katiqsuqtausimajut nalunaikkutangit 2019–2020–ngutillugu," takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.nutritionnorthcanada.gc.ca/eng/1610462030814/1610462073967.

68 Ukiuqtaqtumi Uattiniq ammalu Qaujisarnirmut Piliriaq, *Aputi, Imaq, Siku ammalu Nuna Quanguinnaqtuq*. *Nainaaqsimaningit Atuagaliuqtinut* (Aasluu, Nuavai: Iipurul 2017, AMAP), takuniaqtaviniq Maajji 14, 2021, https://www.amap.no/documents/doc/snow-water-ice- and-permafrost.-summary-for-policy-makers/1532.

69 Grace M. Egeland asingillu., "Utirluni Sivunimut: Inuit Niqigiqattarnikutuqangingnik Aturniq ammalu Qaujimajauningit Aanniaqtailimatinnasuarlugit Sivuniksami Inuit," Avittuqsimaninga 1 Nunaqaqkaaqsimajut Niqiqausingit: Amisut Ajjigiinngitturuluujait Iliqqusirmut, Ajjigiinngittut, Avati ammalu Aanniaqtailimajjutiit, Nakatiqtausimajut Herriat V. Kunlain, Viul Erassmus, Tina Spigiulski (Niqilirinirmut ammalu Piquqsainirmut Katujjiqatigiingit Nunalirjuat Katujjiqatigiingit, 2009), takuniaqtaviniq Maajji 14, 2021, http://www.fao.org/3/i0370e/i0370e02.pdf.

70 Ukiuqtaqtumi Uattiniq ammalu Qaujisarnirmut Piliriaq, *Aputi, Imaq, Siku ammalu Nuna Quanguinnaqtuq.*

71 Papatauningit Ukiuqtaqtumi Nunanga Imangalu. Ukiuqtaqtumi Imanga Nunangalu Ajjigiinngitturuluujauningitta Qaujisaqtauningit. Unikkaaq Atuagaliuqtinut (Akurairi, Aislaan: CAFF, 2013), takuniaqtaviniq Maajji 14, 2021, https://www.caff.is/assessment-series/arctic-biodiversity-assessment/229-arctic-biodiversity-assessment-2013- report-for-policy-makers-english.

72 Katujjiqatigiit pivalliajulirinirmut piliriqatigiillutit ammalu pivalliajuliriniq ungataaniittunit 36-nit nunalirjuat iqqanaijaqatigiisuut aaqqiillutit malittauniaqtunit nunarjuarmi kamagijaulutit inuusiq, pivalliajuliriniq, ammalu avati aksurunarutingit.

73 Kanatami Gavamakkut, Tamainnut Piviqarutiit – Kanatami Sivulliqpaamik Ajuqsaluaqtailimatittinirmut Qanuqtuuruti (Iqqanaijaqtulirijikkut ammalu Inuusilirijikkut Kanatami, 2018), Takuniaqtaviniq Maajji 14, 2021, https://www.canada.ca/en/employment-social-development/programs/poverty-reduction/reports/strategy.html.

74 Iligiit Kuapakkut Kupakimi, "Iligiit Kuapakkut Kupakimi: Kinaummangaatta," takuniaqtaviniq Maaji 12, 2021, http://www.fcnq.ca/en/ qui-nous-sommes.

75 Robitaille asingillu, *Akinga Nunavimmi Inuuluni 2016-ngutillugu.*

76 Peter Bjerregaard ammalu Christina L. Larsen, "Pingasut Inuusirijaujunut Turaangajut Pijjutiit Pirjuangujut Inuit Kikkutuinnait Aanniaqtailimaningingnut Inungnut Ullumiuliqtuq Kalaahliit Nunaanni: Qimirrunaktauningit Nutaqqanut Inuusingita Qanuinningit, Quiniluarningit, ammalu Supuuqtuqattarningit Inuusingit Asijjipallialiqtillugit," Inuit Kikkutuinnait Aanniaqtailimaningingnut Qimirrunaktaujuq 39, naasautilik 5 (Iipurul 16, 2018), takuniaqtaviniq Maajji 14, 2021, https://doi.org/10.1186/s40985-018-0085-8.

77 Samir Djidel asingillu., *Ullumiuniqsamut Niqiit Nirijaujarialiit Malillugit Katiqsuqsimajut Pijaksaugunnaqsititaunasuarningit* (Aatuvaa, Aantiuriju: Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami Aatuvaa, Aannitiuriju: Kiglisiniaqtimmarikkut Kanatami Tisipiri 6, 2019), takuniaqtaviniq Jaannuari 24, 2020, https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/75f0002m/75f0002m2019013-eng.htm.

78 V.J. Felitti asingillu., "Qanuinningit Nutaqqat Aannitiqtauvanningit ammalu Iglumiutauqatigiittut Inuuqaatigiigunnanngittillugit Amisunut Inuugunniirutausuut Innarnut. Attuqtausimaningit Nutaqqautillugi Piruqsaningit Qaujisaat," *Mialigarni Uqalimaagaliarijausuut Inuulisaqtaujariaqarajannguanngikkaluaqtillugit Kamagijausuut* 14, naasautinga 4 (Mai 1998): 245–58, takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, https://doi.org/ 10.1016/s0749-3797(98)00017-8. PMID: 9635069.

79 Jasmin Thomas, *Nunavimmi Iqqanaijaaqarnirmut ammalu Ilinniariiqtut Missiqannginningit* (Aatuvaa, Aantiuriju: Pilirivvia Qaujisarluni Inuunasuarnirmut Qanuittuujariaqarningit, Julai 2016), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, http://www.csls.ca/reports/csls2016-13.pdf.

80 Sudhanshu Handa asingillu., Kiinaujaqtaaqtitauqattarningit Tunijaulutit Makimajunnaqtumik Ajuqsaluaqtailimatittiniq? Nalunairutingit Marruuk Gavamakkunnut Sivukkaqtarutaujut Piliriangit Jaampiami (Vuluarans, Itali Nunarjuarmi Nunalirjuanguqatigiittut Katujjiqatigiingita Nutaqqanut Kiinaujaqarvik, Aaggiisi 2016, Asijjiqtaujunnaqtuq Titiqkaq Naasautinga Nunarjuarmi Nunalirjuanguqatigiittut Katujjiqatigiingita Nutaqqanut Kiinaujaqarvik Allagvia IWP_2016_21, Nunarjuarmi Nunalirjuanguqatigiittut Katujjiqatigiingita Nutaqqanut Kiinaujaqarvik, Allagvia Qaujisarnirmut), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.unicef-irc.org/publications/858-can-unconditional-cash-transfers-lead-to-sustainable-poverty-reduction-evidence-from.html.

81 Evelyn L. Forget, "Kiinaujjaksaarijauqattarutaujarialiit Aulaniqattiatittigunnarajaqtut Ullumiujuq Gavamakkut Piliriangit Atuqtaunginngaarlutit," Atuagalirinirmut Naliiraaraksat, Nuvipiri 16, 2021, takuniaqtaviniq Jaannuari 31, 2021, https://policyoptions.irpp.org/magazines/ᓚᕆᐱᑎ-2020/a-guaranteed-minimum-income- would-be-more-effective-than-current-government-programs/.

82 J.C. Herbert Emery, Valerie C. Fleisch, ammalu Lynn McIntyre, "Qanuq Arraagutamaat Kiinaujaqtaarijaugunnaqattarajaqtut Niqaisurvitaqarunniitittigunnarmangaaq," Ilinniarvik Inuit Kikkutuinnait Pillugit Atuagalirijikkut, Kalguri Silattusarvirjuanga 6(37) (Kalguri, Aalvuuta: Tisipiri 2013), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://journalhosting.ucalgary.ca/index.php/sppp/article/view/42452/30344.

83 Heather A. Archer–Miller asingillu, "Ilagiarutiit Niqittiavataarnirmut Ikajuutiit Piliriangа–Ilinniaqsimaniq Piusivaalliqtittisuuq Niqiqattiarunnarnirmik Ilaakkuungajunit Niqinut Ikajuutinit ammalu Piliriap Qanuittuningit," Niqittiavait 12, naasautinga 9 (2020): 2636; takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://doi.org/10.3390/nu12092636.

84 Laura Wheaton ammalu Victoria Tran, *Ajuqsaluaqtailimatittinasuarutiit Attuiniqarningit ilagiarutinut Niqittiavataaqullugit Kkajuutingit Piliriaq* (Vaasingtan: Kalampia Avittuqsimaninga: Nunalipaujalirinirmut Pilirivvia, Viivvuari 16, 2018), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.urban.org/sites/default/files/publication/96521/the_antipoverty_effects_of_the_supplemental_nutrition_assistance_program_4.pdf.

85 Maligaliuqtausimajunit Qimirrujiit Katimajingit Maligaliuqtirjuanut Katimajiralaangit Ukiuqtaqtumut, Aqsarniit: Qaujjiallattut Kanatap Kivuniksanga Pillugu (Aatuvaa, Aantiuriju: Juuni 2019), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.sencanada.ca/content/sen/committee/421/ARCT/reports/ARCTFINALREPORT_E.pdf.

86 Tammaqsimajurniaqtimmarip Allagvinga Kanatami, *2017–mi Upirngaakkut Unikkaangit Tammaqsimajurniaqtimmarip Kanatami Maligaliurvirjuangangnut Kanatami: Unikkaaq 6 – Qangatasuulirinirmut Piqutirjuangit Ukiuqtaqtumi–Ingirrajulirijirjuakkut Kanatami* (Aatuvaa, Aantiuriju: Maajji 10, 2017), takuniaqtaviniq Viivvuari 23, 2021, https://www.oag-bvg.gc.ca/internet/English/parl_oag_201705_06_e_42228.html#.

87 Kanata, Maligaliurvirjuaq, Maligaliurvirjuap Katimavinga, Maligaliuqtirjuat Katimajiralaangit Nunaqaqqaaqsimajulirinirmut Ukiuqtaqtulirinirmullu. Aqquti Piruqpalliaqullugit: Kiinaujanik Aturniq Ukiuqtaqtumut, Unikkaaq Katimajiralaangukainnaqtut (42 Maligaliuqtirjuangit, 1 Katimaningit, Iipurul 2019,) (Iksivautaq: Niruaqtausimajuq Mary Ann Mihychuk) takuniaqtaviniq Viivvuari 23, 2021, https://www.ourcommons.ca/Content/Committee/421/INAN/Reports/ RP10365843/inanrp18/inanrp18-e.pdf.

88 Ingirrajulirijirjuakkut Kanatami, Aqqusiuqtauningit: Kasuqtitauningit Kanatami Ingirravingit Nunarjuarmut, Titiraqtausimaninga 1 (Aatuvaa, Aantiuriju: Kanatami Gavamakkut, Tisipiri 2015, nalunaikkusiqtausimaningata naasautinga 978-0-660-03926-8), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://tc.canada.ca/en/corporate-services/acts-regulations/canada-transportation-act-review-report.

89 Atuqtaujariaqallarittut Qangatasuulirinirmut Pijittiraqtingit, "Mialigarni Ingirrajulirijirjuakkut Pilirivvia," takuniaqtaviniq Jaannuari 14, 2021, https://www.transportation.gov/policy/aviation-policy/small-community-rural-air-service/essential-air-service.

90 Aasturailiami Gavamakkungit, *Avittuqsimajuni Qangatasuukkut Aturunnarningit Piliriaq Katiqsuqtausimajut Piliriarnut Tukimuarutingit* (Piqutirjualirijikkut, Ingirrajulirijikkut, Avittuqsimajuni Pivalliajulirijiit ammalu Tusaumaqatigiittulirijiit, Julai 2015), takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.infrastructure.gov.au/aviation/regional/files/RAAP_Consolidated_Program_Guidelines_2015.pdf.

91 Nicole Johnston ammalu Andrew Sharpe, *Piqutirjuangit Ungasittuniittunut Nunaqaqqaaqsimajut Nunalingit* (Aatuvaa, Aantiuriju: Pilirivvia Qaujisarluni Inuujjutigijauniaqtut Qanuittuuningitta, Aaggiisi 2019, CSLS Qaujisaangusimajut Unikkaangit 2019-04), takuniaqtaviniq Jaannuari 21, 2021, http://www.csls.ca/reports/csls2019-04.pdf.

92 Nunavut Tunngavik Timinga, Nunavummi Piqutirjuaqaunnginningit (Iqaluit: Utupiri 2020), takuniaqtaviniq Maajji 11, 2021, https://www.tunngavik.com/files/2020/10/ 2020.10.20-Nunavuts_Infrastructure_Gap_Report_vf.pdf.

93 Nunavut Tunngavik Timinga, Nunavummi Piqutirjuaqaunnginningit, 92–93.

94 Jennifer Organ asingillu., "Ullumiujuq Piliriangit Ikajuqtuqtauqullugit Piqqusituqait: Inuit Tautunningit Nunalingni Quakkuviit Miksaanut Aulattigusiulutit Inuit Niqingingni Pinasulluni Aksuruutauluasuut Nainimi, Nunatsiavut," *Aanniaqtailimaniq & Sukuttianiinningit* 30 (Nuvipiri 2014): 251-259, takuniaqtaviniq Majji 11, 2021, https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2014.09.012.

95 Qikiqtani Inuit Katujjiqatigiingingit, Niqiqattiarniq ammalu Angunasuaqattarniq (Iqaluit, Nunavut: Qikiqtani Inuit Katujjiqatigiingit, Maajji 2019), takuniaqtaviniq Maajji 11, 2021, https://www.qia.ca/wp-content/uploads/2019/03/Food-Sovereignty-and-Harvesting.pdf.

96 Nunavut Tunngavik Timinga, Nunavummi Piqutirjuaqaunnginningit.

97 Tammaqsimajurniaqtimmarip Allavvia Kanatami, *Qangatasuulirinirmut Piqutirjuangit Ukiuqtaqtumi.*

98 Ingirrajulirijirjuakkut Kanatami, Aqqusiuriniq.

99 Ingirrajulirijirjuakkut Kanatami, Aqqusiuriniq.

100 Tulattarvingingni uattijiqanngittut inuit nunangangni. Kuujjuaq ammalu Tuktuujaqtuq itijumik tulattarvilituummatik Kanatap Ukiuqtaqtungani sanajuqainnaqhlunilu ammalu parnautiliuqtutit itijumik tulattarvitaarniaramik Iqalunni (mikijunut umiarnut tulaktarvinga) ammalu itijumik tulattarvik), Qikiqtarjuaq, ammalu Mittimatalik (mikijunut umiarnut tulaktarvik ammalu pisuvvingit tulalaurluni angijunut umiarnut). Guus Vai ammalu Kuujjuaq nalunaiqtausimammatik inungnut kikkutuinnarnut tulaktarviugajarlutik taakkununga nalunaiqtaulauqsimallutit taimaittuugiangingnik ingirrajulirijirjuakkut Kanatami. Kanatap Ukiuqtaqtumi imangingni Paqsaijiit umiaqarvinga aulatauliratangulaurivuq Kangiqhlinirmi.

101 Ingirrajulirijirjuakkut Kanatami, Aqqusiuriniq.

102 Nunavut Tunngavik Timinga, Nunavummi Piqutirjuaqaunnginningit, 40.

103 Ajjinnguaq 5 aaqqisuqtausimajuggutauvut kiggaqtuillutit tukisigiarutinit pijaviniit ukunanngat: Ingirrajulirijirjuakkut Kanatami, Aqqusiuriniq, Nunatsiavut Gavamangit, "Imakkut Usiliqsuijiit Pijittirarutingit," takuniaqtaviniq Maajji 12, 2020, https://www.inf.gov.nt.ca/en/MTS; Tisgangnis Turaansaaktik Timingat, Nunavut Usiliqsuijikkut Timingat, ammalu Tarramiut Usiliqsuijiit Timingat, "Umiarjuakkut Usijaugajaqtut Qangakkut Aaqqisuqsimaningit," takuniaqtaviniq Maajji 12, 2020, https://www.arcticsealift.com/, Laavatuarimi Imakkut Pijittiraqtingit, "Umiarjuat Aullaviksangit ammalu Tikivviksangit," takuniaqtaviniq Maajji 12, 2020, https://lmsi.woodwardgroup.ca/labrador-coastal-service.html; Iqalulirijikkut ammalu Imarmiutalirijikkut Kanatami, "Nunannguangit Mikijunut Umiarnut Tulaktarvingit," takuniaqtaviniq Maajji 12, 2020, https://www.dfo-mpo.gc.ca/sch-ppb/maps-cartes-eng.html.

104 Nunavut Gavamangit ammalu Iqalulirijikkut ammalu Imarmiutalirijikkut Kanatami, Nunavummi Mikijuutinut Umiarnut Tulaktarviit Unikkaanga (Nuvipiri 2005), takuniaqtaviniq Maajji 12, 2021, https://www.gov.nu.ca/economic-development-and-transportation/documents/nunavut-small-craft-harbours-report.

105 "Tunngasugit Nuluarmut: Inungnut Nunalingni Tunngaviliit Niqiqarasuarnirmut Qanuiliuqtittijut Nunanngualiqsuinirmut Iliriaq" (Aatuvaa, Aantiuriju: Inuit Tapiriit Kanatami, 2019), takuniaqtaviniq Jaannuari 22, 2020, https://www.itk.ca/nuluaq-mapping-project/.

106 Engr Qaujisaqtiit Timinga. Ukiuqtaqtumi Niqinik Niuviaksaqasuut Tukisigiarutiit Nuatauningit Qaujisaanguningillu. (Aatuvaa, Aantiuriju: Nunaqaqqaaqsimajulirijikkut ammalu Ukiuqtaqtulirijikkut Kanatami, 2014), takuniaqtaviniq Jaannuari 28, 2021, https://www.nutritionnorth-canada.gc.ca/eng/1424364469057/1424364505951.

107 Sheila B. Kamerman ammalu Alfred J. Kahn, "Angirrami Aanniaqtailimajulirijikkut Pularasuut Tariup Akiani," Nutaqqat Sivuniksangit Angirrarijaujunut Pulaariaqattarniq 3, naasautilik 3 (1993), takuniaqtaviniq Jaannuari 24, 2020, 39-52, https://pdfs.semanticscholar.org/a55b/d3ba95ca5c936e2c66de4d8f31167e651dcd.pdf.

108 Lois S. Sadler asingillu., "Isumagijaqarniq Piararmik: Piusitittiniq Qanuilinganirigiaqaqtunit Piusivaalliqullugit Sivuniagut aanniaqtailimatittiluni ammalu Inuuqatiqattiarunnaqsiqullugit Ajjigiinngittunit Atuutiqarlutit Angirrami Pulaariaqattanirmut Pilirianga," Piarat Isumakkut Aanniaqtailimaningit Titiraqtausimajuq 34, naasautilik 5 (2013): 391–405, takuniaqtaviniq Maajji 14, 2021, https://doi.org/10.1002/imhj.21406.

109 Matthew R. Sanders asingillu., "Pingasuiliqqangajuq P-piujukkut Inunnguinirmut Piliriaq: Amisunit Attuiniqaqsimajut Qimirrunaktauningit ammalu Amisut Qaujisaanguningit Amisunut Quttinniliit Inunnguinirmut Ikajuqtaijjutiksat," Isumalirivattut Qimirrunaktauningit 34, naasautilik 4 (Juuni 2014): 337–357, takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://doi.org/10.1016/j.cpr.2014.04.003.

110 Aanniasiuqtiit–Ilagiit Piliriqatigiingningit, Aanniasiuqti–Ilagiit Piliriqatigiingnit: Qaujisaangusimajut Saqqiqsimajullu (Tianvur, Kuuluraatu: 2020), Takuniaqtaviniq Maajji 7, 2021, https://www.nursefamilypartner ship.org/wp-content/uploads/2020/06/NFP-Research-Trials-and-Outcomes-1.pdf.

111 Aanniasiuqtiit–ilagiit piliriqatigiingningit, *Aanniasiuqtiit–Ilagiit Piliriqatigiingningit.*

112 Pilirivvik Nutaqqaq Piruqpallianinganut Harvat Silattuqsarvirjuanga, Pivalliatittiniq Makimagutigijaulluarunnaqtunit Inuusirmut: Qaujisaqtausimaningit Ajunngigutaujarialiit Innarnut Kajusiniqattiarunnaqullugit Inunnguitillugit ammalu Iqqanaijarvimmi (Kaimvurij: Maasitsuusas: Maajji 2006), takuniaqtaviniq Jaannuari 13, 2019, https://46y5eh11fhgw3ve3ytpwxt9r-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2016/03/Building-Core-Capabilities-for-Life.pdf.

ᐃᓄᐃᑦ ᑕᐱᕆᑦ ᑲᓇᑕᒥ
INUIT TAPIRIIT KANATAMI

75 Albert St., Suite 1101
Ottawa, ON Canada K1P 5E7

613-238-8181

@ITK_CanadaInuit

InuitTapiriitKanatami

@InuitTapiriitKanatami

www.itk.ca